

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 KM,
Црна Гора 1.00 EUR
Хрватска 7.00 KN

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

3. 5. 2002. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIV • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2621

УСКРС
ОД
ЧОКОЛАДЕ

**СТРАШНИ ГУШТЕР
ВРЕДИ МИЛИЈАРДЕ**

ШЕФЕ,
А
ОПЕРА?

БУНТОВНИК У ЗЕМЉИ ЗЛАТА

**КАКО ЈЕ ОСВАЈАН
НОВИ СВЕТ**

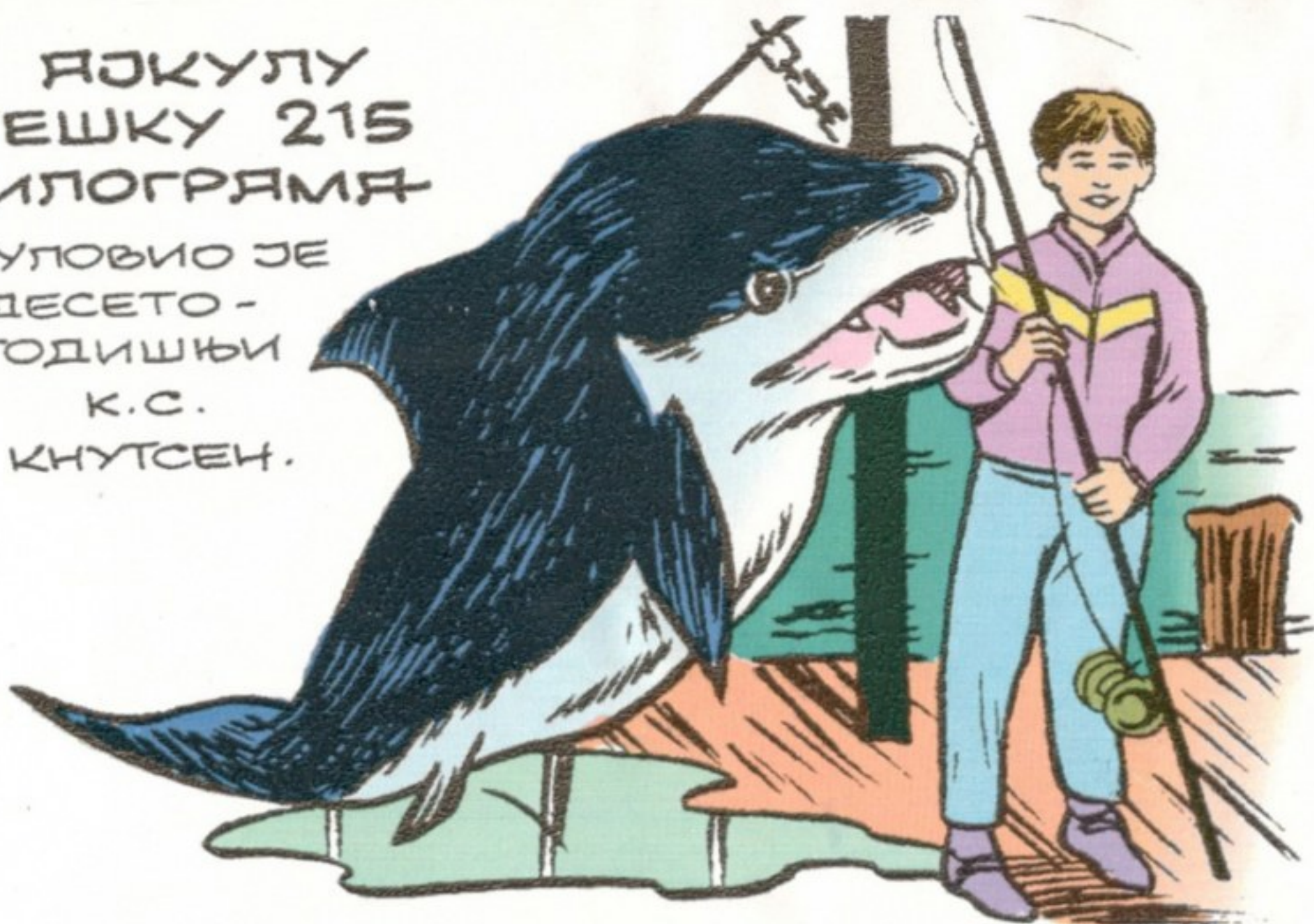
За све од 7 до 107

Фирма

Веровали или не!

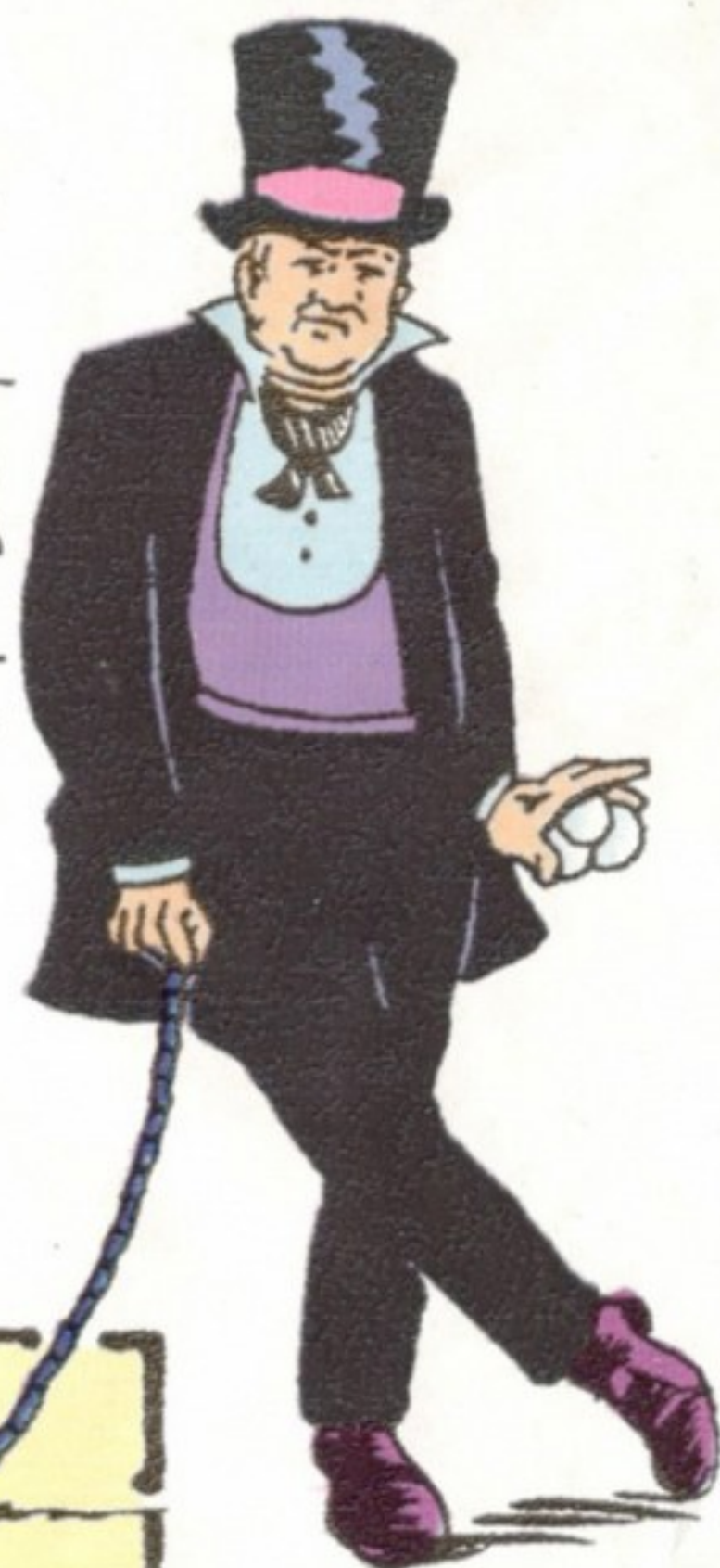
**ДОКУЛУ
ТЕШКУ 215
КИЛОГРАМА**

УЛОВИО ЈЕ
ДЕСЕТО-
ГОДИШЊИ
К.С.
КНУТСЕН.

**ПРВА
ЗАРАДА**

АМЕРИЧКОГ
КОМИЧАРА
В.С.ФИЛДСА
ЗА
ЖОНГЛИРА-
ЊЕ ИЗНО-
СИЛА ЈЕ
30
ЦЕНТИ.

Научник Томас Алва Едисон

прислањао је зубе на дрвени
рам грамофона да би, док је
отмучео, осетио подрхтавање
и тако чуо фонографске
звуче.

ЈЕСТЕ ЛИ већ чули да...

●●● за покретање увета
мачка користи тридесет
два мишића, а човек све-
га шест ■

●●● стабло бамбуса дневно
може да порасте и по 88,4
центиметра ■

●●● морске видре су нај-
мањи, а китови највећи си-
сари који живе у мору. У
породицу морских сисара
убрајају се и фоке, морски
лазови и морски слоновци ■

●●● када се 1886. године
„кока-кола“ први пут појави-
ла на тржишту, рекламирана
је као „напитак за умне
људе“ ■

●●● аустралијска орхидеја
Rhizantela Rogers развија
цвет испод земље. Он може
да се види само ако се
случајно, у време њеног

цветања, земља разгрне
ашовом ■

●●● гусеница има готово
четири пута више мишића
од човека: она 2000, ми око
500 ■

●●● аустралијски торбар
коала носи своје младунче
на леђима годину дана ■

●●● кишна глиста има 5
срца ■

●●● први ратни докумен-
тарни филм снимљен је за
време Бурског рата вођеног
од 1889. до 1902. године
између Енглеза и Буре,
холандских насељеника у
Јужној Африци, око колони-
јалних посела, односно осва-
јања златних рудника који су
пре тог рата припадали
Бурима ■

●●● назив јужноамеричке
државе Уругвај на језику Ин-
дијанаца Хуарана значи
„птичји реп“ ■

●●● према уговору ко-
ји је потписао за свој
нови филм, Џон Травол-
та сваког дана добије
пет нових мајица поз-
нате фирме „Армани“ ■

●●● модерне стамбене згра-
де подизане у Барселони
средином 20. века често има-
ју таласасте фасаде да би се
нагласило да је то приморски
град ■

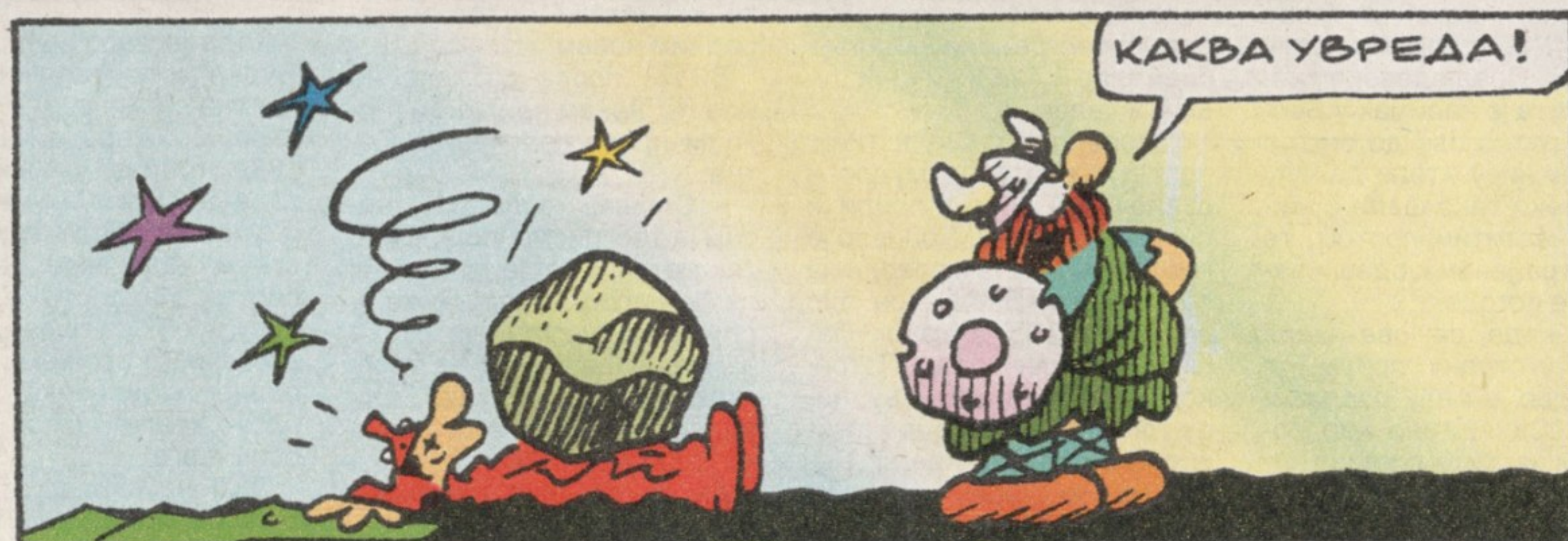
●●● риба вахња из норвеш-
ких вода донесе на свет
одједном 3500 живих млада-
наца ■

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

3. 5. 2002.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ДАН КАДА ЈЕ УЖИЦЕ ПЛАКАЛО

Рођен давне 1844. године у селу Заовинама у ужичком крају, прота Милан Ђурић није постао легенда само међу својим Ерама, него и веома значајна личност српске јавности и Београда у ком је, истина, боравио само због каквих посланичких обавеза.

Ниједно скупштинско заседање није могло да се замисли без протѐ Ђурића. Београђани би живнули кад га сретну у шетњи. Дошаптавали су се:

– Дошао прота у Скупштину! Сад ће неком да засоли!

Ужичани су га пуна срца испраћали у Београд знајући да само он има снаге и врлине да одбрани измученог сељака и убог радника. Зато су у златиборском крају о њему говорили као о народној мајци.

Да се зна ко је газда

Прота Ђурић умео је и те како да грми у Скупштини:

– Ја јесам Божји пастир, али и народни слуга, а ви, господо посланици, сетите се прадједовског поштења и јунаштва и не чините оно због чега вам се прадједовске кости у гробу преврћу! Због тога су проту назвали Прадједовске кости и тај га је надимак у Београду пратио све до смрти. У Ужицу нису хтели да чују да се неко тако шали с њиховим честитим протом, те су Београђанима одашили љуте погрде.

Али, када се све шале склопе у страну, прота Ђурић стајао је међу посланицима у Скупштини као поштена и честита људина чији мудар глас ваља чути и послушати. Наравно, политичке и династичке борбе у

четири

ЗНА БОГ ЗА ПРОТУ

– Слушај, господару – рекао је Милан Ђурић краљу Петру – знај да ће народ у случају буне пре да стане на Пашићеву него на твоју страну

Србији сметале су таквом човеку, али иза њега је увек стајао београдски родољубиви глас и сви Ужичани душом и телом.

Говорећи у Скупштини, прота је наступао мудро и сталожено, како и приличи свештеном лицу. Подизао је глас само кад је морао, није се устезао. Баш је он био спона између лукавог Пашића и старог краља Петра, који се, истини за вољу, нису трпели. Оно што нико није смео да каже краљу Петру то је Пашић успевао преко протѐ Ђурића, а што краљ није хтео да каже Па-

шићу у брк и браду чинио је то користећи се овим народним попом!

Видео прота да тако не иде па, неком приликом, пожури право код краља Петра:

– Слушај, господару, нисам ја твој писмоноша, а ако тако ствари стоје, онда знај да ће народ, не дај Боже, у случају буне пре да стане на Пашићеву, него на твоју страну! Богу Божије, али удари шаком о сто да се зна ко је газда у кући!

Да би се тако говорило, требало је бити неко, а прота је то био. Етнолог Сима

Тројановић верује да се Пашић упознао са Миланом Ђурићем док је овај шездесетих година био обичан богословац. Иако свештено лице, прота Ђурић је био један од оснивача Радикалне странке и припадао је првом колу свештеника који су прихватили идеје Светозара Марковића.

Београђани су се нашли у чуду чувши да се Божји слуга дружи са социјалистима који до Бога нису много држали, а Златиборци то дуго нису могли да опросте свом проту.

Ђурић је одрастао на Златибору, а у Београду је окончао младалачке дане у богословској школи. Као богословац доживео је протеривање кнеза Александра

Карађорђевића са власти и повратак кнеза Милоша, протеривање митрополита Петра и долазак митрополита Михаила, а како је волео да све око себе види и чује, уз то и снажних мишица, на трен је заборавио на Бога и приликом турског бомбардовања Београда 1862. године предводио је чету ратника приликом јуриша на Стамбол-капију! Окрзнули су га куршуми, поред њега су падали мртви Срби, а пао је и отац мајора Илића, јунака са Јавора.

Он је букач!

Када је запопљен, Милан Ђурић је постављен за капелана своме оцу, а онда за пароха. Најпре у Карану, а 1869. године у Ужицу. Од тада до смрти Милан Ђурић је ужички прота, и када јесте и када није званично био то! Напросто, Ужичани нису могли да га замисле са другачијим звањем и за народног посланика никада нису хтели никог другог осим њега!

Овај неустрашиви човек, омиљен у свом крају, и у Бео-

Где год крочи, прота о политици! Поштовао је Бога редовно одржавао Божије проповеди, али, политика је била његова страст. Да не иде једно с другим, прота је знао, али неће, ваљда, Бог да се наљути, говорио је, зна Бог за проту свог!

– Он је букач и сумњив човек! – грмео је Ристић. – И против Обреновића је!

СВОГ

Ништа проту Ђурића није могло да заустави. У време херцеговачког устанка 1875. године помогао је устаницима. Помагала је и Србија, па је на Златибору, на извесно време, прота збринуо око 30.000 душа из Херцеговине.

Београдски хотелијери утркивали су се ко ће да му пружи смештај, а пролазници се тискали да му се јаве.

Сузе у цркви Ружици

поновно хапшење и оптужба: „Дувао је у исту тикву са црногорским кнезом Николом да се убије српски краљ Милан Обреновић!“ Немајући доказа, суд га је пустио. Видећи да му се рђаво пише, прота се склонио у Црну Гору, где је оберучке дочекан. Ту је упознао Петра Карађорђевића, будућег српског краља Петра.

На Цетињу је прота дошао у везу са руским политичарима, а вероватно и са Пашићем. Потом прелази у Румунију, у Букурешт, али му се српска емиграција у том граду није допала, те је уточиште потражио у

Али, краљ Милан се вратио у политику, сада као командант активне српске војске. Такозвани Ивањдански атентат 1899. године на краља Милана био је изванредна прилика да се владар обрачуна са опозицијом, пре свега са радикалима.

Цену је платио прота Ђурић. Окован је у тешке букагије, годину дана држан у београдском Горњем граду, осуђен је на десет година робије коју је имао да одлежи у Пожаревцу, мучен је... Рашчињен је у цркви

Последњи Обреновић, Александар, у знак добре воље због женидбе коју нико није одобравао, одлучио је да помилује осуђене радикале, па и проту Ђурића. Проти је враћено звање, постављен је за војног проту у Зајечару, али он више није имао снаге да се бори за правду и поштење у таквој Србији. Затражио је пензију и повукао се 1903. године.

За време Првог светског rata prota Milan Ђурић умро је у Риму. Кажу да му је у свим златиборским црквама у исти дан и час држано опело. Ужице је плакало, а Београд га још дуго помињао као свога ■

Миленко Тодоровић

ПОДАТКИ НА
ЗАБАВНИК
3. 5. 2002.

БИТИ ПАМЕТАН

Врхунски научници из моћне Бел лабораторије у САД били су 1993. године тема истраживања које је требало да испита претпоставку да висина коефицијента интелигенције (IQ) није пресудна за успех. Научници и инжењери запослени у лабораторији имају, без изузетка, врло високе IQ. Међу њима ипак постоје разлике: неке од њих колеге виде као звезде, признајући им да су објективно најбољи, а други су просечни у свом (додуше врхунском) послу. Те разлике, одмах се показало, немају никакве везе са нијансама између њихових IQ. Шта је у питању?

Истраживање је показало да постоји огромна разлика у начину на који звезде раде и сарађују са другима. Најважније су присност и везе са колегама. Звезде су те које колеге описују као особе са којима је најлакше договорити се, које су у стању да сагледају ствари из туђег угла и које поседују моћ убеђивања као и способност да унапређују сарадњу. Они с лакоћом напредују јер улажу време у добре односе са колегама које су заузврат спремне да им помогну у тешким тренуцима којих има у сваком послу. Још једна особина показала се важном: звезде су по правилу преузимале вођство у тимовима стручњака.

Све те вештине које несвесно примењују врхунски

шест

Паметнима су доскора називани они са високим IQ. Да ли је та бројка пресудна за успех у животу?

стручњаци у Бел лабораторији чиниоци су емоционалне интелигенције.

Два ума

— Ми заиста поседујемо два ума, један који мисли и један који осећа — каже клинички психолог доктор Данијел Големан у књизи „Емоционална интелигенција“. — Емоционална интелигенција је најчешћа разлика коју уочавамо између различитих људи са истим IQ — каже он. Она означава способност да човек разуме себе и друге људе и укључује препознавање и изражавање осећа-

ња, самоконтролу, спремност на сарадњу, емпатију (способност да се разумеју туђа осећања и бриге и њихово уважавање), истрајност...

Бројна истраживања доказују да су у свакодневном животу људи који имају високо развијене вештине емоционалне интелигенције задовољнији собом, омиљенији у друштву и да много лакше постижу оно што желе. Њихово понашање нема много везе са IQ. Сви ми познајемо интелигентне људе са којима нико не жели да сарађује, које колеге заобилазе, а и најближи једва трпе. То су особе са неразвијеном емоцио-

налном интелигенцијом (иако се она не може изразити нумерички тачно, неки научници користе израз EQ да би исказали степен емоционалне интелигенције).

„То су људи који говоре само о себи, без трунчице занимања за другу особу, занемарујући наговештаје и покушаје да се тема промени; људи који упадају другима у реч и постављају 'неприкладна' питања... Они су неумешни у друштву јер не умеју да прочитају поруке које им се упућују на заобилазан начин.“

Они по понашању других не препознају да је људима непријатно или досадно, да гњава или вређају, да су немесни или да претерују", пише др Големан.

Вештине

Када упоредимо емоционално интелигентне особе са онима које то нису, уочићемо емпатију као једну од најупадљивијих разлика међу њима. Емпатија, вештина да спознамо како се други осећа и да реагујемо на начин који је примерен тим емоцијама, једно је од најмоћнијих оружја емоционалне интелигенције. Уморна млада службеница у пошти у којој је увек дуг ред љутито је лупала печатом и готово бацала новац на пулт испред себе не гледајући људе са друге стране шалтера. То је потрајало све док љубазна бакица, која је стала испред ње, није спонтано приметила да ће ускоро крај њене смене и да је вероватно врло уморна.

– Дивим вам се, цео дан радите с људима, сигурно вам није лако – рекла је. Млада жена најпре је престала да се

мршти, а онда је први пут за двадесетак минута подигла поглед према стаклу.

– Да знате да није – одговорила је и насмешила се бакици додавши „Изволите“ када јој је избројала новац.

И оптимизам је важан кључ емоционално интелигентног понашања. Оптимисти верују да ће се све у животу одвијати у правом смеру упркос тешкоћама и неуспесима. Они сматрају да успех зависи највише од њих самих и зато се више труде, спремнији су да издрже пораз и неће одустати када нешто крене низбрдо.

Истражујући утицај оптимистичног става на догађаје у свакодневном животу Мартин Селицмен, психолог са универзитета Пенсилванија, пратио је рад агената осигуравајућег друштва „Met Life“. Група агената са dobrim резултатима на „тесту оптимизма“ продала је за две године 37 одсто више полиса осигурања него њихове колеге песимисти. У истом, двогодишњем раздобљу, двоструко више песимиста дало је отказ обесхрабрани лошим резултатима.

АРИСТОТЕЛОВ ИЗАЗОВ

Свако се може наљутити – то је лако. Али, наљутити се на праву особу, у правој мери, у право време, због ваљаног разлога и на прави начин – то није лако ■

Аристотел
„Никомахова етика“

ТЕСТ

Научници тврде да су осећања „заразна“ зато што људи највероватније несвесно oponaшају расположење које други испољавају. Испробајте овај тест: убудуће, када неком пожелите добар дан, када придржите врата или пропустите неког да прође испред вас, насмешите се.

Бићете изненађени колико ће вам људи одговорити осмехом.

– Песимисти тешко подносе негативан одговор – каже Селицмен. – Они мисле да су губитници и да је непоправљива грешка у њима. За разлику од њих, оптимисти покушавају да промене приступ или једноставно очекују да ће сутра бити бољи дан – додаје он.

Расправа

Емоционално интелигентни људи убедљивији су и када дође до расправе. Они не вређају, нису заједљиви и не оспоравају личност, већ понашање.

– Они ће критиковати нечије понашање објашњавајући како су се осећали у таквим

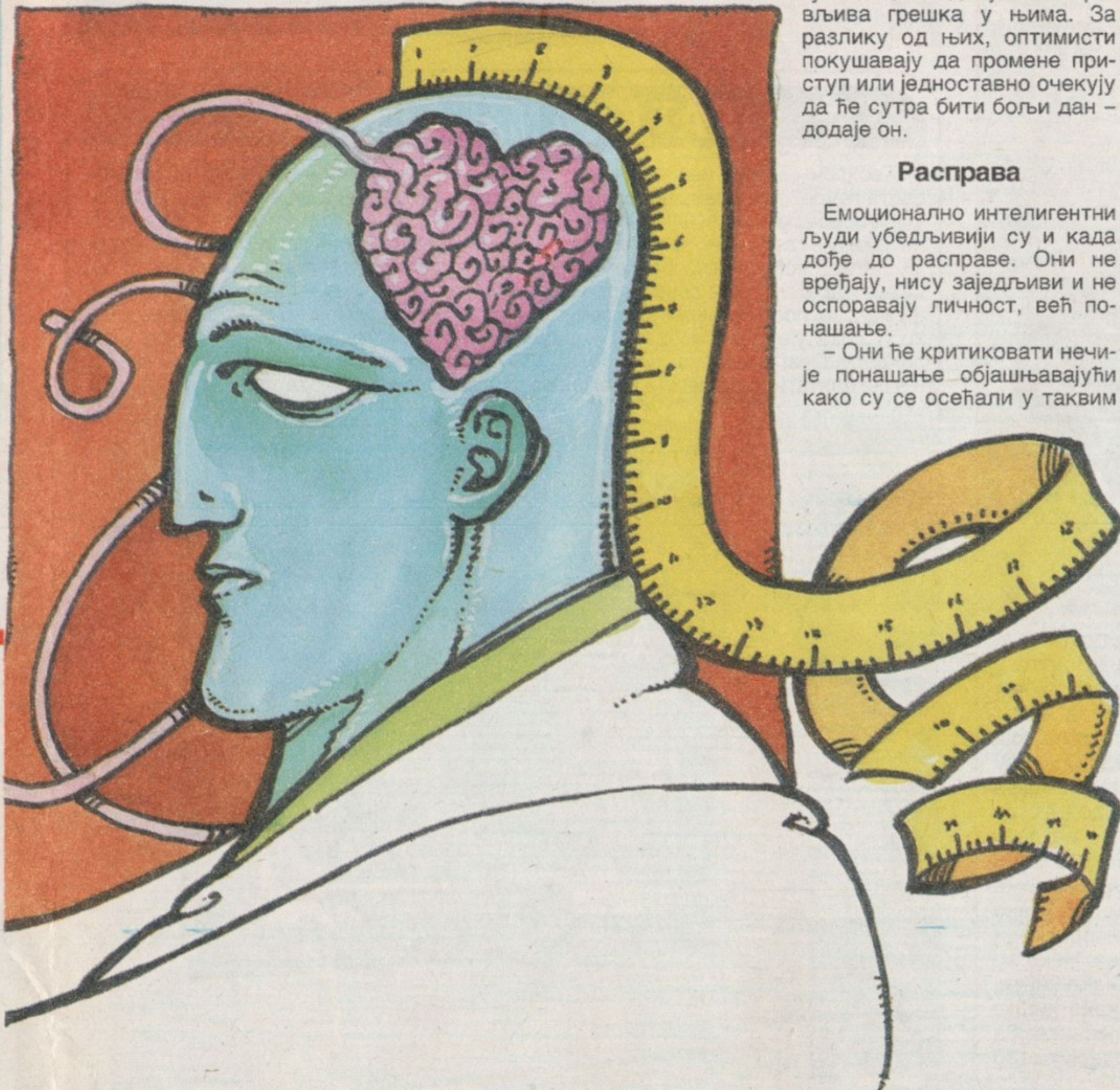
околностима. Ако уместо понашања оспоравате нечију личност, особа ће се осетити омаловаженом, посрамљеном или нападнутом и желеће само да се брани. То вас неће довести до помирења, нити ће та особа схватити зашто сте ви љути. Ако некоме кажете да је себичан, да само на себе мисли и да никада не води рачуна о вашим осећањима, особа коју критикујете највероватније ће се још више наљутити. Међутим, ако јој уместо тога кажете да вас је њен поступак повредио и да сте осетили да јој није стало до вас зато што је заборавила ваш договор, особа ће осетити да је добронамерно критикујете и биће спремнија за разговор.

Чак и када се свађају, емоционално интелигентни су у предности. Они имају способност да се умире и у стању су да пажљиво слушају шта друга особа има да им каже и, што је још важније, шта се иза тих речи крије. Оно што највећи број људи пропушта да уочи када до расправе дође, јесте то како се друга особа осећа и шта је томе узрок, кажу психолози. Емоционално интелигентни умеју још нешто: да застану и да дају себи времена да се „охладе“ када уоче да су претерали.

Откривајући значај вештина емоционалне интелигенције доктор Големан је са својим читаоцима поделио и једну значајну, а добру вест.

– Наше особине нису непроменљиве – каже он. – Чак ни за оне који најосновније лекције друштвених вештина нису научили као деца, још није касно ■

Љ. Бољановић

ЗВУЧНЕ ЗАВЕСЕ

Савремени човек окружен је звуцима од којих понекад тешко може да побегне. То га чини нервозним, раздражљивим, напетим. У помоћ може да прискочи „звучни умиривач“, производ фирме „Шарпер имиџ“, са уграђених двадесет „звучних завеса“. Дигитални снимци стварних природних окружења слушају се преко вишесмерних звучника стварајући задивљујуће веран утисак кишног

дана, цврчака у летњој ноћи, морске обале, зоре на селу с кукурикањем петла у даљини, олује с грмљавином и сличних препознатљивих звукова. Поред ових, „умиривач“ има и неколико снимака који не спадају у уобичајене – градску вреву (за људе попут Вудија Алена), откуцаје срца (према испитивањима, идеално за смиривање беба), и пуцкетање ватре у камину (за романтичне парове и идилично вече). Сем за опуштање, уређај може да послужи и за успављивање, и то тако што се подеси на аутоматско искључивање након одређеног времена. Неколико минута пре него што ће се искључити, звук се постепено утишава како ништа не би узнемирило уснулог власника. За то задовољство потребно је одвојити 130 долара ■

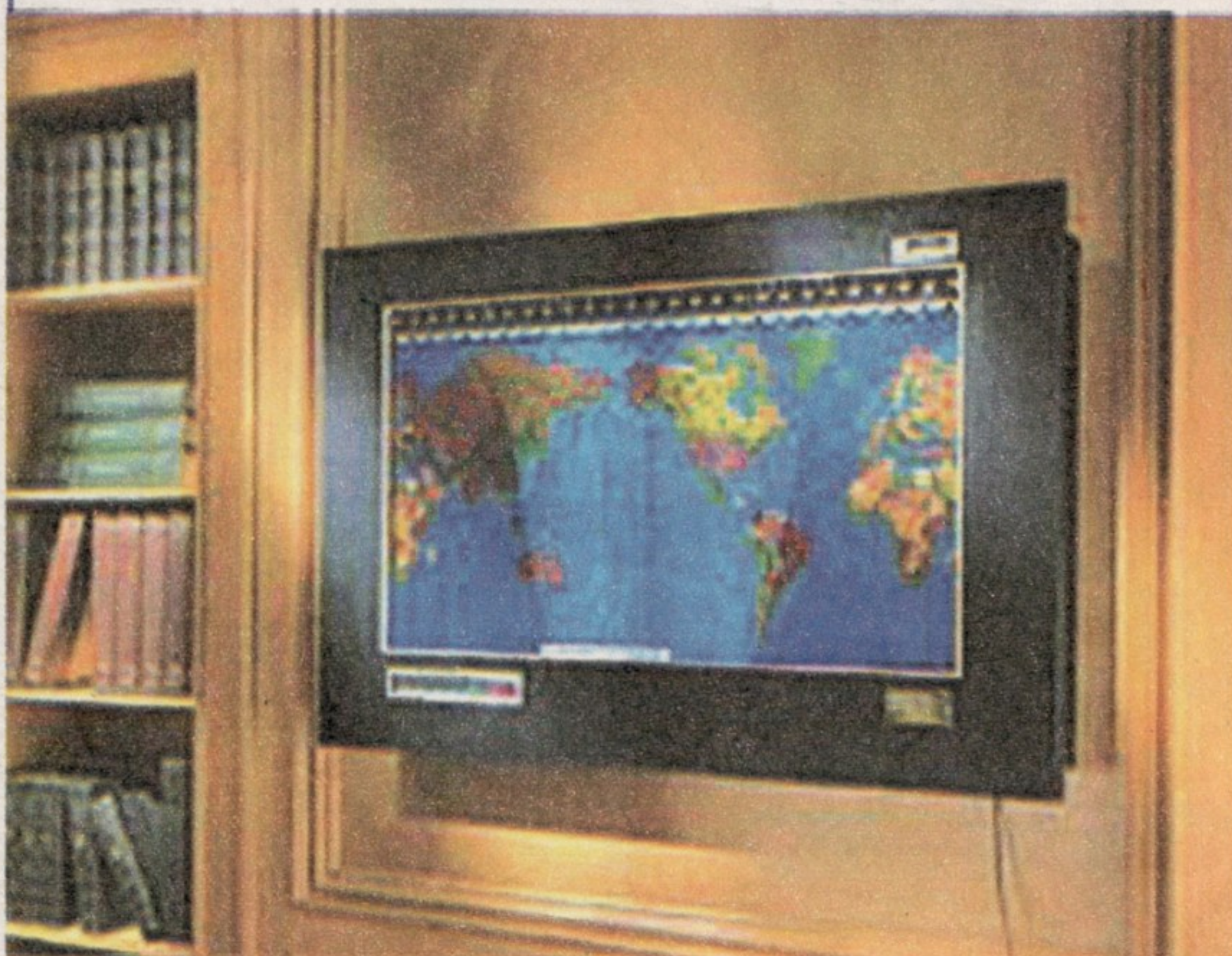
КАПА ЗА РАЗМИШЉАЊЕ

Аустралијски научници Алан Снајдер и Елејн Малкахи изумели су качкет који поспешује рад мозга. Капа производи магнетне импулсе који подстичу одређене делове мозга задужене за стваралаштво. Код добровољаца који су учествовали у опитима сиднејских научника примећен је значајан напредак у вештини цртања након што су само 15 минута носили капу. Професор Снајдер објаснио је да њихов изум убрзава мождано сагледавање тренутне ситуације слично као што је то Дастин Хофман бравурозно глумио у филму „Кишни човек“. Кратак спој који настаје у мозгу онога који држи ову необичну капу на глави помаже му да прескочи небитне детаље и брже дође до суштине. Додуше, још нису откривене, или бар нису обелодањене, лоше последице оваквих „кратких спојева“ ■

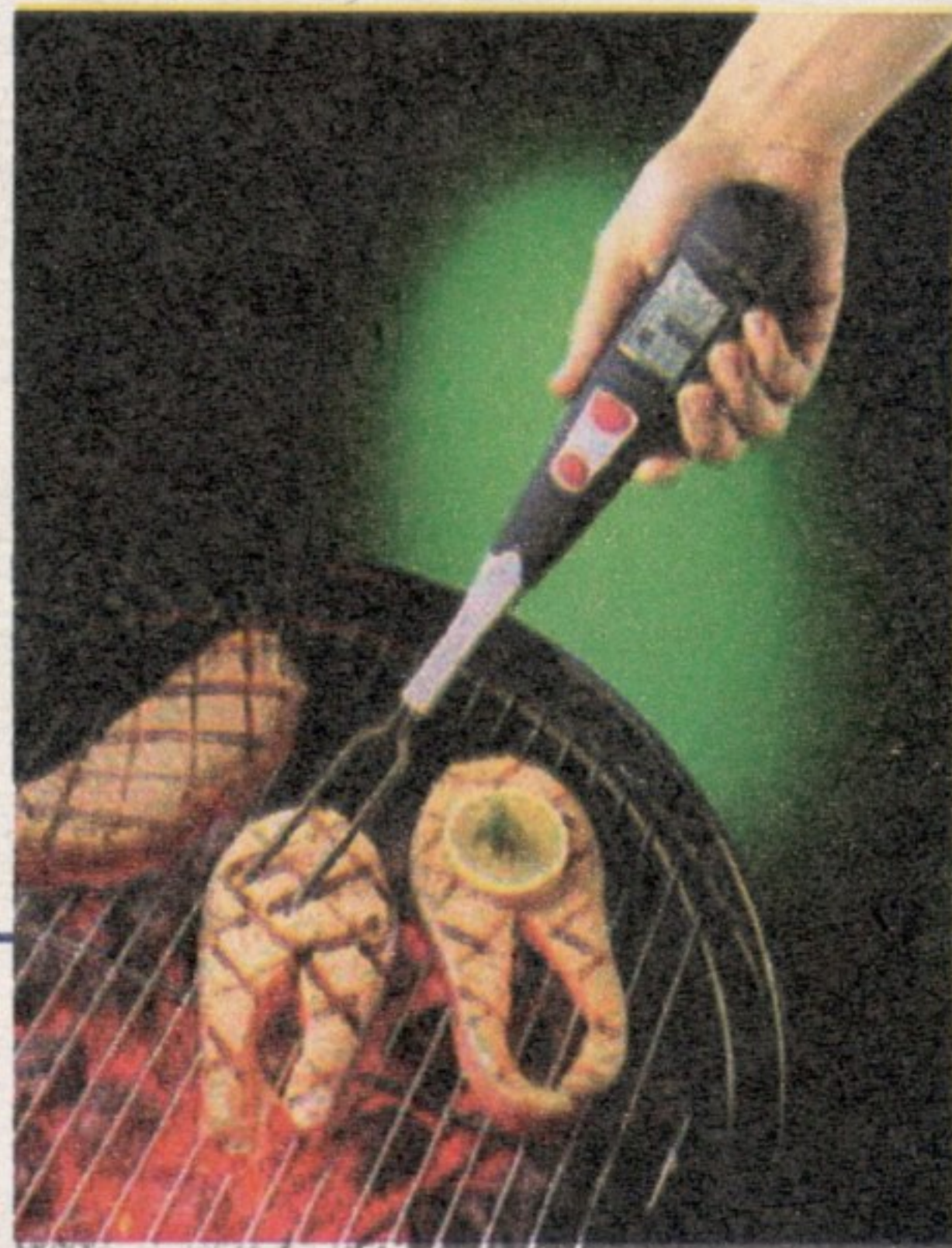
САТ КАО МАПА СВЕТА

„Геохрон“ је назив необичног зидног сата којим је покривена цела планета. Мала света покреће се слева надесно упоредо са окретањем Земље показујући време у 40 временских зона, 24 уобичајене и 16 нестандартних. Осветљени део у средини показује где сунце управо излази, а замрачени остају они делови планете на којима влада ноћ. Светлосна шема мења се у зависности од годишњих доба, те показује и краће и дуже дане. За то се брину вешто постављене лампе које бацају дифузну светлост, а покрећу се попут филмских камера. Сем тачног времена, „Геохрон“ показује и датум и дан у недељи захваљујући уграђеном компјутерском календару. Овај нимало јевтин уређај (1500–2000 долара) користи и Наса за праћење сателита, као и америчка војска за усаглашавање покрета трупа ■

ВИЉУШКА С ТЕРМОМЕТРОМ

Вечитој недоумици на излетима на којима се припрема роштиљ – да ли је месо добро печено – долази крај. Виљушка с уграђеним термометром служи управо тој сврси. Њоме треба само убости месо тамо где је најдебље и сачекати неколико секунди – на екранчићу смештеном на дршци виљушке појавиће се унутрашња температура. У зависности од врсте меса (риба, свињетина, пилетина и друго) и додатних подешавања према жељама гостију (реш, средње печено, крваво...), виљушка ће звучним и светлосним знаком обавестити да ли је већ достигнут жељени циљ. Ради на батерије и кошта 25 долара ■

РУЧНИ САТ ФОТО-АПАРАТ

Компанија „Хамахер“ продаје по цени од 200 долара изузетно занимљив ручни сат који може да се користи и као дигитални фото-апарат. Може да „памти“ до 100 слика захваљујући уграђеној меморији од једног мегабајта. Екран од течних кристала служи за прегледање и приказивање слика, а употребом нарочитог софтвера и опреме фотографије могу да се пребаце и на лични рачунар. Време и датум фотографисања аутоматски се уписују у слику, а сем тога на сату може да се дода и кратак коментар дужине до 24 слова. Сат тежине 30–40 грама поседује наравно и уобичајену штоперницу, пет различитих аларма и систем за уштеду енергије који омогућава аутоматско искључивање сата кад год утврди да мирује на столу ■

РОБОТ ЗА ДИСКО

Један од најчувенијих произвођача електронске опреме „Сони“ приказао је недавно свој најновији робот. Модел SDR-4X висок је 58 центиметара и може да игра, пева и памти људе које сусреће. На табанима има сензоре захваљујући којима се креће и по неравним површинама као што је, на пример, тепих. Ако падне, уме сам да се подигне. У глави су му уграђене две камере и

захваљујући њима у стању је да разликује површину стола од, рецимо, паркета. Претходни „Сонијев“ кућни робот, Аибо, имао је само једну камеру и није се сналазио у таквим околностима. SDR-4X камерама снима људе којима је окружен и може да запамти десет лица. Слично томе, бележи и њихове гласове помоћу седам микро-

фона, па је у стању да их препозна када их опет чује. Разликује боје и може да води једноставне разговоре захваљујући фонду од 60.000 речи. Ако му се убаце музика и

стихови, може и да пева.

На демонстрацији је неколико робота и плесало у ритму музике док је један од њих балансирао на дасци за сурфовање која се померала као на таласима ■

Девет минута и петнаест милиона марака – толико је довољно да се купи један тираносаурус. Тачније, толико је било довољно да се у октобру прошле године откупи Сју, највећи и најпотпунији скелет тираносауруса који је угинуо у Јужној Дакоти пре 67 милиона година. Била је то необична али и прилично опа-

сна аукција, јер је палеонтологију претворила у „пијацу из доба јуре“, у узбудљив базар фосила, где сви нешто траже, продају, а нико ништа не проучава.

– Продаја Сју на аукцији најцрњи је дан за палеонтологију – каже без двоумљења Кејт Ригби, геолог са Универзитета Нотр-Дам у Индијани (САД) и један од највећих „ловаца“ на диносаурусе.

сауруса рекса може да се прода за хиљаде и хиљаде долара, а почетна цена за цео скелет креће се на аукцији од милион долара навише.

Ловци на диносаурусе

У светлу ових бројки, расправе о праву власништва постају неизбежне, и то нарочито у Америци која је најбогатија фосилима, а има најмање закона који

у убеђивање власника да вас пусти на своје имање и да тамо на миру копате – каже Џон Хорнер, најчувенији „ловац“ на диносаурусе. Управо је он надахнуо писца Мајкла Крихтона за главни лик у филму „Парк из доба јуре“, а био је позван да учествује и као консултант.

Данас стручњаци морају да бију жестоку битку са супарницима којих има на

Једна аукција код „Сотбија“ направила је у Америци право чудо које је већ добило и име: „Пијаца из доба јуре“. Учествују препродавци и научници који су се дали у потрагу за костима праисторијских животиња

Страшни гуштер

Тираносаурус рекс тренутно је веома уносан посао у Америци

Све се данас преокренуло захваљујући филмској популарности диносауруса и спретним трговцима који су се досетили која би роба могла да има вртоглаву цену. Један обичан, добро очуван зуб тирано-

би штитили ово подземно богатство. Законима о јавном власништву подлежу само они фосили који су нађени на државном земљишту и научницима је само ту дозвољен званичан приступ пошто поднесу уредан захтев одређеној установи. Ако, међутим, диносаурус лежи у приватној башти, власник је тај који одлучује шта ће с њим.

– Ето због чега је ова лиценцијација била толико посебна. Донедавно није требало улагати много труда

хиљаде – то су „викенд истраживачи“ или бивши професионалци а сада ловци на изгубљене фосиле спремни на све само да дођу до тих костију. Тако се догодило и са Питером Ларсином који је открио Сју и у чијој су биографији сада уписане две године затвора због преотимања фосилних остатака и илегалног преношења новца.

Догађаји око Сју могу да послуже као пример како се Американци на брзину престројавају од потраге за златом до ове нове трке за костима. Све је почело пре неколико десетина ми-

лиона година када се тираносаурус рекс, дугачак 12 метара и висок четири, сукобио са једним исто тако великим рођаком. Ударен неколико пута у главу, што се лепо види на лобањи, Ти-рекс, како га зову деца и научници, утонуо је у дуги сан, изабравши за починак место на ком ће 67 милиона година касније бити фарма неколико километара удаљена од града Фејта у Јужној Дакоти.

Скелет је 1990. године нашао трговац фосилима Питер Ларсин који се, уз помоћ групе професионалних истраживача, посветио претраживању земљишта. Пошто је нашао оно што је тражио, Ларсин је

жњег института Блек хилс и сагради око њега музеј што привлачнији за туристе.

План је био готово савршен, али земљиште није било власништво Индијанца, већ државе која је њему баш ту површину дала у закуп. Пошто је поништен уговор, диносаурус је враћен Индијанцу Вилијамсу, то јест Уреду за индијанске послове који брине о баштини овог народа. Уред је, опет, одлучио да би за рачун срећног Сијукса најбоље било одржати аукцију. И то најбољу аукцију: код „Сотбија“.

— Ова вест је изазвала међу нама панику — сећа се

она Луиса Алвареза са Универзитета Беркли, по коме је велики астероид, ударивши о тло, дигао огромне количине земље и прашине која је годинама онемогућавала раст биљног света. Самим тим била је ускраћена храна биљождерима, а ланчано и месождерима.

Окршај код „Сотбија“

Како су ове животиње, велике као слонове, могле да се крећу на две ноге, да ли су имале хладну или топлу крв, како су препознавале плен: чулом вида или њуха? Све су то питања на која би овај најпотпунији диносаурус могао да пружи одговоре, и то

цепу. Око Сју су се прошлог октобра надметали, наравно, и неки приватници, али најжешћа битка била је између бројних државних установа, као што су Државни музеј Северне Каролине, или Фондација Кислак из Мајамија. Оне су се надметале са коначним купцем, Музејом Филд из Чикага, и тако је постигнута досад незапамћена цена од осам милиона долара за један скелет.

— Оно што ме највише узнемирава јесте то што ловци на фосиле копају само да би после зарадили, често уништавајући или скривајући податке важне за науку — каже Џон Хорнер.

Дакле, истраживања излазе из мирних аула универзитета да би прешла на један нови Дивљи запад са мало шерифа и много бандита. Међутим, права је иронија да се, док цене фосила расту, фондови за њихово истраживање сма-

њују отежавајући још више живот ономе ко их тражи за љубав науке. Решење може да стигне од самих диносауруса. Сју је и у овом случају послужила као заморче — лепо

конзервирана, она ће најпре отићи у Орландо, на Флориди, где ће бити изложена у Животињском царству, једној врсти Дизниленда са правим животињама. Они који пожеље да је виде мораће да плате улазнице, па ће се на тај начин попуњавати научни фондови, а онда ће се Сју коначно преселити у Музеј Филд у Чикагу ■

З. М.

вреди милијарде

одмах исписао чек на 5000 долара и понудио га Сијуксу Индијанцу Морису Вилијамсу као надокнаду уколико му овај дозволи да однесе тог „мртвог блатнавог слона“. Имао је намеру да диносауруса пренесе до обли-

Џон Флин, председник одсека за геологију Музеја Филд у Чикагу, који је проценио диносауруса. — Сју је најпотпунији скелет тираносауруса јер је сачувано 90 одсто костију, а то је прави рекорд кад се узме у обзир да је током једног века истраживања научницима пошло за руком да нађу само 21 примерак ове врсте животиња од којих су само четири, може се рећи, целе са 60 одсто костију.

Али, Сју је важна из још једног разлога.

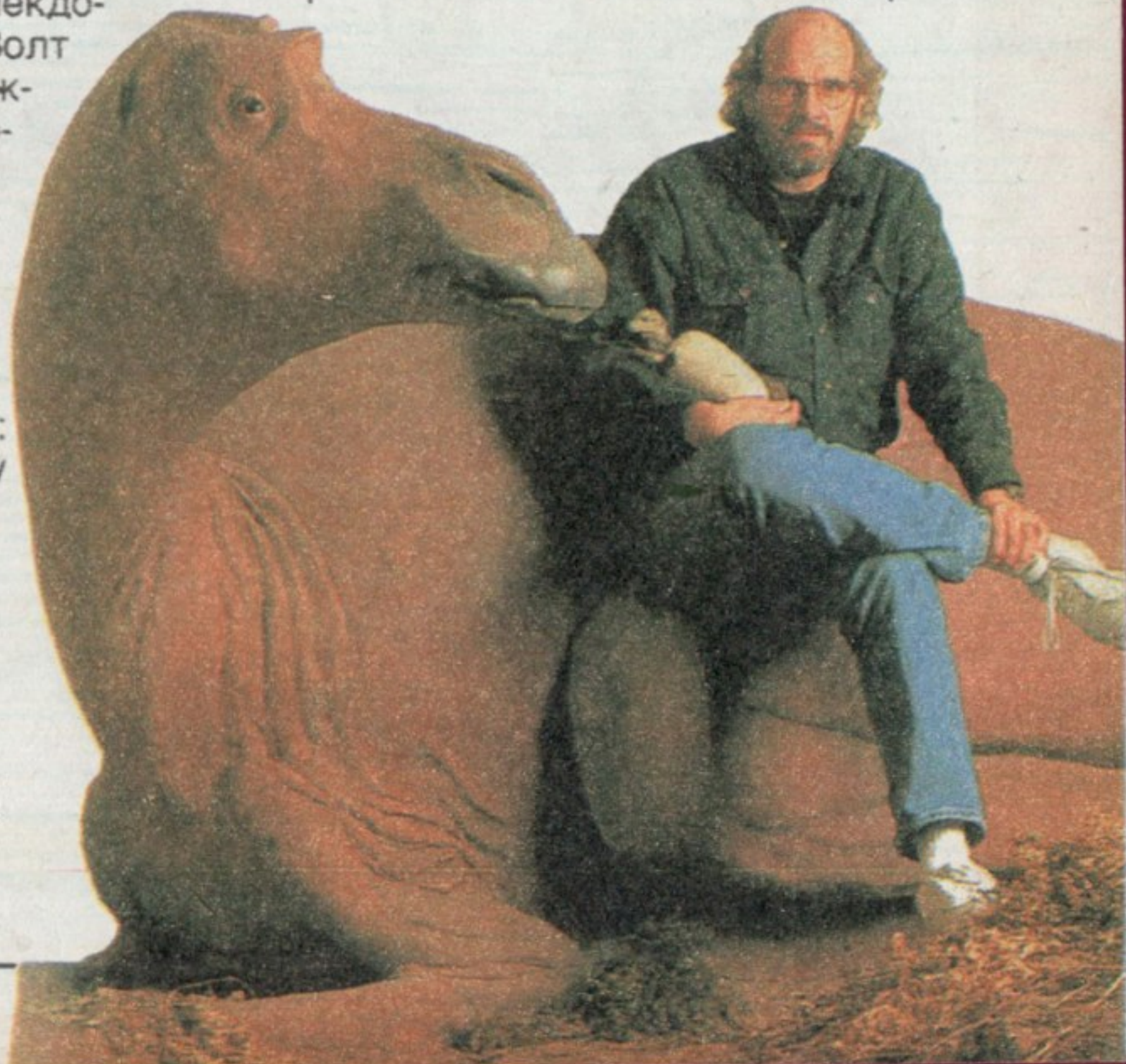
— Највећи број костију нађених диносауруса припада више него једној јединки, па се не зна чија је бутна кост, а чије ребро. Сју је један од малобројних примерака око кога није било других животиња — наставља Флин.

То је значајно за проучавање узрока нестанка тих цинова. Међу претпоставкама је и

већ за неколико година. Пошто су се научници побојали да би тираносаурус рекс могао да заврши у рукама неког обожаваоца који ником другом не би допустио да му се приближи, Флин и руководство музеја дали су се у потрагу за дародавцима и основали удружење у ком су се нашли „Мекдоналдс“, „Волт Дизни“ и Државни универзитет Калифорније да би аукцији могли да присуствују на једини прави начин: с новцем у

Џон Хорнер, најпознатији „ловац“ на диносаурусе. Према њему је и настао главни лик филма „Парк из доба јуре“

Сер Ричард Оувен, човек који је средином прошлог века смислио израз диносаурус (од грчког *deinos* — страхан и *sauros* — гуштер)

Илустрације су урадили студенти треће године Факултета примењених уметности у Београду, одсек графике: Иван Халупка и Александра Илић ■

НАДАХНУЋЕ

Уредници италијанске издавачке куће „Гарзанти“ досетили су се на који начин што веродостојније да представе своје најновије издање, збирку прича „Крчма Фола“ Ђузепеа Педеријалија. Будући да писац Педеријали, између осталог, приповеда и о свом омиљеном вину „ламбруску“, у свакој књижари у којој се продаје поменута збирка прича књижари нуде купце (на рачун издавача!) „ламбруском“, црним пенушавим вином – заштитним знаком области Емилија Ромања.

Тек када је ова маркетиншка замишљена спроведена у дело, изашло је на видело колико су поклоници књижевности наклоњени доброј капљици. „Нацврцаних“ Педеријалијевих обожавалаца све је више у књижарама широм Италије. Њима се на изванредан начин придружио и сам писац изјавивши како је „ламбруско“ заправо његово истинско надахнуће ■

НАВИЈАЧ

Малколм Рос, који живи у Америци, тачније у Филаделфији, страсни је навијач енглеског прволигаша „Саутемптона“ и не пропушта ниједну утакмицу својих љубимаца на домаћем терену. У овој сезони одгледао је 22 и због тога 44 пута прелетао Атлантски океан!

Када „Саутемптон“ игра на свом терену, Рос устаје у 4.30, потом одлази на посао где ради као дизајнер, а по завршетку радног времена седе у авион за Лондон. На аеродрому „Хитроу“ узима такси за Саутемптон и на време стиже на утакмицу. После обавезно сврати у омиљени паб да с пријатељима поприча о игри омиљеног клуба.

– Моји пријатељи у Филаделфији, као и моја породица, не могу да схвате зашто све ово радим и кажу да нисам при чистој свести. Ја, напротив, не видим у овоме ништа лоше. Једноставно, уживам гледајући утакмице „Саутемптона“, чак и када губе – објашњава своју страст Малколм Рос.

– Знам да имамо доста навијача из целог света који повремено допутују на неке наше важније утакмице, али Малколм је доказао да је наш најоданији, и заиста јединствен навијач – изјавио је Брајан Тускот, генерални секретар фудбалског клуба „Саутемптон“ ■

МАТЕМАТИЧКО ЧУДО

Луси Капелски требало је да донесе на свет четврто дете. Размишљала је само о томе да порођај прође што брже и безболније. Ипак, овај наизглед уобичајен догађај у „Лоухид центру“, болници у канадском граду Калгарију, привукао је у салу за порођаје велики број лекара и медицинских сестара. Сви су нетрпемице гледали у огромни сат изнад Лусине главе, питајући се да ли ће се догодити чудо. И, десило се.

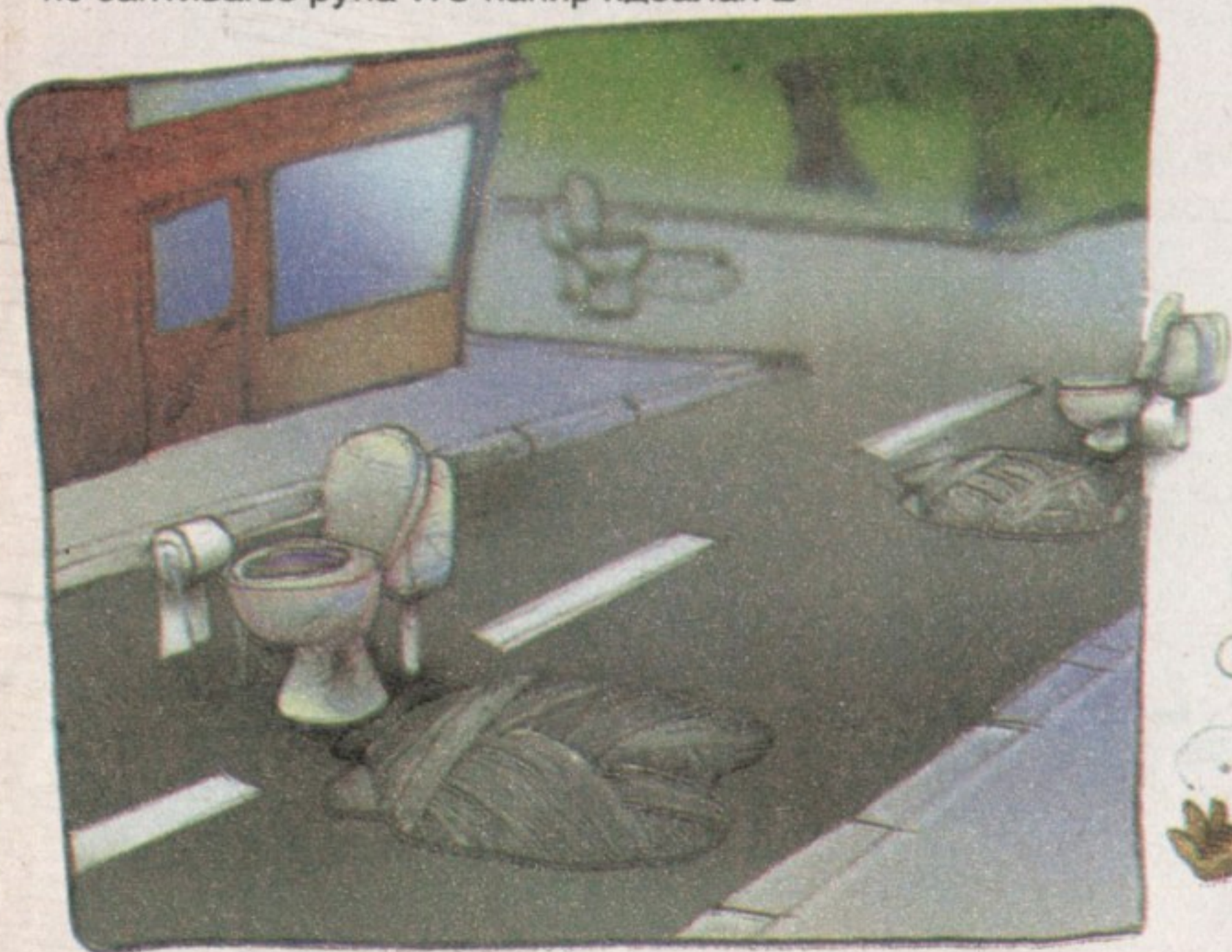
Тачно у осам сати и два минута увече двадесетог фебруара две хиљаде друге године свет је угледала мала Еирдри Капелски и одмах ушла у историју. Ево и зашто. Њено рођење поклопило се с ретким математичким палиндромом. Јасније је када се време и датум напишу бројевима: 20:02/20/02/2002. Низ бројева који означава тренутак рођења мале Канађанке исти је било да се чита од почетка или с краја.

Овако невероватан математички временски палиндром последњи пут је забележен 11:11/11/11/1111. године, а поновиће се 21:12/21/12/2112.

Шта на све то кажу Луси и Роланд Капелски, родитељи мале Еирдри? У првом тренутку збуњени што се дигла толика бука око рођења њиховог четвртог детета, врло су поносни и чекају дан када ће Еирдри довољно порастати да јој покажу исечке из новина које су писале о овом догађају ■

ЧУДАН НЕКИ АСФАЛТ

Тоалет папир на коловозу? Грађани америчког града Сент Луиса који су у појединим улицама видели ролне папира помислили су да то неки клинци веселјаци збијају опет неку шалу. Убрзо се разјаснило да WC папир има сасвим практичну намену. Док не дођу радници да поправе коловоз, ролне се одмотају и у удубљења убаци тоалет хартија која је, показало се, знатно боља од песка или неке друге смесе јер не запушава канализацију. Сент Луис није први град у ком се ово ради. Искуство из Северне Дакоте већ је показало да је за тренутно заптивање рупа WC папир идеалан ■

КО ЈЕ ОКЛЕВЕТАО БРАМСА?

Британски музиколог Калум Макдоналд обелоданио је пакост која је годинама оптуживала славног композитора Јоханеса Брамса (1833–1897) да је, тражећи надахнуће, мучио мачке.

Композитор кога су многи сматрали правим Бетовеновим наследником наводно је самртне крике мачака уклапао у своју музику. Све ово је, износи Макдоналд, измислио један други немачки композитор. То је Рихард Вагнер (1818–1883) који је врло тешко подносио туђи успех. Али, није био сам. У 19. веку у немачкој музици владали су нездраво супарништво и љубомора, па је и ова лаж само одраз таквог стања ■

ЗАЧАРАНИ ЧАМЦИ

„За то што Гвинеји Бисао иде лоше разлог су закопани зачарани чамци на више места код Бисауа које су закопали Пепели, први становници престонице те западноафричке земље, како би спречили Португалце да се искрцају.“

Ово је прича која кружи по граду Бисау и у коју сви верују, па је позвана и делегација врачева из Биомба, удаљеног 60 километара. Врачеви траже да их прими Кумба Јал, председник Гвинеје Бисао, како би га упозорили да морају да нађу закопане зачаране чамце и однесу их да би земљи кренуло набоље.

Жоао Бернардо Вијеира, бивши председник Гвинеје Бисао, доводио је групу врачева из Биомба 1980. године како би ослободили земљу од закопане магије од које је становништво наводно патило. Врачеви су копали на неколико места где су им се „указали“ чамци, освећивали ова места, али чамце нису нашли. Председник Вијеира је једанаест месеци касније свргнут с власти, али народу после тога није било боље. Прича са закопаним и зачараним чамцима изгледа да се понавља ■

ШТА ЈЕ С ВАМА, ГОСПОДО?!

Кад је недавно један агент британске контраобавештајне тајне службе МИ 5 заборавио у возу ташну с документима поверљиве садржине, у Министарству унутрашњих послова Британије настала је пометња, а сазнало се да се нешто слично већ догађало.

Високотиражни „Сан“ наводи да је до сличне незгоде дошло пре неколико месеци кад је другом агенту МИ 5 на лондонској железничкој станици Паддингтон украден лептоп, а боље није прошао ни агент тајне службе МИ 6 који је изгубио лептоп у једном лондонском пабу.

Представник Министарства унутрашњих послова Британије после свега тврди да национална безбедност ни у једном тренутку није доведена у питање. А коментатор листа „Сан“ закључује: „Шта је с вама господо? Доведите се у ред док не буде касно!“ ■

Илустровао Коста Здравковић

Мубитељи добре музике обрадоваће се овом догађају: Карл Сталинг, највећи музичар Канзас Ситија, поново ће хипнотисати биоскопску публику помоћу оргуља Хоуп Џоунс вредних 22.000 долара!"

Овим је речима у једном огласу у листу „Канзас Сити стар“ из 1922. године најављено гостовање Карла Сталинга, музичара чија је слава међу канзашком биоскопском публиком била толико велика да је засењивала и највећу атракцију тог времена – неми филм. Вештина и богатство идеја са којима је Сталинг, свирајући оргуље, дочаравао најразличитија расположења

која су се тек могла наслутити на биоскопском платну, били су тако заносни да је чак и тада могло да буде јасно да је свет добио једног великог музичара.

Оно што је радио Карл Сталинг није се у основи много разликовало од оног што су радиле његове колеге музичари по биоскопским салама широм света. Седећи за малим оргуљама, осветљеним тек слабашном сијалицом, он је пред собом имао збирку пригодних композиција од којих је на лицу места бирао одломке којима ће најбоље илустровати оно што се дешава на платну.

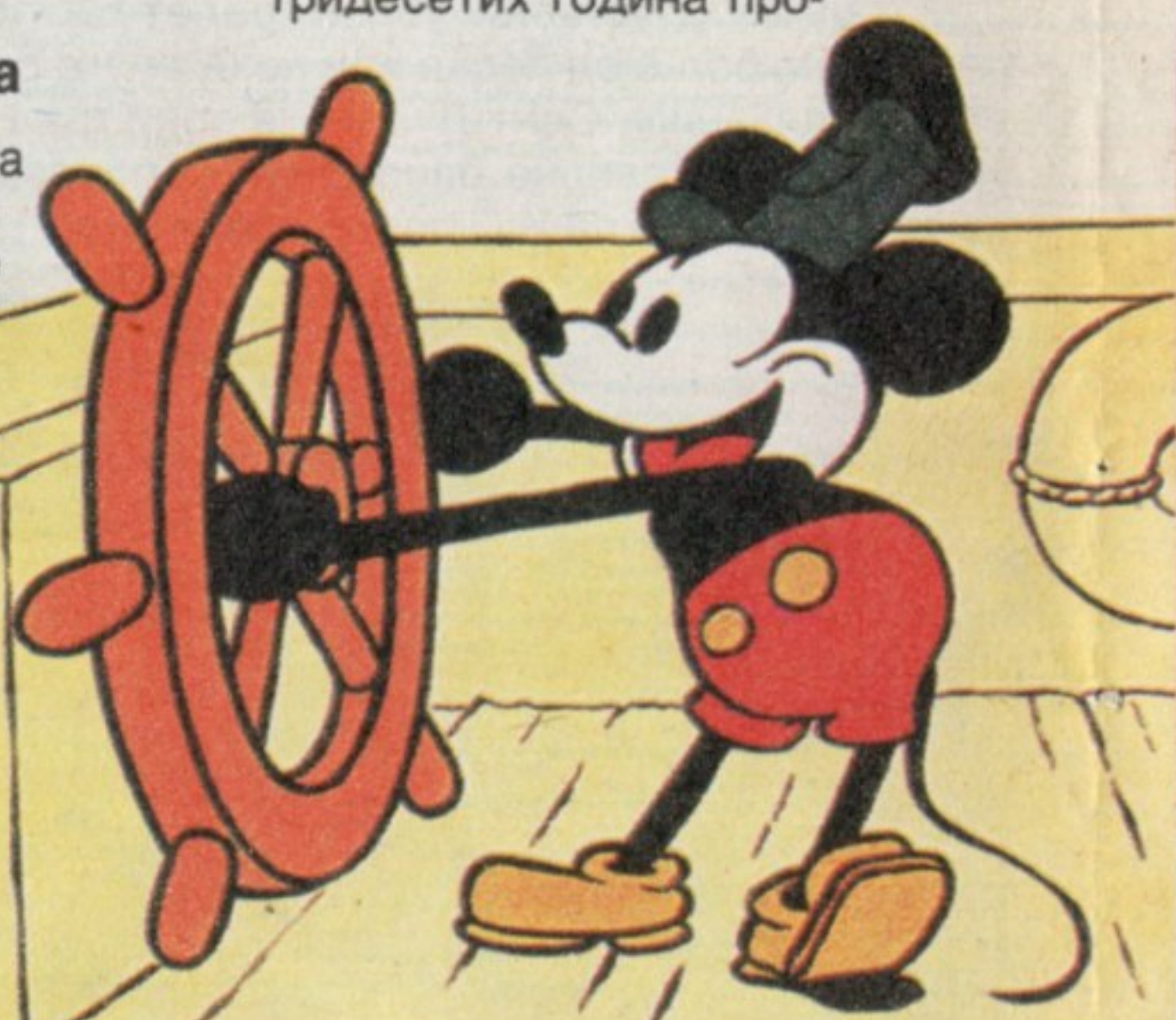
У тим музичким каталозима сакупљене су теме познатих шлагера, народних песама и популарних

композиција класичне музике, поређане као у некој врсти јеловника: било је препоручено шта треба свирати за тужне, шта за веселе прилике, шта за туче, а шта за љубавне сцене. Колико год да се вешто сналазио у тој улози, вероватно ни сам Сталинг није слутио колико ће далеко једног дана отићи његова вештина.

Перач плоча

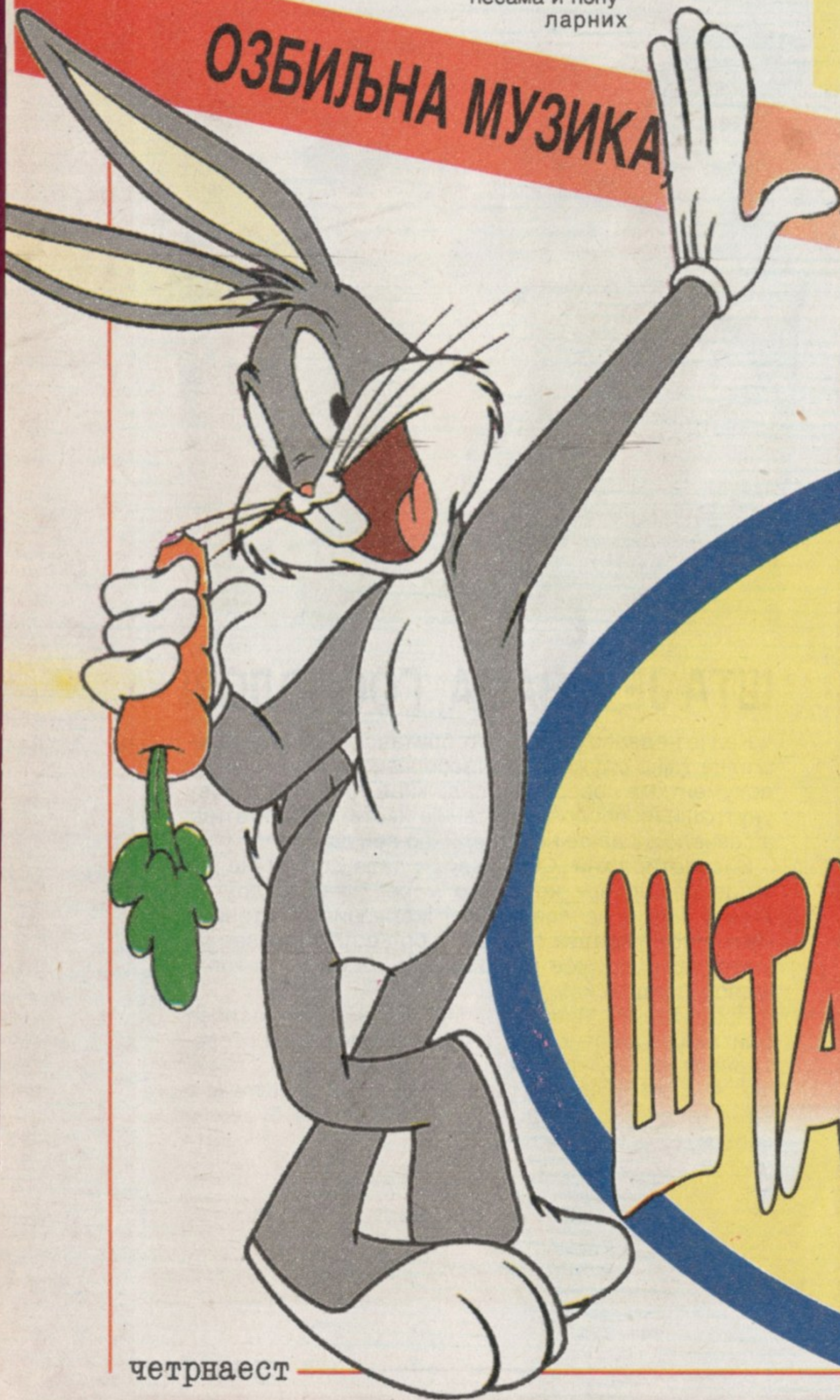
Неколико година касније један други уметник, чије ће име

„Пароброд Вили“ (1928. година) први је Дизнијев озвучени филм о Микију Маусу

ОЗБИЉНА МУЗИКА

НЕОЗБИЉНИ ЦРТАЧИ

**ШЕОЕ,
ШТА БИ С ОПЕ**

шлог века стругао је и прао целулоидне плоче по холивудским студијама за производњу цртаних филмова. Како од рибања нема бољег начина да се једна површина добро упозна, Џоунс је, уклањајући цртеже својих колега са скупих плоча да би оне могле поново да се употребе, врло брзо открио многе тајне прављења цртаних филмова.

Било је потребно да прође још неколико година пре него што се ова два велика уметника сретну и крену заједно да раде. Пре тога Сталинг је за почетак напустио родни Канзас Сити и упутио се у Холивуд, у студио Волта Дизнија који је одмах схватио да има посла са веома бистрим и снажљивим момком. Дизни је Сталинга задужио да посматра како се праве цртани филмови и да смишља начине како би он могао да се усаврши.

Сталингова домишљатост брзо је дошла до изражаја: измислио је „тик-так“ метод – уместо да музичари који снимају пратеће звуке за филм нагађају којом је брзином потребно да свирају одређени део, он им је на уши ставио слушалице у којима је тај тем-

по прецизно откуцаван. Једноставност и делотворност тог поступка били су такви да се он брзином светлости проширио по свим студијама за прављење цртаних филмова и у њима задржао све до данашњих дана.

Наравно – то је био само почетак. Његов прави талент тек је требало да се испољи, а појавио се на великим вратима: Сталинг је био аутор музике за прва три Дизнијева филма о Микију Маусу. Редослед којим је музика настала разликовао се од оног филмског: тек после великог успеха „Пароброда Вилија“ 1928. године, који је, као трећи филм из серије, био први који је добио звук, Дизни је одлучио да озвучи и прва два – „Plane Crazy“ и „The Gallopin' Gaucho“.

У време када је двадесетогодишњи Чак Џоунс тек почињао да струже целулоидне

плоче, Сталинг је био у прилици да напусти великог Дизнија и пређе код браће Ворнер, са којима склапа чудан, мада за то време потпуно уобичајен уговор. И тада је „Ворнер“ био велика компанија која није само снимала цртане и игране филмове, већ је откупљивала и ауторска права за највећи број популарних шлагера тог времена. Продаја плоча и емитовање те музике на радију доносили су „Ворнеру“ велику зараду, а како у то време музички спотови још нису били измишљени, рекламирање популарних песама препуштено је цртаним филмовима.

Карл Сталинг

Музички каталог који је „Ворнер“ поседовао имао је циновске размере, а сваки аутор који је потписивао уговор са компанијом истовремено је пристајао и на замашни тачно одређен број песама које ће морати да уклопи у све што ради. За већину Сталингових колега то је убрзо постала најстрашња ноћна мора. Њихове идеје тешко су се и неуспешно спајале са већ постојећом музиком, до те мере да су њихови промашени радови добили и погрдан назив „мики-маусовање“.

зитора коју је користио, чак 80 до 90 одсто онога што је урадио било заправо његова оригинална творевина.

Када се имају у виду начини на које је Сталинг увртао, окретао и мешао различите музичке парчиће да би добио неопходне ефекте, види се колико је његова тврдња тачна. Заједно са својим дугогодишњим блиским сарадником Трегом Брауном, великим мајстором звучних ефеката, он је крајње маштовито правило оно што се у филмском жаргону зове „саунд-трек“ (sound-track): тонски запис на ком су музиком спојени сви шумови и звучни ефекти.

Душко и звукови

Чак Џоунс

Године 1936. коначно се и Чак Џоунс докопао компаније „Ворнер“ доспевши тако међу чувену петорку Текса Аверија. То је била група која је из корена променила изглед анимираних (цртаних) филмова у продукцији ове компаније. Али, то је био и тренутак када је почела сарадња Џоунса и Сталинга. Њихови најпопуларнији заједнички јунаци Душко Дугоушко и Пера Којот познати су и упечатљиви колико својим ликом, толико и звуковима који их

„Сви цртани филмови користе музику као свој неодвојиви део. Готово сви цртани филмови раде то на веома лош начин...“ говорио је тата Душка Дугоушка

Оно што је за просечне недостатак, за генија може лако да постане предност. Сталинг се у обиљу песама које му је „Ворнер“ понудио осећао као Баја Патак у свом трезору – могао је непрестано да ужива у благодетима богатства које га је са свих страна окруживало и да се послужи свиме што му дође надокнадити руке.

Његов музички речник истог тренутка се проширио, а он је имао песму за буквално сваку прилику која је могла да се деси на платну. Вештина коју је стекао као оргуљаш у биоскопским салама Канзас Ситија сада је могла да се мери једино златом. У једном једином интервјуу који је дао током своје каријере, Сталинг је тврдио да је, и поред све музике других компо-

окружују. Не постоји сигурно ни један љубитељ њихових лудорија који на основу само два-три акорда није у стању да наслути шта се дешава на екрану.

Било да су обожаваоци ових јунака тога свесни или не, гледајући ове цртане филмове они доживљавају нешто много више од пукe забаве:

они стичу веома озбиљно музичко образовање. Музичка шала и монтажа звука у овим драгуљима анимираних филма нису

заостајале за визуелном игром или доскочицама које размењују главни јунаци. Када гледамо те цртеже који се покрећу пред нашим очима, наше уши опајају различите звучне односе, уче како да разликују различите ритмове, боје инструмената, кратке мелодије које карактеришу главне јунаке. Сабиијени у имагинарни свет цртаних филмова, делови познатих мелодија утркују се у нашим ушима.

У техничким захтевима које поставља оркестарска музика Сталингове партитуре (у аранжманима његовог дугогодишњег сарадника Милта

„Ворнеру“. Одговор је стигао тек десет година касније са филмом „Севилски зец“.

Џоунс и Сталинг овде су се поиграли увертиром на Росинијеву оперу „Севилски берберин“ и од ње направили незаборавну пародију. Душко и Елмер Давеж улећу на оперску позорницу током извођења Росинијеве увертире. У једном тренутку Душко убације Елмера на фризерску столицу, најпре му шамарима масира лице, а онда га застрашује оштрењем бритве. Росинијеве лирске мелодије, изненадне оркестарске синкопе, нарастајући оркестар-

миму. Насмејани гледалац цртаног филма и не слугути колико је заправо сложен поступак који се пред његовим очима одвија са таквом лакоћом.

Једини филм који по духовитости превазилази „Севилског зеца“ окупио је исте ствараоце и исте јунаке 1957. године под насловом „Шефе, шта би с опером?“ У време настанка овог филма Сталинг је већ озбиљно болестан и добар део његовог уобичајеног посла обавио је Милт Френклин. Направили су немилојсрдну пародију од најпознатијих тема из опера Рихарда Вагнера поигравши се „Валкирама“, „Холанђанином луталицом“ и „Танхојзером“.

Елмер воли Вагнера

Као што и може да се претпостави, Елмер Давеж је у том филму заклету љубитеља Вагнерових опера коме Душко смета да ужива у омиљеној музици. Легендарни Елмеров повик из тог филма: „Убијте зеттса!!!!“ уклопљен је у познати синкопирани ритам „Кавалкаде валкира“, док је чувена игра на Венерином брегу из првог чина опере „Танхојзер“ овде постала урнебесна пародија вагнеријанских љубавних дуета која се окончава призором циновске задњице једног коња!

Литре мастила које су потрошили критичари Вагнерове музике нису имале тако убојито дејство какво су имале бочице туша којим су направљени цртежи за филм „Шефе, шта би с опером?“. Слушајући данас звуке овог неодолјиво шашавог цртаног филма, можда је добро подсетити се да чудо којим се може стићи до мора уметности понекад води и преко таласа зацењујућег смеха ■

Ивана Комадина

БЕСТИЈАРИЈУМИ: ТИГАР И ХИЈЕНА

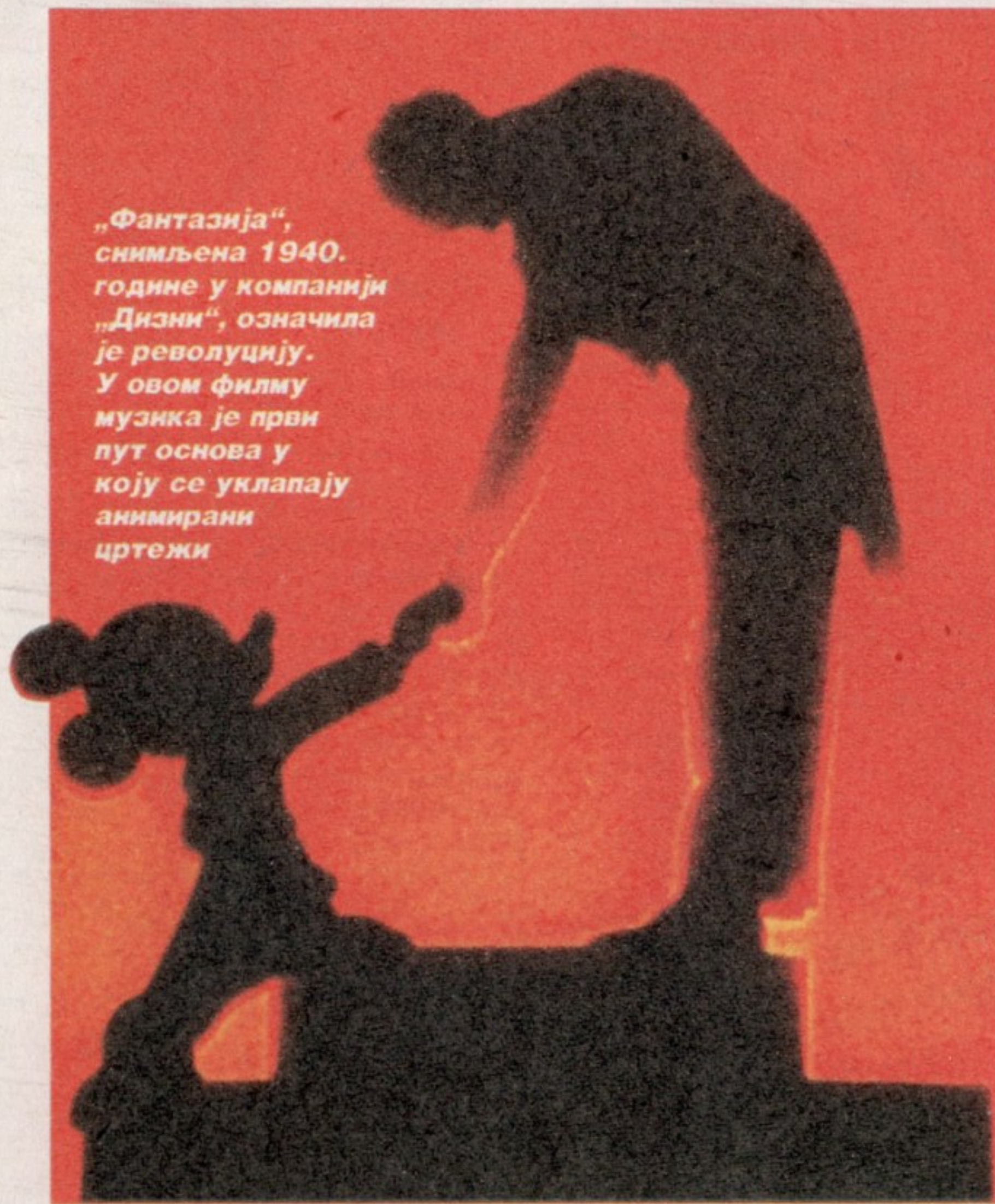
ОБМ СТАК

Римски
цареви
нису
штедели
блага
да би
своје
звери-
њаке
обогатили
младунци-
ма
тигра
до којих
су ловци,
како је
писао
Плиније
Старији,
могли
да дођу
на само
један,
али
бескрајно
суров
начин

ПОДНИСНИ
ЗАБАВНИК

3. 5. 2002.

„Фантазија“,
снимљена 1940.
године у компанији
„Дизни“, означила
је револуцију.
У овом филму
музика је први
пут основа у
коју се уклапају
анимирани
цртежи

Френклина) заправо су веома необичне и замршене мада то на први поглед никада не би могло да се наслути. Необичном игром случаја, продуценти из „Ворнера“ успели су најбоље оркестарске музичаре да свирају оно што је Сталинг написао, а једино су врхунски музичари били у стању да изађу на крај са тако сложеним захтевима.

Супарничка компанија „Дизни“ снимила је 1940. године филм „Фантазија“ у ком се користе искључиво популарне теме класичне музике. Штавише, тај филм је означио револуцију јер је први пут музика постављена као основа на коју ће се уклапати анимирани цртеж. Успех који су изазвале чувене балерине – нилски коњи у сукњицама од тила дуго је мучио запослене у

Шеснаест

ски звуци овде су преплетени са шкљоцањем маказам, фијуком летећег поврћа, зујањем фризерске столице која се врти као помахнитала.

Након наглог венчања Душка и Елмера – које Сталинг илуструје убацивањем обавезног Менделсоновог „Свадбеног марша“ – млада се по кратком поступку одводи из позорнице и истоварује у циновски свадбени колач украшен натписом „Фигарова женидба“. Овај визуелни гег подсећа на литерарну везу између Росинијевог „Севилског берберина“ и Моцартове опере „Фигарова женидба“: и једна и друга засноване су на чувеним Бомаршеовим сатиричним драмама.

Позната музика и познати јунаци овде су се стопили у јединствену комичну панто-

АНА У КЛЕНОЈ КУГЛИ

Бестијаријум
из 1230.
године
– лов на
тигрове

пљани имали су прилику да краља животиња виде и уживо што није био случај с осталим великим мачкама, па се због тога бестијаријуми више баве непознатим животињама као што су тигар, леопард и пантер.

Сматрало се да је тигар опаснији и дивљији од свих осталих звери, пре свега због своје брзине. Из те особине и потиче његово име јер је реч „тигрис“ на персијском језику синоним за „стрелу“. Непо-

знати писац старовековне књиге „Физиолог“ у којој је описано 48 врста животиња, биљака и камења наводи да је река Тигар (Тигрис), која је сматрана за најбржу текућу воду на свету, добила име по животињи тигру.

Легенда, коју помиње и Плутарх, такође повезује назив тигар са истоименом реком истичући тако брзину ове велике мачке. Према тој легенди, Дионис, грчки бог вина, на свом путовању по Азији, заљубио се у нимфу Алфисбеио која је успевала да му измиче све док се он није претворио у тигра. Тада ју је стигао и ухватио на обали велике реке која се од тада назива Тигар.

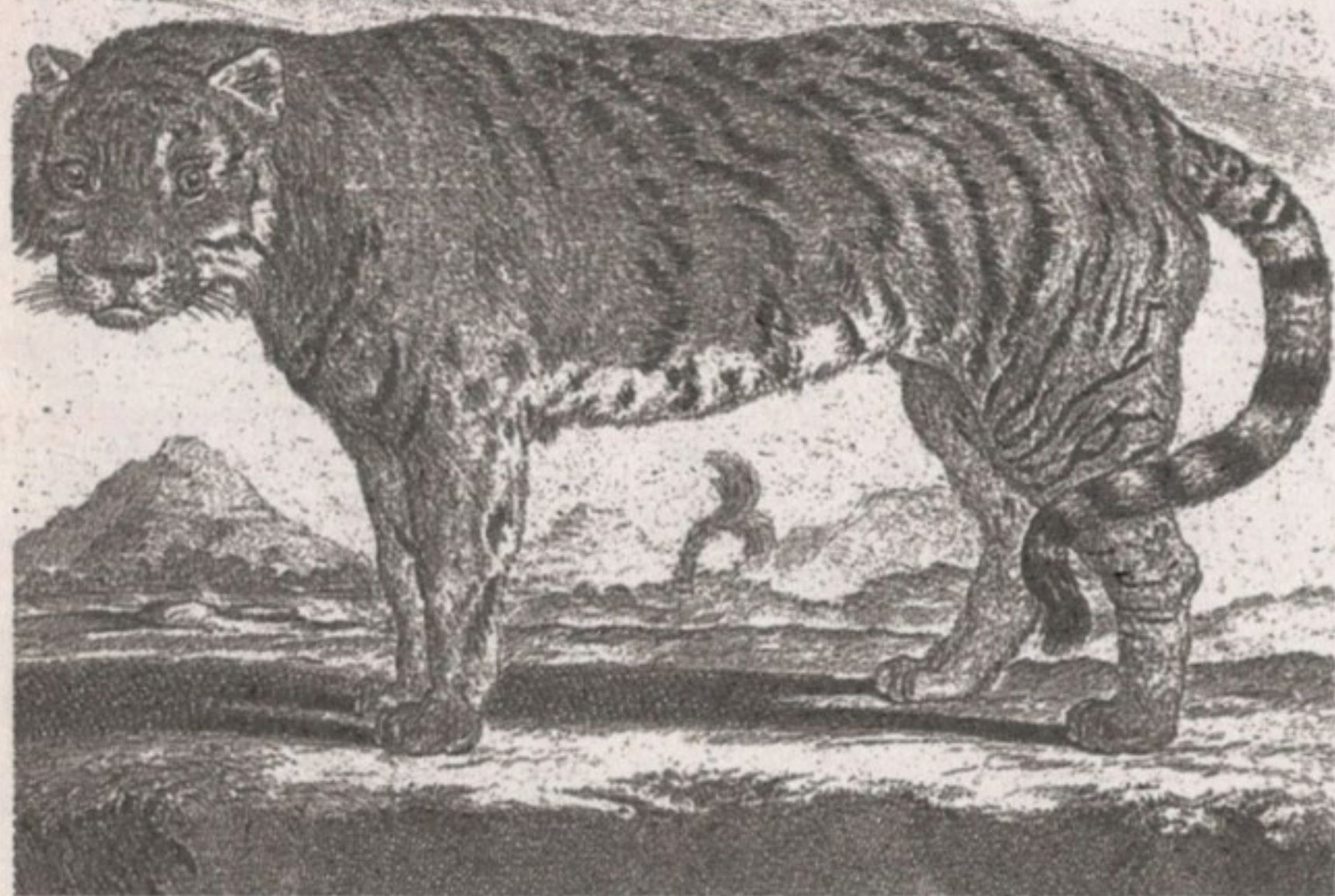
На илустрацијама у боји којима су пропраћени текстови о тигру ова велика мачка приказана је на разне начине, понекад и тако да је непрепознатљива. Само понекад тигар је сликан с пругастим крзном, али и то је било само опонашање цртежа са источњачке керамике или тканина. У тим цртежима тигрови су представљани с

ружичастим, златним или црвеним крзном што је одговарало украсним цртежима на керамици али не и илустрацијама у књигама састављеним с намером да прошире знање европског човека о дивљим животињама Азије и Африке.

У зверињацима и аренама римских царева и у дворским баштама владара блискоисточних земаља тигар је био на великој цени вероватно због тога што је лов на његове младунце био веома опасан мада исплатив. О индијским ловцима на тигрове кружиле су још у старом веку најневероватније приче. У свом делу „Историја природе“ Плиније Старији пише како постоји само један – додајмо: суров – начин да се ловац докопа тигрића: мора да има кристалну куглу и да чека све док тигрица, која је кренула да потражи храну, своје младунче не остави само. Тада ловац треба хитро да га дограби и да на коњу одјезди што пре. Разјареној мајци, кад открије да јој нема детета, ни најбржи коњ не може да умакне.

Јахач може да се ослободи тигрице само лукавством: у тренутку кад му је тик за петама, он треба да одбаци кристалну куглу. Тигрица ће тада застати и загледати се у куглу јер у њој види свој умањени лик за који ће јој се учинити да је њено живо младунче. Срећна мајка почеће да љуби и лиже стаклену куглу и пре но што открије превару, ловац ће већ бити далеко.

Бестијаријуми који преузимају Плинијево мишљење додају му још и алегорично тумачење: тигрица је, по њему, слика хришћанина коме ђаво на превару истргне душу■

И МУЖЈАК И ЖЕНКА

Међу животиње о којима су средњовековни писци и илустратори бестијаријума били најмање обавештени убраја се и хијена, па се о њој у средњовековним списима не може наћи ниједна добра реч. Приписиване су јој поквареност и изопаченост. Она не само да се храни трупима уинулих животиња, писало је, него и гробља посећује, раскопава гробове и прождире остатке покојника. Веровало се и да хијена уме да опонаша људски глас и да тако измамљује људе из кућа да би их растргла својим страшним зубима.

Хијена је, сматрало се, имала магичну моћ да људима и животињама одузме способност кретања и прикује их за једно место тако што три пута обиђе око њих. Између осталих особина приписивана јој је и та да по жељи мења пол и да се од мужјака претвара у женку и обрнуто. Због тог својства хијена је постала оличење превртљивости и лажне хришћанске вере јер не зна за постојаност■

К. В.

ПОДСТИКЛИ
ЗАБАВНИК

3. 5. 2002.

седамнаест

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Скот и Ребека Бејтсон повели су 3. јула 1997. године своју децу, осмогодишњу Ајрин и шестогодишњег Ендрјуа, да гледају ватромет у Норт Провиденсу, америчком граду у коме су живели. Када су око десет увече ушли у самопослугу да нешто купе, Ендрју се пожалио мајци да се не осећа добро. Болеле су га ноге и замолио је да га носи.

То није личило на Ендрјуа који никада није мировао. Да је могао, и спавао би с ролерима на ногама. Мајка му је код куће дала аспирин и сместила га у кревет. И она и Скот мислили су да Ендрју има обичан грип.

Дечак се није осећао боље ни следећег јутра и Ребеку је забринула сивкаста боја његове коже. Позвала је Ендрјуовог лекара и он је посаветовао да га одведу у Дечију болницу Хасбро у Провиденсу. Пре него што су пошли, Скот је на Ендрјуовим грудима и стомаку приметио црвене оспе.

Самоубиство организма

Дежурни лекар Цим Линакис притиснуо је неке од оспиа и оне нису побелеле. По томе је знао да су хеморагичне што је био знак опасне инфекције крви.

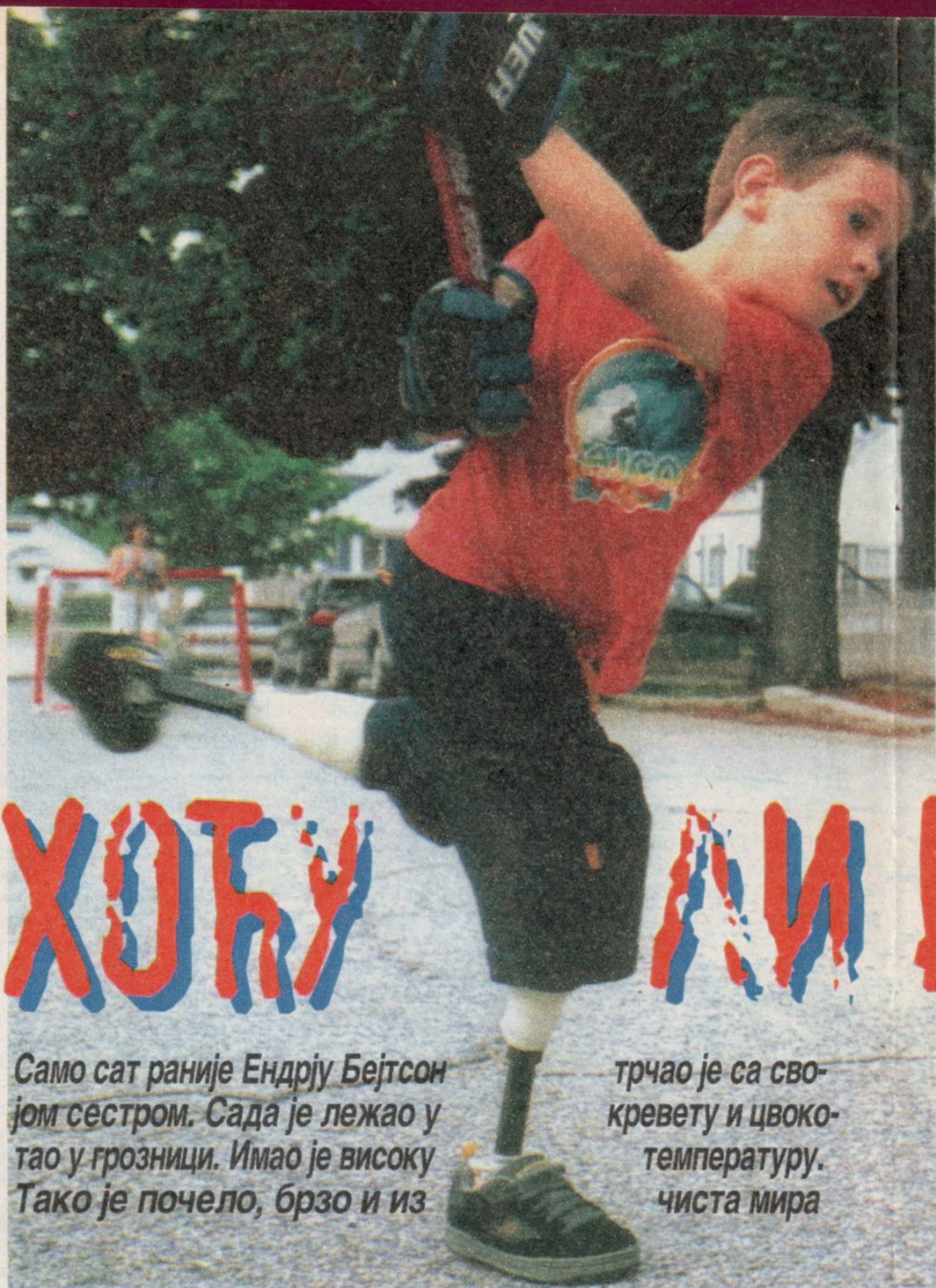
И доктор Линакис је одмах погодио да дете има менингокоцемију, ретку болест с могућим кобним исходом, инфекцију која се преноси капљичним путем, а изазива је иста бактерија која проузрокује и менингитис. Од менингокоцемије може да се умре за неколико сати без обзира да ли је болесник под медицинским третманом или не.

Ребека је одједном у чуду угледала како особље ставља маске и рукавице и схватила да је живот њеног сина у великој опасности. Ендрјуу су одмах измерили притисак, засићеност крви кисеоником и број откуцаја срца и дали му јак антибиотик цефтриаксон.

Бактерија уништена, отрови харају

Највећа опасност од менингокоцемије прети од реакције коју она изазива и покреће. Чим осети токсине, што их бактерија испушта у крв, одбрамбени сиотем организма реагује претерано шаљући огромне количине хемијских супстанци – у нормалним околностима заштиту – које постају отровне и за организам који, иначе, треба да штите. У неким случајевима то иде дотле да организам сам себе убија.

осамнаест

**Само сат раније Ендрју Бејтсон
јом сестром. Сада је лежао у
тао у грозници. Имао је високу
Тако је почело, брзо и из**

**трчао је са сво-
кревету и цвоко-
температуру.
чиста мира**

Неке од тих супстанци које шаље имуни систем доводе до претераног ширења крвних судова који постају порозни. Из Ендрјуових вена и артерија плазма је цурила у околна ткива. Његов имуни систем „схватио“ је крвне судове из којих цури плазма као ране које треба зацелити и одговорио је поплавом крвних плочица и фактора згрушавања који су, у потпуном хаосу, давали све од себе да направе сићушне крвне чепове.

Ендрјуове ноге и шаке постајале су све хладније јер су ти угрушци спречавали проток крви кроз судове у његовим удовима.

Ребека је остала са Ендрјуом, а Скот је с доктором Линакисом отишао у његову собу на разговор. „Добили смо резултате Ендрјуових крвних тестова и сада сам сасвим сигуран да је оболео од менингокоцемије“, рекао је доктор Линакис. „Болест је изузетно опасна и не мо-

гу да гарантујем да ће ваш син преживети!“ Скот је био запрепашћен. „Како је то могуће?“, успео је да изусте.

„Менингокоцемија је веома брза“, почео је да објашњава доктор. „Мада су лекари највероватније уништили бактерију која је болест изазвала, сви токсини, нуспроизводи бактерије, још су у његовом организму. Он мора да прегрми олују, а какав ће бити резултат борбе – нико не може да предвиди.“

Најбрже погоршање

Пола сата после поноћи Ендрјуа су пребацили у изоловану собу у оквиру одељења за интензивну негу. Доктор Моника Клајнман, главни лекар одељења у тој смени, почела је да га прегледа. Његове шаке и стопала били су ледени, пулс слаб.

Приметила је да се неке од оспиа на ње-

говим грудима развијају брже него што је код те болести уобичајено. „Господе“, помислила је, „оно што се догађа у року од више сати овде се дешава за неколико минута!“ Чудило ју је и што Ендрју има снаге да одговара на њена питања.

„Све ће се одиграти веома брзо“, помислила је и изишла да обавести дететове родитеље. „Ендрју је у веома критичном стању“, рекла им је. „Чинимо све што је у нашој моћи, али мислим да ће му бити још горе.“

„Хоће ли умрети?“ питала је Ребека. „Даћемо све од себе, али ипак треба да се припремите и за најгоре.“ Завладала је тишина. Онда је Ребека рекла: „Али, разговарала сам с њим пре пола сата!“ Нико јој није одговорио.

Када се доктор Моника Клајнман вратила у дечакову собу, био је унезверен и ударао је главом о јастук с једне на другу страну. Тешко је дисао. У ствари, пошто га је издавала циркулација крви, његови органи нису добијали довољно кисеоника.

Куцнуо је час да се малишан стави на вентилатор, вештачко дисање, и то само један сат по доласку у болницу. Он је био болесник чије се стање погоршавало много брже него код свих других погођених том болешћу које је др Клајнман у својој досадашњој пракси видела.

храну и лекове уносе интравенозно преко дванаест цеви и пумпи. Све их је избројала.

Четрнаестог дана Ендрјуовог боравка у болници скенирање костију открило је да крв не дотиче даље од његових колена. Доктор Мелинда Морин, лекарка која је у другој смени замењивала др Монику Клајнман, саопштила је родитељима да је дете у грозници зато што му ноге постају некротичне, умиру, пошто до њих не доспева крв и да ће морати да их ампутирају јер му угрожавају живот.

Ребека и Скот Бејтсон изишли су у болнички врт да се мало поврате од шока. Скот је корачао грдећи Бога. Замишљао је свог сина, који никада није мировао, како седи у инвалидским колицима и гледа како се друга деца играју. Ребека се питала како да Ендрјуу каже шта га чека.

Сачувана оба колена

Вече уочи операције Бејтсонови су се састали са Чарлсом д'Аматом, хирургом који ће оперисати Ендрјуа. Он им је рекао да би било веома важно да дечаку, ако буде могуће, остану колена јер би то олакшало његово ходање с протезама. Родитељи су замолили да му не одстри колене. „Спашћемо све што можемо“, узвратио је хирург. „Али,

ково стање сасвим се стабилизовало и скинут је с машине за вештачко дисање.

Две шипке са стопалима

Увече 27. јула родитељима је саопштено да се Ендрју пробудио. Када су ушли код њега, очи су му биле широм отворене као да се тога часа траго из необичног сна. „Здраво, мили, како си?“, рекла му је мајка и привукла га у загрљај. Он још није знао да нема ноге. Мајка му је то рекла тек неколико дана касније када је сасвим дошао себи. „Срце моје“, казала му је, „морамо да поразговарамо.“ Онда му је објаснила да су лекари морали то да учине.

„Хоћу ли с новим ногама моћи да ходам?“, питао је мали дечак. „Наравно, сине. И не само да ходаш, већ и да трчиш!“, рекла је Ребека ни сама у то не верујући.

Ендрју је после рехабилитационе терапије отпуштен из болнице 7. септембра. Његове протезе биле су готове, али, због евентуалног подешавања и прилагођавања, нимало нису личиле на ноге. То су биле две металне шипке са стопалима. Ендрју као да то није ни приметио. Био је очаран што их је добио.

Сада је морао пет пута недељно да иде у болницу да би научио како с протезама да корача. Први самостални корак напра-

ВОЗИТИ БИЦИКЛ?

Поново је изишла и родитељима рекла да је Ендрјуу неопходно вештачко дисање, али да пре тога морају да га успавају. Та изазвана кома трајаће све док је дете на вештачком дисању, можда недељама. „Али, он неће умрети, зар не?“, по други пут је питала Ребека.

„Када будем могла да вас погледам у очи и кажем да неће умрети, то ћу учинити“, одговорила је др Клајнман. Ендрјуови родитељи пошли су низ ходник не знајући хоће ли икада више видети свог сина живог.

Када су га видели следећи пут, био је жив, али сав отекао и у озледама. Залепили су изнад кревета једну његову фотографију да би особље знало како је изгледао пре него што се разболео.

Ендрјуова стопала била су тамноплава и Ребека их је масирала да му проради циркулација. Видела је да му

ако су и колена некротична, морамо да их уклонимо!“

Следећег јутра доктор Моника Клајнман разговарала је с Бејтсоновима. „Обећала сам да ћу вам казати када будем била сигурна да ће Ендрју остати у животу. Па, сада могу да вас погледам у очи и кажем да се извукао и да ће преживети!“, завршила је.

Операција је почела око два после подне. Родитељи су седели и чекали. Два сата касније појавила се болничка сестра и саопштила да је од једне ноге сачувано колено и нога око девет центиметара испод њега.

Иста сестра дошла је поново после једног сата и рекла да су и друго колено и део ноге испод њега такође сачувани. Ребека и Скот почели су поново да дишу.

Током следећих неколико дана деча-

вио је 13. октобра, а два месеца касније ходао је готово сасвим нормално. Од родитеља је убрзо затражио бицикл и добио га је.

И бицикл и ролери!

У почетку га је отац придржавао на седишту и управљао. Ендрју је покушавао да стави ноге у педале, али би његова вештачка стопала сваки пут из њих исклизула. Ускоро је ипак могао да седи на бициклу неколико минута без ичије помоћи.

Онда је пожелео да вози. Отац му је на главу ставио кацигу и лако га гурнуо. Ендрју се мало поводио лево – десно, затим се одвезао право низ стазу. Пао је на излазу, повредио се и расплакао. „Та-та, нећу никада моћи да возим бицикл“, јецао је. „Хоћеш сине, хоћеш, само буди мало стрпљивији!“, одговорио је Скот.

Недељу дана потом Ендрју је поново сео на бицикл. Вежбао је свакога дана и за неколико месеци не само да више није падао, већ је научио и да сасвим нормално користи педале. Чак је успео да наговори оца да му направи рампу за скокове с бициклом.

Годину дана после изласка из болнице у посету му је дошла доктор Моника Клајнман. Гледајући га како јурца с друговима, сетила се дана када није знала хоће ли уопште преживети. Сада је свог малог пацијента видела како на ролерима лети низ улицу.

Лекарка га је фотографисала и слику ставила на зид у својој канцеларији. Често је гледа и саму себе подсећа због чега ради оно за шта се определила. **Б. Д.**

—деветнаест

Сви на окупу: сада једанаестогодишњи Ендрју, његови родитељи Ребека и Скот и сестре тринаестогодишња Ајрин и шестомесечна Абиџејл

НЕТКО БЈЕШЕ СТРАХИНИЋУ БАНЕ...

1. Магнусов ефекат је:

- А. Физички закон
- Б. Хемијска реакција
- В. Резултат генетске манипулације

2. У реченици: „Сутра ћемо да идемо на Авалу“ властита именица Авала је у:

- А. Локативу
- Б. Акузативу
- В. Дативу

3. Манастир Морача саграђен у 13. веку у некадашњој Зети задужбина је:

- А. Краља Уроша I
- Б. Кнеза Вукана, сина Стефана Немање
- В. Стефана, сина кнеза Вукана и унука Стефана Немање

4. Јунакиња Пушкиновог романа у стиховима „Евгеније Оњегин“ зове се:

- А. Аксиња
- Б. Наташа
- В. Татјана

5. Нобелову награду за књижевност 1964. године добио је и одбио да је прими:

- А. Жан-Пол Сартр
- Б. Албер Ками
- В. Андре Жид

6. Други по висини врх у Алпима је:

- А. Санта Роза
- Б. Монблан
- В. Матерхорн

7. Који је тројански јунак после завршетка Тројанског рата и дугог лутања копном и морима стигао у Рим, па су га стари Римљани славили као свога претка:

- А. Хектор
- Б. Енеја
- В. Одисеј

8. „Живи свакога дана као да ти је последњи“ рекао је:

- А. Амерички мислилац и проповедник Ралф Валдо Емерсон
- Б. Немачки филозоф Фридрих Ниче
- В. Римски цар и стоички филозоф Марко Аурелије

9. Када два небеска тела међусобно затварају прав угао, односно удаљена су на небеском своду једно од другог 90° , она се налазе у:

- А. Опозицији
- Б. Квадратури
- В. Конјункцији

10. Јунак наших епских народних песама Бановић Страхиња родом је из:

- А. Бањске крај Косова
- Б. Пирлitora према Дурмитору
- В. Прилепа на Прилепској реци

11. Галванизација је:

- А. Нагризање цртежа у бакру дејством електричне струје
- Б. Електролитичко превлачење разних металних предмета танким слојем метала
- В. Покривање једног метала слојем другог метала електричним путем

12. Флуор је:

- А. Вештачки добијен хемијски елемент
- Б. Један од халогених хемијских елемената
- В. Инертни гас

13. Абонос је:

- А. Полудраги камен
- Б. Дрвенаста биљка
- В. Врста тканине

14. Шетландска острва део су:

- А. Шведске
- Б. Финске
- В. Велике Британије

15. Сергеј Михајлович Ејзенштајн био је:

- А. Филмски редитељ
- Б. Физичар
- В. Пијаниста

16. Ветруша је врста:

- А. Сокола
- Б. Орла
- В. Сове

17. Ко у стрипу стално покушава да постане „калиф уместо калифа“:

- А. Изнобед
- Б. Изногуд
- В. Изномуд

18. Чувена слика „Крик“ дело је уметника:

- А. Едварда Мунка
- Б. Винсента ван Гога
- В. Оскара Кокошке

19. Планету Нептун открио је, на основу прорачуна свог француског колеге Леверјеа:

- А. Јохан Готфрид Гале
- Б. Кристијан Хајгенс
- В. Вилијем Хершел

20. Велики грчки филозоф Аристотел рођен је у:

- А. Атине
- Б. Нафплиону
- В. Стагири

Бојана Дожић

двадесет један

С оне стране вероватног

ОСВЕТА СВИРЕНИЕ

Кад је и последњи домар некад најлепшег здања на Карипским острвима нађен мртав, шапутало се да је и за то крив дух окрутне Ени Палмер

Илустровао Бобан Савић

Пре неколико стотина година Роуз хол је била највеличанственија од свих великих кућа на Карипским острвима. Замак подигнут изнад залива Монтего на северној обали Јамајке био је дом породице Палмер, плантажера који су своје богатство створили гајећи шећерну трску. На њиховим пољима радио је велики број робова. Новац који је доносио шећер омогућио им је да дворак раскошно опреме. Под сјајем упаљених бакљи, господа с напудерисаним перикама и даме у раскошним хаљинама плесали су на баловима и двадесет два

гостили се за столовима испуњеним светлуцавим сребрним посудама с најукуснијим јелима. Све око њих одавало је огромно богатство и истанчан укус: руком израђене резбарије, вешто изведени гипсани украси и величанствена сликарска платна.

Али, све то је нестало. Дошло је време у коме су посетиоци замка наилазили само на пустош. Тропско растиње прогутало је пут који је некада одзвањао од точкова кочија и топота коњских копита. Коров је растао из пукотина и по стубовима терасе оронуте куће. Слепи мишеви и жабе

настанили су се у некадашњим балским дворанама. На питање шта је довело да пропасти овог величанственог здања, радознали су добијали одговор да је све то дело једне жене – Ени Палмер.

Невеста и удовица

Ени је стигла у Роуз хол 1820. године као осамнаестогодишња невеста Џона Роуза Палмера. Иркиња по рођењу, већи део детињства провела је на Хаитију где ју је, изгледа, дадиља научила тајнама вудуа – религије повезане с магијом. Ени је брзо дошла до за-

кључка да Џон Палмер није прави човек за њу. А када би она пожелела да се нечега ослободи, то би једноставно нестајало... Роб с којим се зближила угушио је Палмера јастуком.

Острвом је почела да кружи прича о Палмеровој изненадној смрти и преносу имања тестаментом на Ели, али она се потрудила да се нико превише не меша у тај случај. Сада је била богата жена и поврх свега једина наследница Роуз хола и плантаже. Брзо је искористила предности свог положаја. Да би се

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

3. 5. 2002.

ГОСПОДАРИЦЕ

тила, на просто би ишчезли. Жене које би јој се замериле, тукла је мотком по голим леђима до крви, а понекад је галопирала имањем немилосрдно шибавући сваког ко би јој се нашао на путу.

Бес робова

Мржња према злој господарици све више је расла међу робовима. Енина сурова владавина прекинута је 1833. године. Роб кога је бесомучно шибала успео је да је дохвати и покушао да је задави. Када је повикала у помоћ, дотрчали су други робови, али не да би је спасли, већ да му помогну да доврши оно што је науmio. Бацили су на њу душек преко кога су скакали док није издахнула.

Ени Палмер била је толико омражена да испрва нико није хтео да је сахрани. Коначно, момци са плантаже су одлучили да је закопају испод зицина Роуз хола. То није био прави гроб у коме би почивала у миру.

Убрзо су почеле да се предају необичне приче. На степеницама замка – шапутало се – примећена је утвара. Посетиоци који би преспавали у дворцу често су се будили усред ноћи жалећи се да их неко притиска душеком. На необја-

шњив начин понављали су се Енини последњи тренуци. Прилика у белом виђена је и како се креће стазом испред замка машући јахачима у пролазу и плашећи њихове коње.

Нико није желео да се усели у Роуз хол, дворца настањен духом. Пут до велелепне грађевине убрзо је нарастао у коров, временом је почео да пада цреп са крова, паучина се разапела преко зидова соба, намештај покраден. Роуз хол је остао напуштен. Када је последњи кућепазитељ замка нађен мртав на подрумским степеницама, људи су шапутали како то није несрећан случај. Говорило се чак да је пао и погинуо јер га је уплашио дух Ени Палмер.

Било је много покушаја да се кућа ослободи утваре. Познати амерички медијум Ајлин Герет четири пута је посетила Роуз хол током 1952. године трудећи се да успостави везу са Ени. Причало се да је у томе успела јер је дух мртве жене, служећи се гласом и телом Геретове, изговорио претњу: „Нека нико не помисли да је ово мој крај... Моји крици ће се чути... Они који покушају да се настане на имању биће кажњени.“

Године 1979. група меди-

Рушевина Роуз хола пре него што је 1980. године дворца обновљен

јума поновила је оглед, овога пута пред масом од око осам хиљада људи. Изгледа да су том приликом нашли духа у много бољем расположењу. Проследио им је поруку да оду до огромног гнезда термита које се налазило иза замка.

Испод мравињака нашли су стари бакарни ђуп у коме је била лутка у папирној одећи, попут оних које се користе у вуду обредима. Можда је ово откриће, говорили су неки, помогло да се дух умири, или је у питању било само време. У сваком случају, дух је ишчезао.

Ипак, прича о Роуз холу има срећан крај. Мир се коначно вратио у несрећни дворца. Рушевину је купио амерички милионер који се није плашио духова и потрошио огромну своту новца да обнови његов некадашњи сјај.

Данас је овај замак незаобилазно место за посете више хиљада туриста који сваке године долазе да ту чују причу о осветољубивом духу окрутне господарице замка – зле Ени Палмер ■

Снежана Ђукановић

—двадесет три

потпуно обезбедила да нико не сазна под каквим је околностима умро њен муж, одлучила је да се ослободи јединог сведока злочина. Наредила је да се роб шибави до смрти.

Зла судбина овог човека била је само увод у оно што је следило. Ени је гвозденим палицом управљала имањем. Иако се још два пута удавала, оба њена мужа умрла су млада.

Жртве њене окрутности били су и радници на плантажи. Робове који би јој се свидели доводила је у своје одаје, а када би их се заси-

Тек кад су фламингоси у гомили у њима се буди нагон за размножавањем

НЕМА ЛЉУБАВИ БЕЗ ОГЛЕДАЛА

Тек кад се фламингоси нађу окупљени у великој гомили, у њима се буди нагон за размножавањем

Тек што је сунце изронило из језера Мангровен на бахамском острву Андроси и магла се разишла, у плавој језерској води заблистало је ружичастоцрвено перје фламингоса.

Између 7000 хиљада фламингоса један је изненада подигао главу, издужио свој 130 центиметара дугачак врат, залепетао црвено-бело-црним крилима да би се најзад усправио на танке, високе ноге као да жели да се прикаже у свој својој лепоти. Као у заносу повио је главу најпре на десну, па на леву страну и затрубио у високим тоновима: позив на освајачку параду.

На тај позив придигли су се сви одрасли мужјаци понављајући најпре његове покрете да би се одмах потом сврстали око коловође. Њихови удружени гласови претворили су се у громогласно

двадесет четири

трубљење. Уз ту „музику“ парадним су кораком марширали уздуж и попреко кроз збијену масу ружичастих лепотица. Предсвадбено расположење расте, парад се придружују и старији мужјаци са суседних ноћишта.

Заједничка игра

Код млађих птица свадбене припреме почињу тек после неколико дана. У почетку они остају поређани око узбуђене гомиле као да се напајају расположењем старијих и њиховом игром. Из огромног броја свечано расположених птица током игре постепено се издвајају оне које су спремне за парење.

У том огромном „диско клубу“ још не долази до љубавних сусрета – групно парадрање и игра само су начин да се пробуде право љубавно расположење и занос.

Без заједничке игре до издвајања парова и љубавног чина никад не би ни дошло. Стручњаци у зоолошким вртovima у почетку су се чудили зашто се њихови фламин-

госи не размножавају. Требало је да прођу године па да открију да је то стога што у вртovima обично има само по неколико птица и да оне, тако малобројне, нису у могућности да изводе заједничку предбрачну игру.

У једном зоолошком врту стручњаци су се послужили триком: око језерцета с фламингосима поставили су огледала. Птицама се од сопствених одраза у огледалима

Ружичасте птице живе подељене у старосне групе

морало учинити да их има много и ускоро су почеле да се понашају као у природи: да заједно играју. Парови су почели да се налазе и узајамно посматрају и вероватно процењују да ли се у игри слажу. Кад један пар то утврди, издваја се из гомиле и одлеће на неко усамљено место.

Строго према узрасту

Одмах после љубавног чина пар се враћа у своју велику породицу и придружује се колонији будућих родитеља која се образовала у плиткој води. Јаким кљуновима фламингоси прикупљају на гомилу муљ са дна стварајући од њега блатњаве куле које се издижу 40 центиметара изнад водене површине. У то муљевито гнездо женка полаже једно јаје.

Код учесника исте свадбене игре и касније припадника исте групе после тридесет дана лежања на јајима сви млади излегу се истовремено. У почетку родитељи хране своју децу својом „срчаном крвљу“, хранљивом течношћу из својих вољки (тако се код птица назива гуша у којој се храна омекшава) која садржи много црвених крвних зрнаца. Ускоро, међутим, почињу да им нуде и другу храну: „кашицу“ од стотине хиљада микроскопски ситних рачића коју задржавају у устима прочишћавајући воду кроз кљунове.

Како је ово мукотрпан посао који захтева много времена, ускоро оба родитеља морају да заједно, од изласка до заласка сунца, траже и налазе храну за младе. Сви млади у колонији истовремено су се излегли, сви расту истом брзином и кад ојачају сви се, кад остану сами, извлаче из гнезда и, гацајући по плиткој води, скупљају у гомилу, право птичје обданиште о коме бригу води неколико старијих птица. Посматрана издалека, таква група изгледа као велики тепих.

Ни у једној заједници, ни људској ни животињској, чланови нису тако строго подељени по узрасту као код фламингоса. У једном издвојеном „кварту“ велике колоније налазе се парови који су тек на почетку заједничког живота, поред њих је „насеље“ парова који већ очекују принову, у трећем су птице чији су се млади тек излегли из јаја, мало даље заједница са старијим птицама који већ излазе из гнезда.

Фламингоси могу да доживе и до осамдесет година и све до смрти остају подељени према узрасту ■

К. В.

ПОДНАТИНИ
ЗАБАВНИК

3. 5. 2002.

Сајбер царство

ЗАРАЗНЕ ВРАТОЛОМИЈЕ

(„Tony Hawk's pro skater 3“) за PCX

Када сам први пут чуо за ову игру, помислио сам да је реч о само још једној имитацији „3xtrema“. Али, преварио сам се. То ни је много бољи. Игрица неосетно отима сате и сате времена. Поред главног јунака, играч на располагању има и мање познате ликове, као што су: Mullen Muska, Caballero Campbel, Steamer J. Thomas... Ако вам ни они нису довољни, можете да створите неки нови лик. Места за извођење скејт вратоломија су познати градови (који су, наравно, закључани) и фабрика која је можда најзанимљивија. Располажете са стотину различитих покрета и comboa.

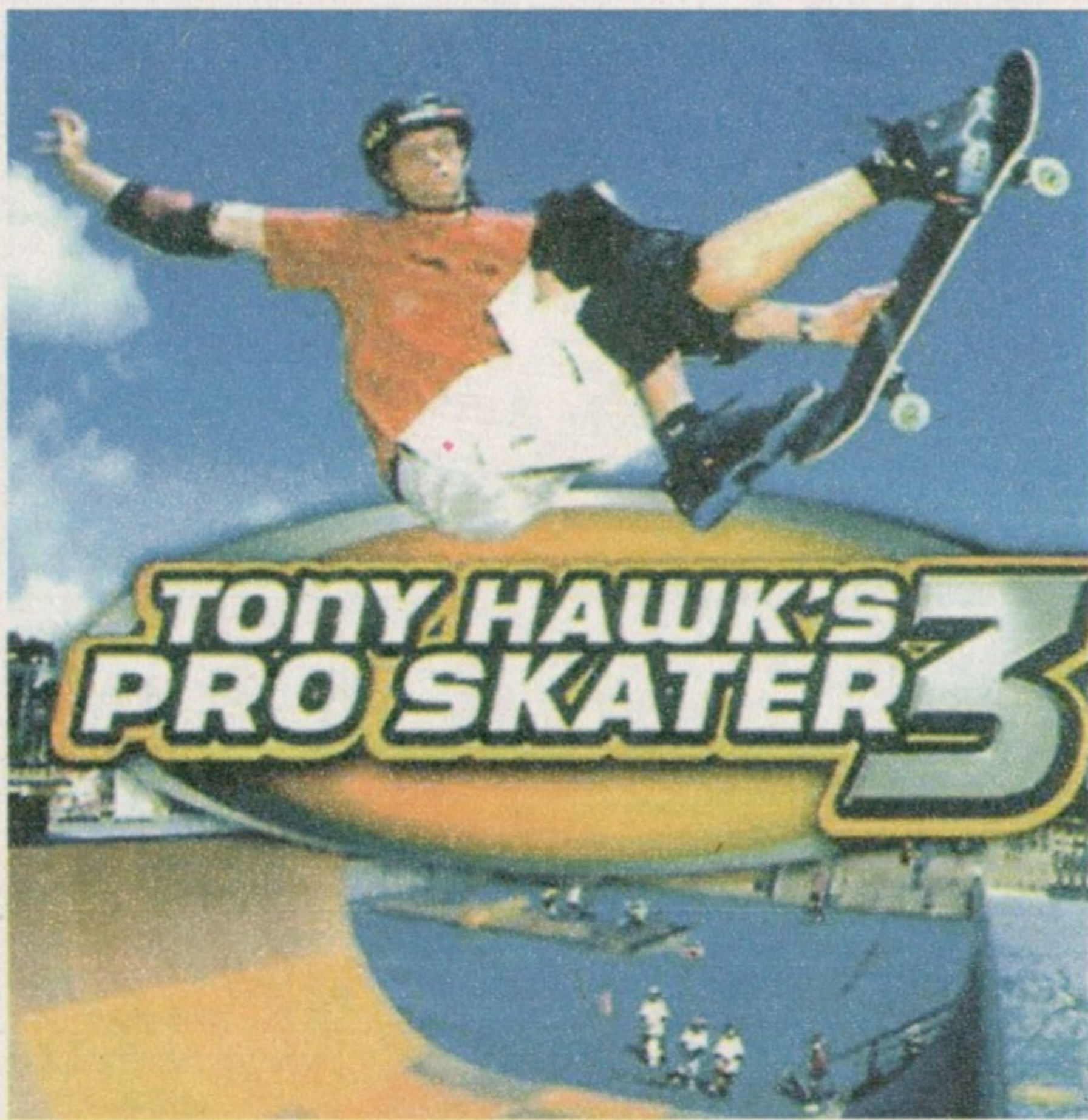
Графика је једина мана ове игре. Додуше, та мана важи само за PSX. Музику изводе познате групе: „Ramones“, „Offspring“ и многе друге.

Игрица је фантастична и заиста је „заразна“. Зато се чувајте! ■

Жанр: Симулација скејтбордовања

Оцена: 91%

ВИП

САМ НА ЛЕТОВАЊУ

(„The Sims Vacation“)

Уколико дуго нисте имали прилику да у стварном животу идете на летовање, можете то учинити ако се прикључите Симсима у њиховом замишљеном свету. Наиме, стигао је нови додаток под називом: „The Sims Vacation“. Као што из наслова може да се закључи компјутерски играч има прилику да води свог Симса на годишњи одмор. Могућности су као из снова – изванредне и одишу богатством и раскоши. Да ли ћете се одлучити за зимовање или летовање, одлука је ваша.

Одлазак на одмор врло је једноставан: телефоном позовете туристичку агенцију, сачекате неколико секунди и путнички аутомобил је ту! Ако се одлучите за зимовање, скијаћете се, вежбати сноуборд и као врхунац пустиловине – спавати у углу. На летовању можете да пливате у базену, бућкате се у „џакузију“ и тако измасирани спавате у удобном кревету. На одмор можете повести било кога, али скидам капу сваком коме то буде успело. Бићете присиљени да често путујете и уживате сами. Међутим, имаћете прилику да упознате велики број људи и стекнете много пријатеља. Када се најзад вратите кући (врло тешко), бројне сувенире поклађате по комоди (која се иначе први пут појављује у овом додатку) и присећати се како вам је било лепо.

Графика је истоветна као и у претходним играма Симса, што значи да је добра. Али, почиње да бива једнолична. И у четвртном додатку остала је потпуно иста! Музика и звук су добри, поготово када је реч о расположењу које дочарава уводна шпица. Није лоше провести понекад неколико сати у безбрижном окриљу Симса ■

Жанр: Симулација (живота)

Препорука: P II 300 Mhz
64 Mb RAM 3D 8 Mb

Оцена: 78%

А.И.Р.

— двадесет пет

МОДЕСТИ
БЛЕЈЗ

МЕСЕЧАР

НАПИСАО ПИТЕР О ДОНЕЛ

НАЦРТАО ДЕВИЛ КОЛВИН

...ГДЕ СЕ НАЛАЗИ
ОМИЉЕНИ ПЛАС
ВИЛИЈА ГАРВИ-
НА...

У БЕРКШИРУ,
ПОРЕД ТЕМЗЕ...

ПТЕРОДАК-
ТИЛ СЕ
УСТРЕМИО
НА
СВОЈУ
ЖРТВУ...

СЕЦИ!

ОКЕЈ! ИЛИ
БЕМО С
ОВИМ!

СПРЕМИТЕ
ПОЗАДИНУ
ЗА ГРО ПЛАН!

ЈЕ Л'ТИ
УДОБНО,
ДРАГА?

ФИЛМСКА ЕКИПА
СНИМАЛА ЈЕ
ИСПРЕД
СТАРОГ МЛИНА...

НИКАД
МИ НИЈЕ
БИЛО УДОБ-
НИЈЕ!

КАД СЕ
МОТОР УКЉУЧИ
А КЉУН ПТИЦЕ
ОТВОРИ,
СВА СЕ НАЈЕЖИМ!

КАД БЕМО ДА
СЕ ДОГОВОРИМО
КОЛИКО БЕШ ДА
МИ ПЛАТИШ ЗА
ОВО, ХАРИ?

ДА ТИ ПЛА-
ТИМ, ВИЛИЈЕ!
НИСАМ ЈА ОД
ОНИХ ПРОДУ-
ЦЕНАТА КОЈИ
БИ УВРЕДИЛИ
ПРИЈАТЕ-
ЉА НУДЕТИ
МУ НОВАЦ!

ВЕОМА ПАМЕТНО!
ПТЕРОДАКТИЛ
ОКАЧЕН О ЛЕТЕ-
ЛИЦУ НАПАДА
ДЕВОЈКУ!

АЛИ, НЕКЕ
СТВАРИ НА
ФИЛМУ СЕ НЕ ВИ-
ДЕ! РЕЦИМО КАВЛ!
КАКО ТО?

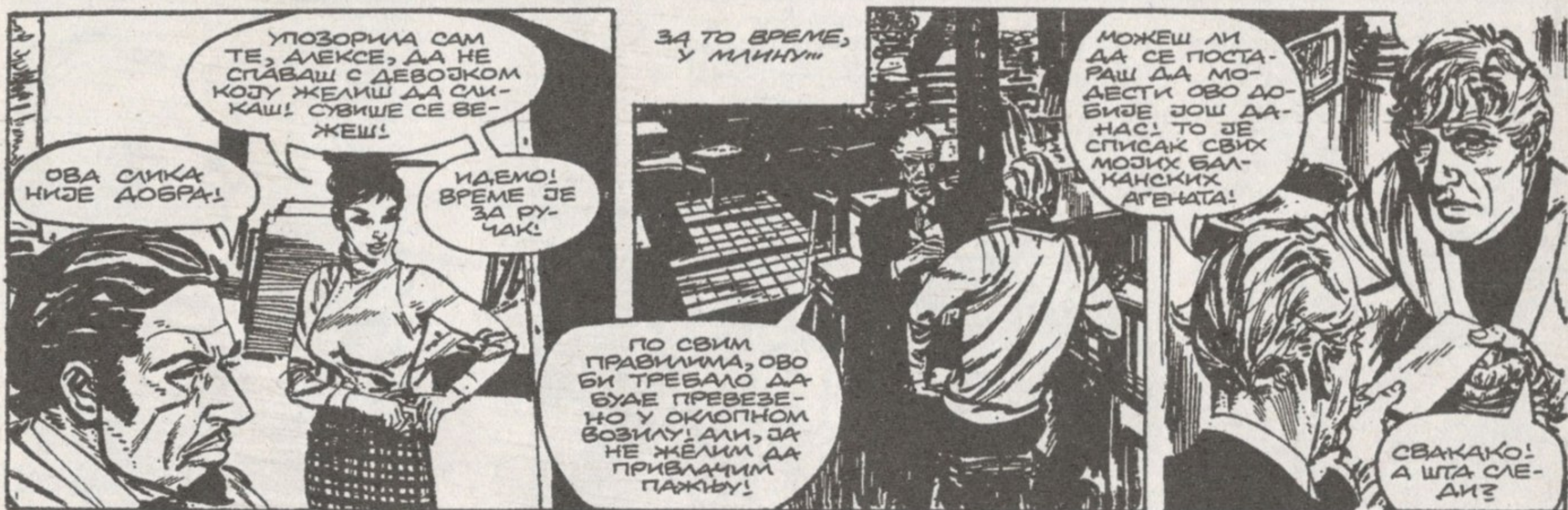
ТО ЈЕ ЖИЦА
ОД КЛАВИРА!
СУВИШЕ ЈЕ ТАНКА
ДА БИ СЕ ВИ-
ДЕЛА!

У СТУДИЈУ СЕ
ТО РЕШАВА НА
РАЗНЕ НАЧИНЕ!
ПРЕДНА, ЗАДНА,
БОЧНА ПРО-
ЈЕКЦИЈА...

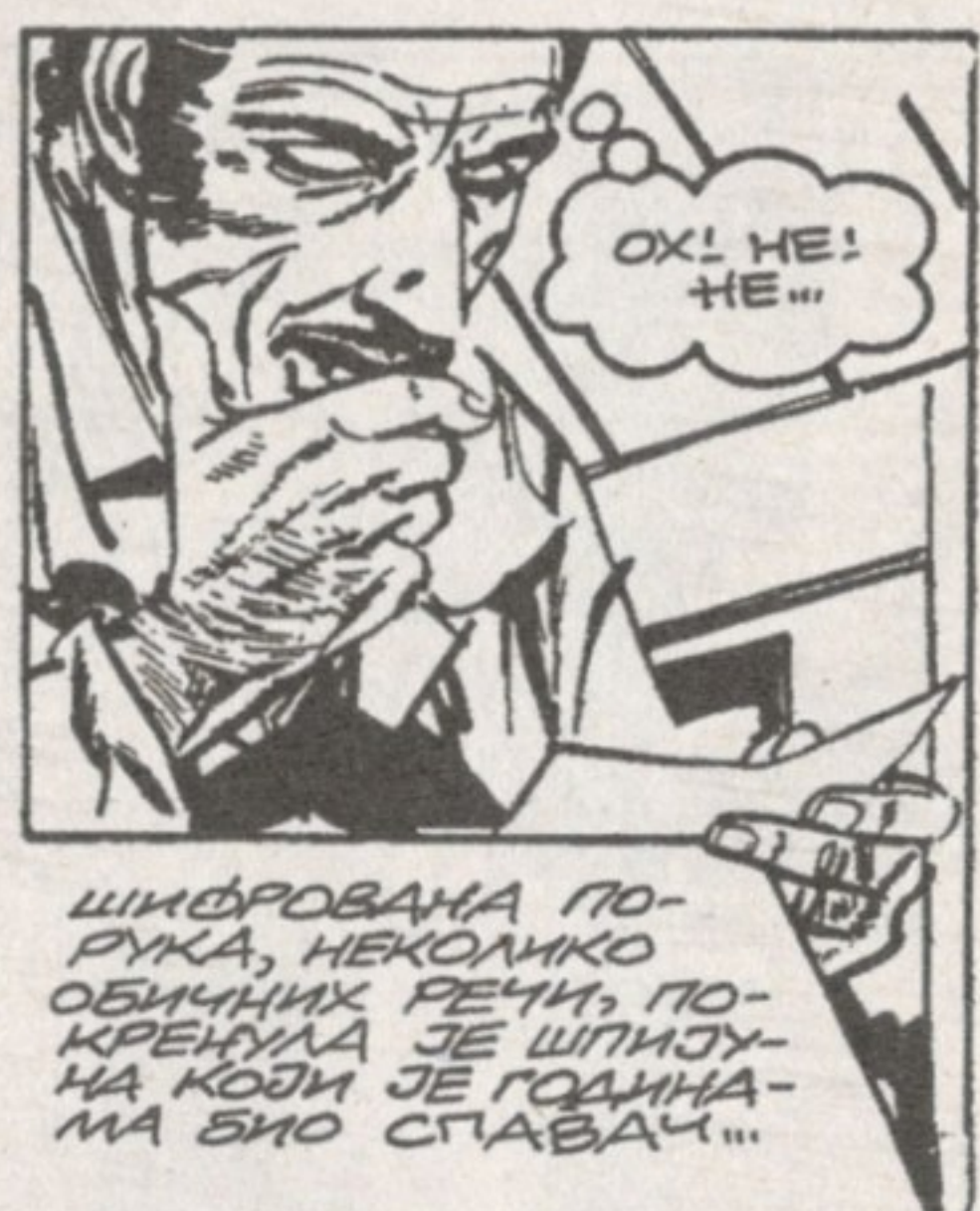
У РЕДУ!
ИМАМ ЈОШ
ЈЕДНО
ПИТАЊЕ!

НЕШТО НИЈЕ У РЕДУ, АЛЕКС? ПРЕВЛЕДЕО СИ!

НИСУ ВАЈОДА ЛОШЕ ВЕСТИ?

НЕ! НАПРОТИВ! ИМАМ ПРИЛИКУ ДА РАДИМ ПОРТРЕТ НЕКОМЕ ИЗ БОГАТЕ ПОРОДИЦЕ У ДЕВОНУ!

СУТРА БУ ДА ИХ ПОСЕТИМ, ДА СЕ ДОГОВОРИМО!

ВАРНА ЈЕ ОДГЛУМИО ДА ЈЕ РАСПОЛОЖЕН...

ИДЕШ У ДЕВОН? БОЈЕ КРЕНИ ДАНАС!

ДА! ПРЕНОЋИЋУ У ХОТЕЛУ!

НИСИ ТИ ЗА ДУГУ ВОЖЊУ, АЛЕКС! ХОБЕШ ЛИ ДА ТЕ ЈА ОДВЕЗЕМ ДО ДЕВОНА?

ОВАЈ... НЕ... ХВАЛА ТИ!

ХМ... ЗАБРИНУТ ЈЕ!

АЛЕКС, НЕ ЖЕЛИМ ДА СЕ МЕШАМ... АЛИ, АКО ТРЕБА, РАДО БУ ДА ТИ ПОМОГНЕМ!

ВАРНА, ШПИЈУН СПАВАЧ, ПОЧЕО ЈЕ ДА СЕ ИЗВЛАЧИ...

ДРАГА МОЈА, СЛИКАЊЕ СКУПОГ ПОРТРЕТА НИЈЕ ТАКО ТЕЖАК ЗАДАТАК...

У РЕДУ, АЛИ ЗАБОРАВИО СИ НЕШТО...

"ЗАМОЛИО СИ ВИЛИЈА ДА ДОВЕЗЕ ЏУЛИ КОД ТЕБЕ! АЛИ, АКО БЕШ ТИ БИТИ У ДЕВОНУ..."

ЏУЛИ... ОХ...

ВРАТИЋУ СЕ ДО СУТРА УВЕЧЕ, АЛИ...

СМИРИ СЕ, АЛЕКС! ЈУЛИ МОЖЕ ДА ОСТАНЕ СА МНОМ!

ОДВЕШЋУ ЈЕ СУТРА НА ИЗЛЕТ ДО РЕКЕ!

ОХ! УЖИВАЋЕ У ТОМЕ!

ЛАЖЕ О ОДЛАСКУ У ДЕВОН! АЛИ, НЕ ЗНАМ ЗБОГ ЧЕГА!

ВАРНА ЈЕ ПОШАО НА ПУТ...

НЕ ТИЧЕ МЕ СЕ, ПРИНЦЕЗО, СЕМ АКО ТИ НЕ КАЖЕШ ДРУГАЧИЈЕ!

НИКАД НЕ НАДЗИРЕМ СВОЈЕ МУШКАРЦЕ! МОЖЕШ ЛИ ДА МЕ ОДВЕЗЕШ ДО КУБЕ?

ТЕ НОБИ У НАО-РАЈУ ГДЕ ЖИВИ МЕСЕЧАР...

АХ, ДА... ЈАВИЛИ СУ МИ ДА ЈЕ ХРЧАК НАПУСТИО СВОЈ БРОГ!

ЈА САМ АЛЕКС ВАРНА!

УБИТЕ,
УБИТЕ...
ОВДЕ СМО
ПОТПУНО
БЕЗБЕ-
ДНИ!

ДА ЛИ СТЕ
МОЖДА
ГЛЕДАЛИ
МОЈ ИНТЕР-
ВЈУ НА ТЕЛЕ-
ВИЗИЈИ? НА-
ДАМ СЕ ДА
САМ БИО
УМЕРЕНО
ОТКАЧЕН!

ГЛЕДАО
САМ...

ТЕК КАД
САМ УЗЕО НАРЕ-
ЂЕЊЕ ИЗ СЕФА,
САЗНАО САМ ДА
СТЕ ВИ ЈЕДАН ОД
ЊИХОВИХ
КОНТРОЛОРА!

ЈЕДАН
ОД
НАШИХ,
ДРУЖЕ!

СЕДИТЕ!
МОРАМ ДА ОБА-
ВИМ ЈЕДАН ПО-
СЛИБ! У СТВАРИ, ДА
ПОШАЉЕМ ХИ-
ТНУ ПОРУКУ...

УГЛЕД
МЕСЕЧАРА ОМО-
ГУЉАВА МИ ДА
БЕЗ ИКАКВЕ ПРО-
ВЕРЕ ШАЉЕМ СВА-
КОЈАКЕ ПОРУКЕ
С БИЛО КОГ КРА-
ЈА СВЕТА...

ДА!

И ТУ
"МАСКУ" САМ
ЈА ИЗМИСЛИО!
НИЈЕ ЛОШЕ ЗА
НЕКОГА КО НИ-
ЈЕ ИШАО НА
КЕМЕРИЦ, ЗАР
НЕ? ХЕ, ХЕ,
ХЕ!

ТРЕБА НАМ ВРЕ-
МЕНА ДА БИСМО
ПРОВЕРИЛИ БАЛКАН-
СКУ ЛИСТУ... МОРАМ
ПРВО ДА ИСКОПАМ
СТАРА ДОКУМЕН-
ТА!

ПОСЛЕ
ПОЗОРИШНЕ
ПРЕДСТАВЕ
У МО-
ДЕСТИНОМ
СТАНУ...

ТАРАНТ ЈЕ РЕКАО
ДА ИМАШ
НЕКОЛИКО
ДАНА!

ОДЛИЧНО!

ХВАЛА ТИ
ШТО СИ МЕ
ИЗВЕО У ПО-
ЗОРИШТЕ! БИ-
ЛО ЈЕ ОВО
ПРИЈАТНО
ВЕЧЕ!

НАДАМ
СЕ ДА
СИ БАР
НА КРАТКО
ЗАБОРАВИ-
ЛА АЛЕКСА!
БИЛА СИ
ЗАБРИ-
НУТА!

БИЛА САМ
ЗБУЊЕНА! НИКАДА
МЕ НИЈЕ СЛА-
ГАО!

ХОЋЕШ ЛИ ОСТАТИ
КОД МЕНЕ? ТВОЈА
СОБА ЈЕ УВЕК
СПРЕМНА!

ХВАЛА, ПРИНЦЕ-
ЗО! БОЉЕ ДА ПО-
ЂЕМ КУБИ!

ИМАМ ЈОШ
НЕКОГ ПОСЛА
ПРЕ НЕГО ШТО
ОДЕМ ПО
ЏУЛИ!

АЛЕКС КАЖЕ
ДА СЕ ЗАТРЕ-
СКАЛА У
ТЕБЕ!

У
НАО-
РАДУ...

ВАРНА,
ОБАВЕСТИМ
ВАС КОЈИ ЈЕ
ВАШ ЗАДА-
ТАК...

ПРВО ЈА
ВАМА МОРАМ
НЕШТО ДА КА-
ЖЕМ...

УБАЧЕН САМ У ОВУ ЗЕМЉУ КАО ШПИЈУН-СПАВАЧ! АЛИ, ЖИВОТ МЕ ЈЕ У ПРОТЕКЛИХ ПЕТ ГОДИНА ИЗМЕНИО...

СВЕ ДО ТАДА САМ ВЕРОВАО У СИСТЕМ ЗЕМЉЕ ИЗ КОЈЕ САМ ДОШАО, АЛИ ОВДЕ САМ ОСЕТИО ИСТИНСКУ СЛОБОДУ!

А ЈА САМ ЦЕО ЖИВОТ ПРОВЕО У БРИТАНИЈИ! ОНО ШТО ВИ НАЗИВАТЕ ИСТИНСКОМ СЛОБОДОМ ЗА МЕНЕ ЈЕ ДЕКАДЕНТНИ СИСТЕМ!

НЕМА ПОТРЕБЕ ДА СЕ УБЕЂУЈЕМО ОКО КАПИТАЛИСТИЧКОГ И КОМУНИСТИЧКОГ СВЕТА! ДОШАО САМ ДА ВАМ КАЖЕМ ДА НЕ МОГУ ВИШЕ ДА БУДЕМ ШПИЈУН!

НЕМОЈТЕ ДА МЕ ОБАВЕШТАВАТЕ НИ О КАКВИМ МИСИЈАМА! ПЕНЗИОНИСАО САМ СЕ!

ПЕНЗИОНИСАЊЕ ЈЕ ВЕОМА ТЕШКО ИЗВОЂИВО У НАШЕМ ПОСЛУ!

НЕЋУ ВАС ИЗДАТИ! НАМЕРАВАМ ДА СА КРЕПКОМ ЕМИГРИРАМ У АУСТРАЛИЈУ И ТАМО ПОЧНЕМ НОВИ ЖИВОТ!

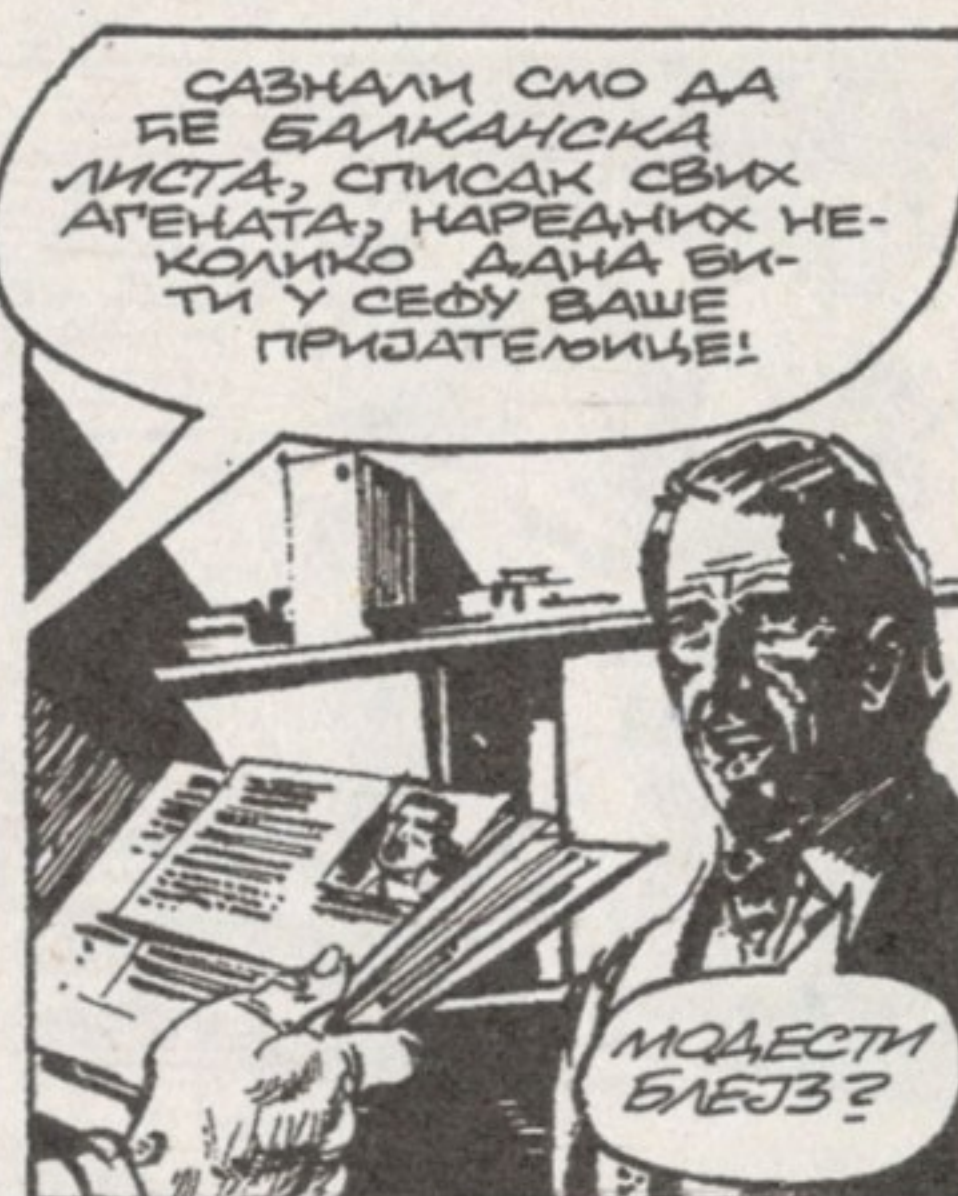
БАШ ЛЕПО!

ДРАГИ МОЈ ПРИЈАТЕЉУ, РАЗУМЕМ ПРОМЕНУ У ВАШЕМ СРЦУ, АЛИ ПРЕДЛАЖЕМ ВАМ ДА ОБАВИТЕ САМО ЈОШ ЈЕДАН ЗАДАТАК ПРЕ НЕГО ШТО СЕ ПОВУЧЕТЕ!

ТРЕБА ДА ОНЕСПОСОБИМО БРИТАНСКИ ШПИЈУНСКИ ПРЕТЕН НА БАЛКАНУ! УТОМЕ НЕМА НИКАКВОГ ЗЛА, ЗАР НЕ? А ВАШ УДЕО БИГЕ МАЛИ!

САЗНАЛИ СМО ДА ЋЕ БАЛКАНСКА ЛИСТА, СПИСАК СВИХ АГЕНАТА, НАРЕДНИХ НЕКОЛИКО ДАНА БИТИ У СЕФУ ВАШЕ ПРИЈАТЕЉИЦЕ!

МОДЕСТИ БЛЕЈЗ?

ЈЕДНОСТАВНО БЕТЕ ПРЕСПАВАТИ КОД ГОСПОЊИЦЕ БЛЕЈЗ И ИСКЉУЧИТИ АЛАРМ...

НЕ!

„ИЗМЕЂУ ДВА И ТРИ ПОСЛЕ ПОНОНИ ДА НАШИ ЛУДИ МОГУ ДА ОТВОРЕ СЕФ И УЗМУ БАЛКАНСКУ ЛИСТУ!“

НЕ!

НИСАМ ЗНАО ДА МОДЕСТИ БЛЕЈЗ ИМА ВЕЗЕ СА БРИТАНСКОМ ОБАВЕШТАЈНОМ СЛУЖБОМ, АЛИ НЕЋУ ТО ДА УРАДИМ!

НЕКА ТАКО БУДЕ!

ТРЕБА
ЛИ ВАМ
ПОМОЋ?

ЈА БУ
ДА СЕ
ПОЗА-
БАВИМ
ЊИМ, А
ТИ ДЕ-
ВОЈ-
КОМ!

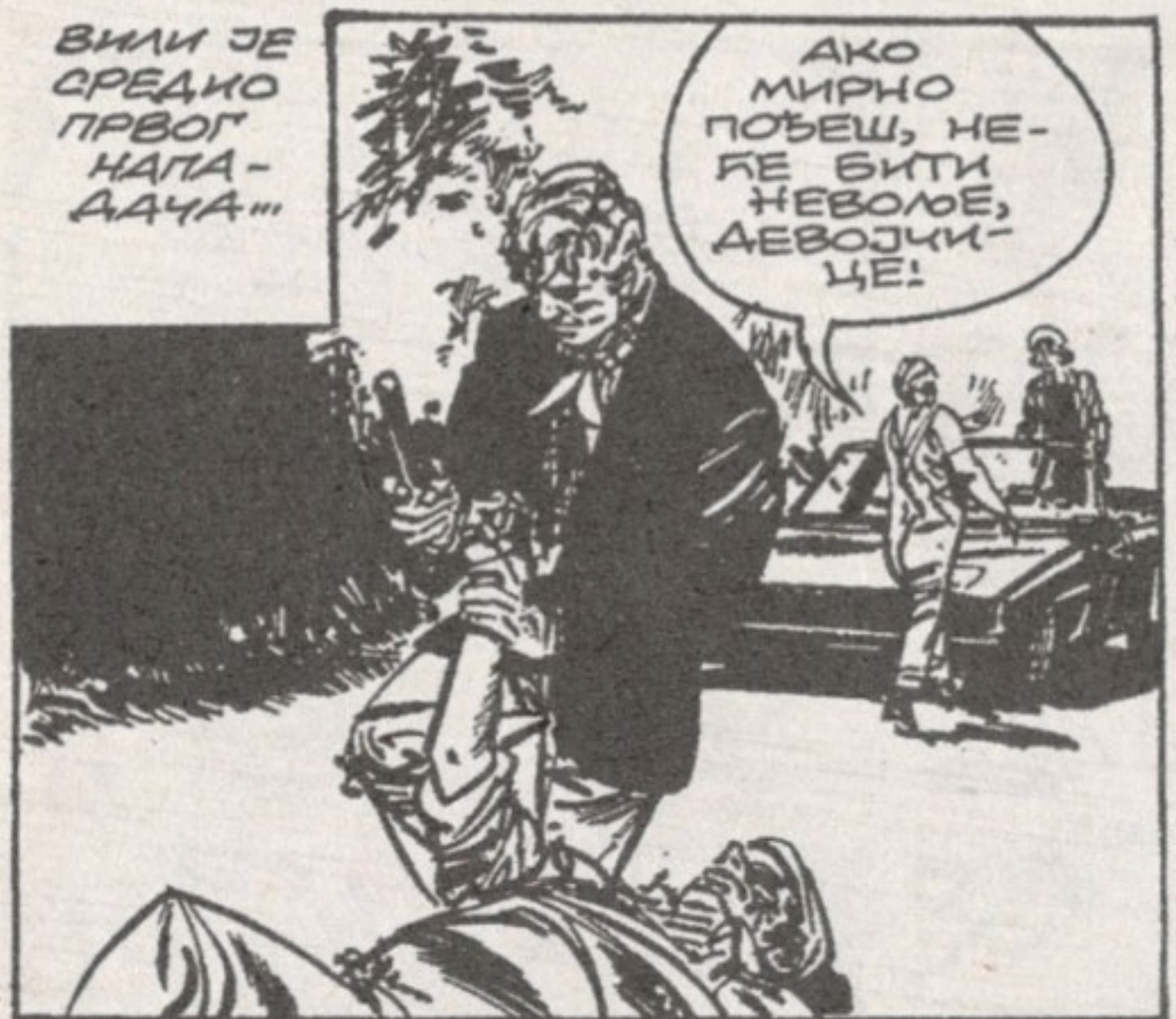
ЧИМ ЈЕ ВИЛИ
ПРИШАО, КА
ГЛАВИ МУ ЈЕ
ПОЛЕТЕЛА ПА-
ЛИЦА... СПАСИ
СУ ГА ЊЕГОВИ
НЕВЕРОВАТНО
БРЗИ РЕФЛЕКСИ...

УСЛЕДИО ЈЕ
ПРОТИВУДАРАЦ...

СВЕ ЈЕ
У РЕДУ,
ЏУЛИ!

УХ!

ВИЛИ ЈЕ
СРЕДИО
ПРВОГ
НАПА-
ДАЧА...

АКО
МИРНО
ПОБЕШ, НЕ-
ЋЕ БИТИ
НЕВОЉЕ,
ДЕВОЈЧИ-
ЦЕ!

...А ОКАД ЈЕ
УЗЕО ПАЛИЦУ
И ЗАВИТЛАО
ЈЕ КА ДРУГОМ
НАПАДАЧУ...

ОООХ!

НЕ ПЛАШИ
СЕ, ЏУЛИ!
ГОТОВО
ЈЕ!

ОХ! ВИЛИ! БИО
СИ ДИВАН!

ЈЕСИ ЛИ ПОВРЕЂЕН?
ДА ЛИ ДА ИСЦЕПАМ
БЛУЗУ ЗА ЗАВОЈЕЖ?

ДОБРО
САМ,
ЏУЛИ!
ЧУВАЈ
БЛУЗУ!

ШТА СЕ
ОВДЕ ДО-
ГОДИЛО,
ГОСПОДИ-
НЕ?

МИСЛИМ ДА
СУ ОВИ ЛУДИ
ХТЕЛИ ДА ОТМУ
МЛАДУ ДАМУ!

НЕ
ЗНАМ
ЗАШТО!

ДОЛАЗЕ СЕБИ!
БОЈЕ ДА НЕ
ИСКУШАВАМО
СРЕЋУ!

НЕ БИХ РЕКАО...

ПОРЕД ГОСПО-
ДИНА ГАРВИНА
НЕЋЕ ВАМ ТРЕ-
БАТИ ПЕНДРЕК!

ВИЛИ НИЈЕ
УСПЕО ДА
ИЗБЕГНЕ
УДАРАЦ...

ПОМУЋЕНЕ СВЕСТИ,
УХВАТИО ЈЕ ЛАЖНОГ
ПОЛИЦАЈЦА ЗА НОГЕ...

ТРИ,
ЏУЛИ!
ТРИ!

...А ОНДА
СЕ ОНЕСВЕСТИО.
ЏУЛИ ГА НИЈЕ
ПОСЛУШАЛА...

ЖИВОТИЊО!
ТИ НИСИ ПРАВИ
ПОЛИЦАЈАЦ!

ВОДИТЕ ОВО ДЕРИШТЕ
У КОМБИ И БУДИТЕ ЗА-
ХВАЛНИ ШТО САМ ВАМ
СЕ НАШАО НА ОВОМ ЗА-
ДАТКУ! ГАРВИН ВАС ЈЕ
СРЕДИО КАО
ПОЧЕТНИКЕ!

МОЛИМ
ВАС! ПУСТИ-
ТЕ МЕ!
ВИЛИ!

ДАЈ ЈОШ
ИНЈЕКЦИЈУ!

СПАВАЈЕ
САТИМА!

УЗМИ МОЈУ
ПОЛИЦИЈСКУ УНИ-
ФОРМУ И ВИЦИКЛ
САКРИВЕН У
КОМБИЈУ!

СКЛОНИ КОЛА С ПУТА
И ОДВЕЗИ ДЕВОЈЧИ-
ЦУ НА ДОГОВОРЕНО
МЕСТО! ЈА ЋУ ЗАВИ-
ТИ АМБАСАДИ!

А
ГАРВИН?

НЕ БРИНИ
ЗА ГАРВИНА! ДАЈ
МУ ЈОШ ЈЕДНУ ИНЈЕ-
КЦИЈУ! САД КАЈТЕ И
НАСТАВИТЕ ПО
УПУТСТВИМА!

КАД ЈЕ
АЛЕКС
ВАРНА
УШАО У
СВОЈ СТАН...

КО СИ ТИ?
КАКО СИ
УШАО?

ЈА САМ
РАКУШИ...

НАРЕЂЕНО
МИ ЈЕ ДА
МОТРИМ НА
ВАС... ДА ИЗ-
ВРШИТЕ СВОЈ
ЗАДАТАК,
ДРУЖЕ! ОБА-
ВЕШТЕН САМ
ДА ЈЕ
ВАША
КВЕРКА
У НАШИМ
РУКАМА!

ЏУЛИ?
НЕ! МЕСЕЧАР
ЈЕ РЕКАО
ДА НЕГЕ
БИТИ
ОДМАЗДЕ!

БИО ЈЕ У ПРАВУ!
ОВО ЈЕ САМО ПОД-
СТИЦАЈ ЗА ВАС!

ГДЕ ЈЕ ЏУЛИ? АКО
ЈЕ ПОВРЕЂЕНА...

НЕ БУДИТЕ ГЛУПИ!
АКО МЕ УБИЈЕТЕ, И
ОНА ЋЕ БИТИ ГО-
ТОВА!

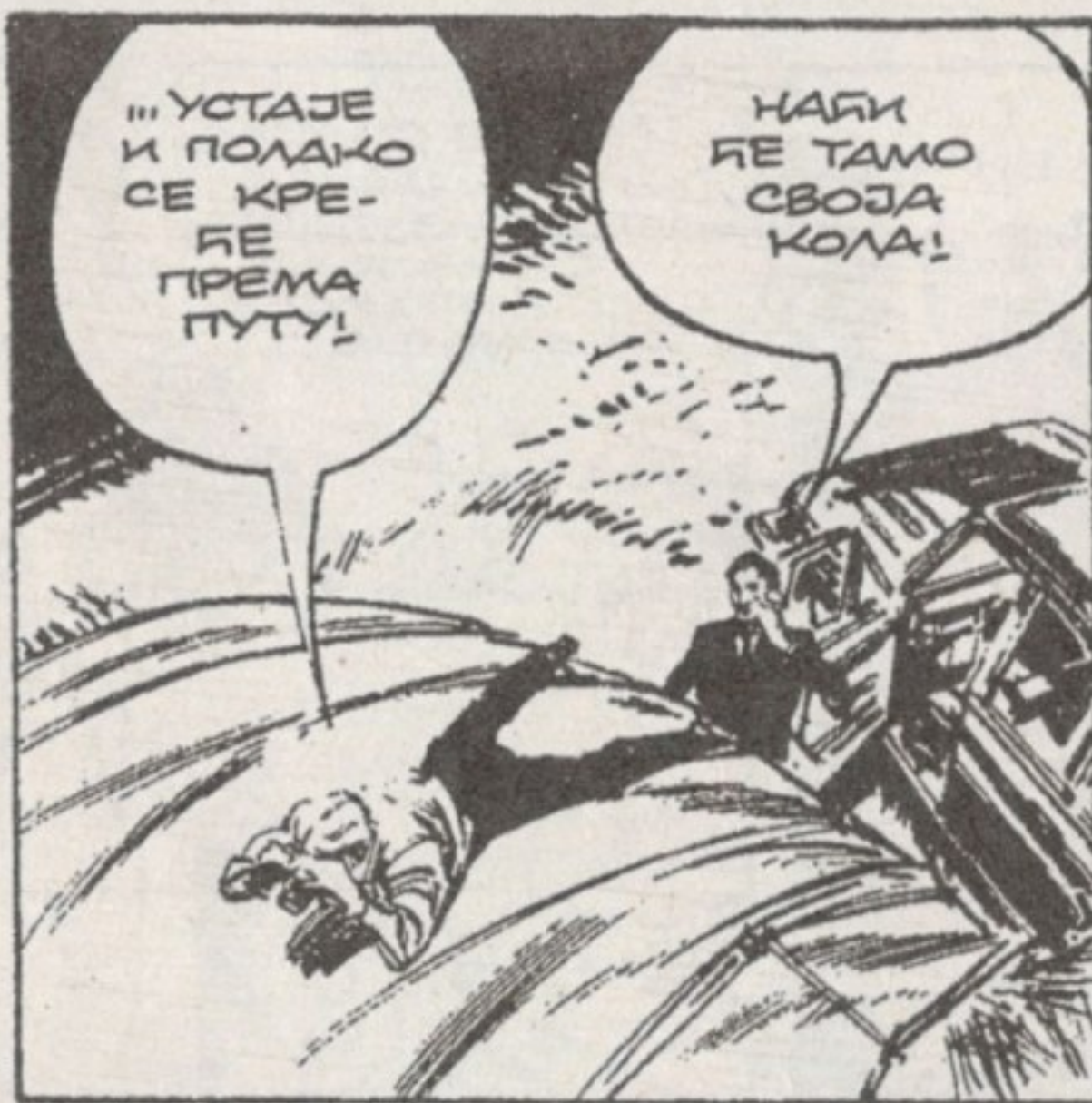
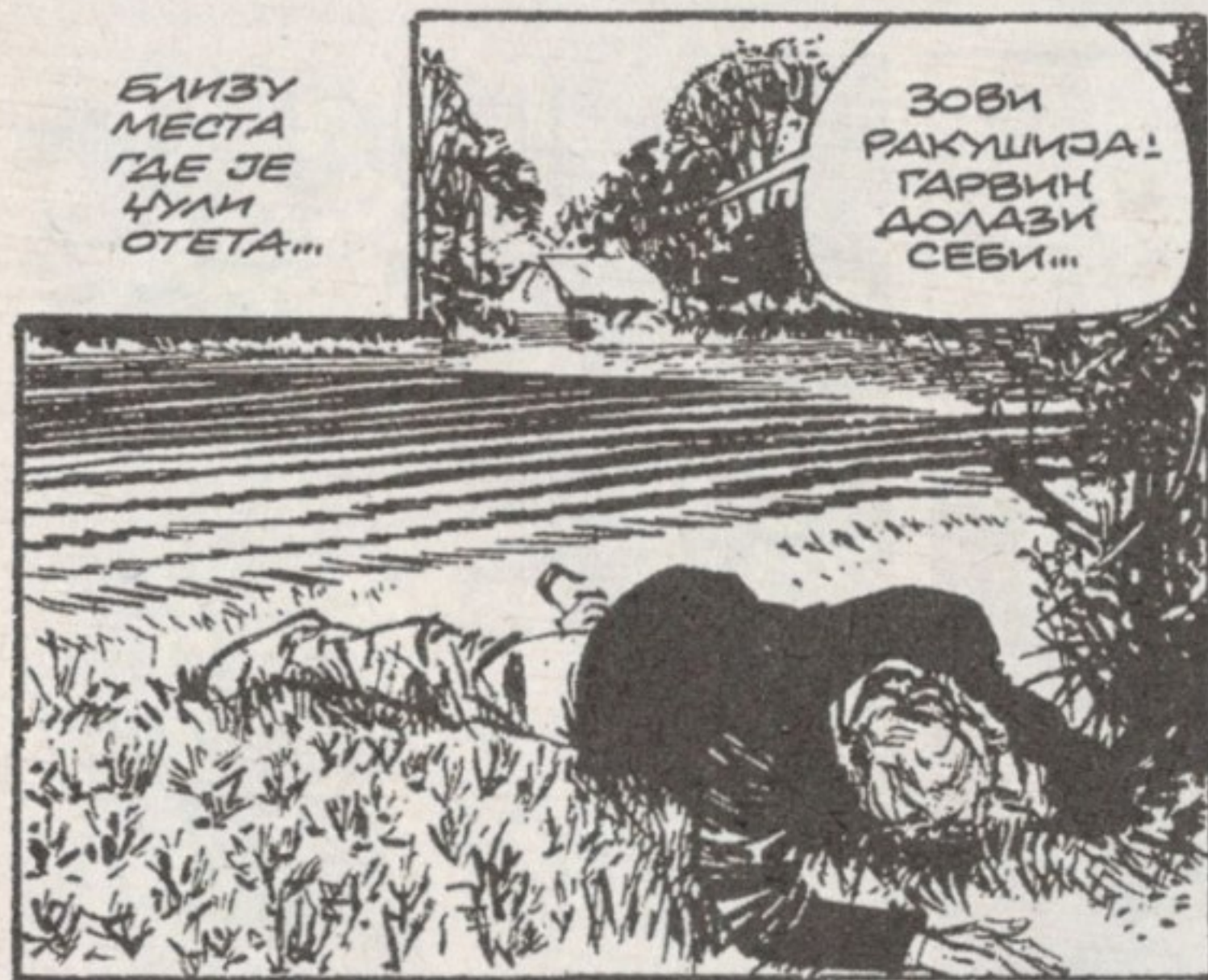
ОТИДИ ЋУ
У ПОЛИЦИЈУ
И РЕГИ
СВЕ ШТО
ЗНАМ!

МЕСЕЧАР
ДРЖИ ВАШУ
КВЕРКУ У СВОЈОЈ
КУБИ КОЈА ЈЕ ПОРЕД
ЈЕДНОГ ВЕЛИКОГ
БУНАРА...

СВЕ ШТО
СЕ БАЦИ У БУНАР,
БРЗО И БЕЗ
ТРАГА СТИГНЕ
У МОРЕ!

НИКО
НЕГЕ
ВЕРОВАТИ
У ВАШУ
ПРИЧУ,
ВАРНА!

ДОБИ БУ ПО ТЕБЕ, АЛЕКС, А ОНДА ЋЕМО ПО ЦУЛИ! ПОКАЖЕ НАМ ГДЕ СЕ РАСТАЛА С ВИЛИЈЕМ!

МИС БЛЕЈЗ...

ВИЛИ ГАРВИН ЈЕ НА ДРУГОЈ ВЕЗИ! ХИТНО ЈЕ!

САЧЕКАЈ, АЛЕКС! ВИЛИ УПРАВО ЗОВЕ!

У АТЕЉЕЈ АЛЕКСА ВАРНЕ...

ДА! БИЛИ СТЕ ЗАКСТА УБЕДЉИВИ! ВЕРУЈЕ ДА ЈЕ ДЕТЕ БЕЗБЕДНО!

ЗАДОВОЉАН?

АЛО, ВИЛИ!

ЛОШЕ ВЕСТИ, ПРИНЦЕЗО! НА ПУТУ СУ МЕ НАПАЛА ДВОЈИЦА... ОТЕЛИ СУ ЦУЛИ! РЕКАО САМ ЈОЈ ДА БЕЖИ, ДА ЗБУНИО ЈЕ ЛАЖНИ ПОЛИЦАЈАЦ...

ЦУЛИ СЕ СПАСЛА... УСПЕЛА ЈЕ ДА ПОВЕГНЕ! ДАВИЛА СЕ ИЗ КУЋЕ СВОЈЕ ШКОЛСКЕ ДРУГАРИЦЕ!

ОХ! ХВАЛА БОГУ!

САТИМА САМ БИО ОШАМУБЕН... ИЗГЛЕДА ДА СУ МИ УБРИЗАЛИ НЕШТО...

ЕВО, ПОНОВО СЕ ЈАВЉА!

ШТА СЕ ДОГАЂА?

У ВАРНИНОМ АТЕЉЕЈ...

АЛЕКС, НАГОВОРИЛА САМ ВИЛИЈА ДА ОДЕ КУЋИ И ОДМОРИ СЕ! ТИ И ЦУЛИ ДОБИТЕ УВЕЧЕ!

У РЕДУ! ИПАК, ЈА БУ ДОБИ САМ!

ЦУЛИ ЈЕ СИГУРНА У КУЋИ СВОЈЕ ДРУГАРИЦЕ, А ЈА НЕ ЗНАМ НИ ГДЕ СУ НИ КО СУ ОТМИЧАРИ!

ВАРНА ЈЕ БИО ПРИМОРАН ДА ЛАЖЕ...

У ДВА ПОСЛЕ ПОНОЊИ ИСКЉУЧЕШ АЛАРМ У МОДЕСТИНОМ СТАНУ... НАШ СТРУЈЊАК ЋЕ ОТВОРИТИ СЕО И ФОТОГРАФИСАТИ БАЛКАНСКУ ЛИСТУ!

ДАКЕ ТИ ОИМ КОЈИ БЕШ ОДНЕТИ МЕСЕЧАРУ! СЛЕДЕЋЕ ВЕЧЕ БЕШ ВИДЕТИ КЕРКУ ЖИВУ И ЗАРАВУ!

КО МИ ГАРАНТУЈЕ ДА ЋЕ ТАКО БИТИ?

НИКО! МИ НИШТА УНАПРЕД НЕ ОБЕЋАВАМО!

КРАЈ У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

ВРУЋЕ СТАНИЦЕ

„Вруће станице“ изгледају несвакидашње и опремљене су најсавршенијим електронским уређајима и рачунарима. Чекање превоза „под њиховим кровом“ није досадно

ГОРЕ НЕБО, ДОЛЕ ПРОВАЛИЈА

Молери алпинисти ће, током три лета и са 12.000 литара боје, обући у ново, бело рухо конструкцију опсерваторије Џодрел Бенк

У униформама умазаним од боје, с кантама и четкама у рукама, изгледају као сасвим обични молери који су кренули на уговорени посао. За њих осморицу то и јесте обичан задатак. Са четири слоја беле боје треба да пређу конструкцију на којој је постављен радио-телескоп чувене опсерваторије Џодрел Бенк.

Идеју да се направи радио-телескоп 1957. године дао је британски научник Бернард Лавел. Ово осетљиво „ухо“ које може да прими таласе из свемира удаљене до десет милијарди светлосних година, налази се око тридесет километара од Манчестера и саставни је део Универзитета. Овај најстарији радио-телескоп и даље је један од три најосетљивија у свету. Тањир пречника седамдесет шест метара постављен је на металним држачима тешким три и по хиљаде тона који се дижу 89 метара изнад надморске висине.

Задатак да Џодрел Бенк опсерваторију обуку у ново, чисто одело добила су осморица чланова енглеског удружења IRATA, посебно обучени за овако вратоломне подухвате. Није лак задатак успети се уз металне носаче с кантама у рукама и додатном сигурносном опремом, али молери алпинисти не одвајају се од сигурносне ужади која их обезбеђује у случају да се оклизну и полете у провалију. То се, кажу, ни једном од њих још није догодило. Било је незгода, али занемарљивих ■

ПОДНАКНИ
ЗАБАВНИК

3. 5. 2002.

Сваком је познато колико је непријатно и досадно стајати на некој станици у центру или приградском насељу и чекати превоз, поготово ако у близини нема никог, ако је мрак, киша... Али, Американац Мајкл Центзен, дизајнер из удружења ASI, нашао је решење како да путницима прекрати чекање. Пројектовао је мултимедијалне станице и назвао их „Hot stops“ („Вруће станице“).

Несвакидашњег изгледа и садржаја, ове станице изгледају као кулисе за неки научнофантастични филм. Имају облик ваљка, таласа, полуелипси или троуглова, а саграђене су од јевтиног прерађеног грађевинског материјала. У супротности са ниском ценом извођачких радова, опрема станица вреди много. Ред вожње и положај свих возила у јавном саобраћају електронски се читава на плану града, а извештаји стижу са сателита који прате кретање возила. На зидовима су уграђени интерактивни екрани, па може да се шета по Интернету, док мрежа видео-камера омогућава да особе с разних станица ступе у везу и разговарају. За међуградске станице, где се превоз дужи чека, Центзен је предвидео и велике екране на којима могу да се гледају филмови.

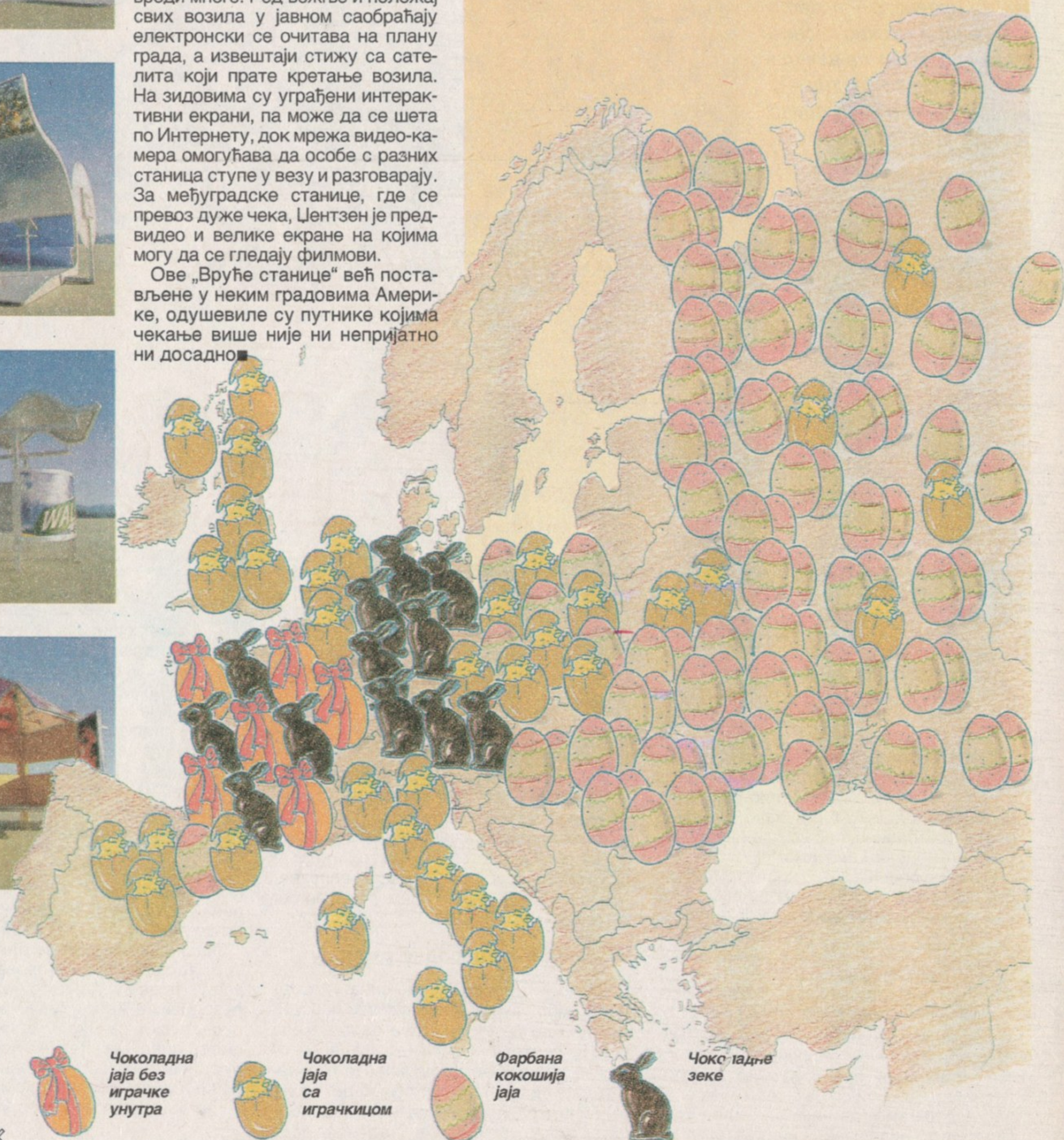
Ове „Вруће станице“ већ постављене у неким градовима Америке, одушевиле су путнике којима чекање више није ни непријатно ни досадно.

НЕВИДЉИВЕ ГРАНИЦЕ

ЧОКОЛАДНИ УСКРС

Колевка чоколадних ускршњих јаја је Немачка. На тржишту су се појавила први пут уочи Ускрса 1873. године, као слатки додаток кокошијим ускршњим јајима. Тек 34 године касније, 1906, произвођачи су почели да у чоколадна јаја убацују играчке – изненађења намењена деци.

Сматра се да су чоколадна јаја умотана у шарену украсну хартију настала по угледу на неупоредиво скупоценија јаја од злата и драгог камења која је за руску царску породицу Романов израђивао њихов златар, чувени Карл Фаберже. Чоколади је тешко одолети, па се чини да су данас чоколадна јаја готово потиснула она обична, кувана кокошија, посебно у САД и Аустралији. Слично је и у Шпанији и Пољској, док су у Немачкој и Аустрији током Ускршњих празника најтраженије чоколадне зеке.

Чоколадна јаја без играчке унутра

Чоколадна јаја са играчкицом

Фарбана кокошија јаја

Чоколадне зеке

АРТУР РЕМБО – ПЕСНИК ИЗ РОДА УКЛЕТИХ

Оптуживаће га да је био и комуниста и фашиста, и католик и безбожник, и малограђанин и пустолов, и натчовек и страшљивац, и револуционар и конформиста. Али, изнад свега је био велики песник. Песник-анђео који је знао алхемију речи, пронашао боју самогласника (а – црно, е – бело, и – црвено, о – плаво, у – зелено) и тражио песничку реч доступну свим чулима. Записивао је тишине, ноћи, бележио неизрециво. А онда је заћутао...

Занесењак на пијаном броду

Двадесетог октобра 1854. године у Шарлевилу, индустријском градићу у Арденима на североистоку Француске, у кући пешадијског капетана Фредерика Рембоа, Виталија Рембо спустила је свог тек рођеног синчића у корпу за бебе. Али, десило се нешто необично. Мали Артур некако се искобељао из корпице, пао на под и отпузао према отвореним вратима.

Од свог рођења, баш као што говори ова можда и измишљена причица, па све до краја свог скиталачког живота, Артур Рембо желео је некуд да побегне – од породице, дома, пријатеља, домовине, цивилизације, из поезије... Над његовим животом може као мото да се испише Any where out of the world, стих из песме коју је, могуће баш у тренутку Рембоовог рођења, исписивао један његов саплеменик, такође из рода уклетих песника: „Чини ми се да бих се увек осећао добро тамо где нисам... Било куда! Само да то буде изван овог света!“

двадесет осам

Уз сву своју жудњу за даљинама, Артур Рембо је до двадесет прве године исписао прегршт чаробних стихова, а онда напустио поезију. За њега је речено да је блеснуо сјајем метеора који је букнуо без другог мотива осим сопственог присуства, уминуо сам и угасио се. Али, кренимо редом...

... волим слободну слободу

Одмах по рођењу свог сина, Фредерик Рембо заувек ће напустити породицу тако да ће мали Артур одрасти без оца, уз сестре и строги надзор своје побожне мајке. Све до петнаесте године, Артур је повучено и послушно дете које се ничим посебно не истиче. Једино у чему показује извештан таленат јесте

књижевност и латински стихови. За њега ће значајан бити тренутак када је на место професора у његову школу дошао Шарл Изембар који ће му отворити врата истинске поезије. Рембо гута књиге које му Изембар препоручује, али почиње и сам да саставља риме. С његовим првим

стиховима, у првој половини 1870, из љуштуре повученог и скромног дечака полако почиње да се ослобађа необуздана дивља и скиталачка нарав. Међу најранијим Рембоовим песмама налази се и песма „Предосећај“ – младић који још није навршио ни шеснаест година пева о даљинама којима жели бесциљно да лута, попут неког Циганина.

Још један распуст се ближио и Артур је имао диван план – провешће га у читању, писању, друштву девојака и у разбистри. Али, у јулу избија Француско-пруски рат који је изјаловио сва његова надања. Рат је упропастио распуст и, што је још горе, прекинуо пошिल्ке књига из Париза за којима је чезнуо. И његов драги професор Изембар морао

ПОДМТНИК
ЗАБАВНИК

3. 5. 2002.

је да оде из Шарлевила. Артур је бесан. Презире своје суграђане који се „под маљем топлоте гордом глупошћу размећу“ и које је тако лако обузела бесмислена ратна грозница. „Мој родни град је најидиотскији од свих провинцијских паланки... Страшно је видети бакале у пензији кад обуку униформу...“, пише свом учитељу.

Неколико дана пре него што ће Француска капитулирати, Рембо је без икакве најаве отпочео свој скиталачки живот. Једног позног августовског дана кренуо је на излет са мајком и сестрама. Изненада, рекао им је да је код куће заборавио неку књигу и да ће им се придружити пошто оде по њу. Уместо по књигу, отишао је на железничку стани-

исписивању скаредних парола по фасадама зграда, што наравно наилази на опште згражавање суграђана.

У фебруару 1871. године Рембо продаје неки сат и са једним пријатељем и неком „девојком љубичастих очију“ поново бежи у Париз с намером да нађе посао у каквој републиканској, социјалистичком листу. Прву ноћ спавају на клупама, а ујутру Рембо девојци даје остатак новца и опрашта се од ње. Петнаест дана проводи међу бескућницима и клошарима Париза, спавајући под мостовима Сене и у празним лађама, да би се на крају пешице вратио у мрски Шарлевил.

Од некадашњег скромног и повученог дечака више није било ни трага. Пушта дугу косу, пуши лулу, простачки псује и лудим шалама забавља редовне госте шарлевилских крчми који му за то плаћају криглу за криглом пива које он наискап испија. „Сада се опијам што је могуће више“, пише Изембару. „Зашто? Зато што хоћу да будем песник, и да будем видо-“

довит... Треба стићи до непознатог путем растројства свих чула. Патње су огромне, али треба бити јак, треба бити рођени песник, а ја сам схватио да сам песник. То никако није моја грешка.“ Већ задовољен идејама социјализма, машта о општој револуцији и у поезији и у друштву и пише „Нацрт комунистичког устава“ који, нажалост, није сачуван. У таквом стању затиче га вест о почетку Париске комуне. Одлази у Париз, али, по свему судећи, сурови комунари праве му непријатности, те се враћа кући.

У општем расулу које влада у Француској, Рембо грозничаво пише поезију и спрема се да освоји песнички Париз. Своје стихове шаље песнику Полу Верлену који га, очаран његовом даровитošћу, позива у престоницу. Рембо се не колеба и са кали-

Рембо – лутања по Европи

графски исписаном песмом „Пијани брод“ креће да засени париске мондене. Верлен, који му је нарочито наклоњен, уводи га у песничке кругове, нарочито у „Зезачки круг“, односно „Друштво пакосних добричина“ у коме неколико познатих књижевника и уметника проводи вечери састављајући духовите риме.

Боравак у паклу

У Паризу је спочетка дочекан као право откровење, али његова дивља природа, анархичност, жеља да изазива, а нарочито веза са Верленом која скандализује чак и париско друштво, искључују га из песничких кругова. Између десетак година старијег Верлена и Рембоа развила се веза коју обележавају опијања, блудничења, свађе и туче. Верлен сваки час одлази и враћа се својој супрузи, да би са Рембоом отишао у Белгију, па у Лондон, где живе у крајњој беди, уз непрестане препирке. Рембо напушта Верлена, враћа се у Шарлевил, а онда му се поново придружује у Лондону. Није прошло много и Верлен напушта Рембоа, а одмах потом у писму у коме му је писао да ће се убити ако се не помири са женом која га је напустила позива га да дође у Брисел.

Почетком јула у Бриселу долази до још једне бесмислене свађе. Верлен потезе револвер којим је намеравао да се убије и пуца у Рембоа. Рембо је лакше рањен, а Верлен, упркос Рембоовом противљењу, ухапшен и осуђен на две године затвора. Бриселска драма дубоко је потресла Рембоа и он своју потресну песничку исповест пише под насловом који обележава раздобље кроз које је прошао – „Боравак у паклу“. Плаћа штампање 500 примерака књиге, али из непознатог разлога не преузима тираж, већ само неколико примерака које шаље пријатељима, између осталих и Верлену у затвор. Цео тираж књиге чамео је тридесетак година у подруму, све док 1901. није случајно нађен. Иначе, Рембо за објављивање својих стихова није много марио. Неке његове песме годинама су после његове смрти налажене, а због тога су

Феликс Регами: Верлен и Рембо у Лондону октобра 1872. (цртеж)

цу и сео у воз за Париз. Чим је сишао из воза, полиција га је ухапсила јер није имао карту. Пошто је одбио да каже ко је и одакле је, завршава у затвору из којег га спасава професор Изембар, једини коме се Рембо јавио. После месец дана, кроз Француску којом се шире немири и побуне и која је у међувремену свргнула мрског цара Наполеона III и прогласила републику, Рембо се враћа у Шарлевил. Десет дана касније, поново бежи, овога пута у Белгију. Петнаест дана бесциљно скита, посећује Изембара и коначно се враћа кући. Шарлевил га чини очајним: „Умирем, распадам се у плиткости, у рђавштини, у плиткоћи. Шта могу, ја страсно, тврдоглаво волим слободну слободу...“

У децембру су Пруси окупирали Шарлевил, школа не ради и Рембо проводи дане у читању свега што му падне под руке, шетњи и једној новој забави – псовању и саблажњавању пролазника и

МОЈЕ БОЕМСТВО фантазија

*Ја кретах, с рукама у два цепа шупља;
Имао сам чак и капут идеални;
У скитњи, о Музо, био сам твој стални
Заточеник што у сну цвет љубави ску-
пља.*

*Рупом су зјапиле хлаче ми једине.
– Бејаш Палчић-сањар што сликове
иште.*

*Велика ми кола беху коначиште.
– А моја сазвежђа шуштаху из тмине,*

*Те, уз пут седећи у јесење вече,
Ја их ослушкивах, пустивши да тече
Мојим челом роса – сок што снагом вр-
ца,*

*Па, слажући риме сред чаробне тми-
це,
Ја сам пребирао, ко на лири, жице
Рањених цревљи, стопу поред срца!*

Артур Рембо
(Превео Никола Бертолино)

сигурно нека ремек-дела за нас не повратно изгубљена.

Пошто у Паризу није радо виђен, 1874. године одлази у Енглеску, где учи језике и издржава се дајући приватне часове, следеће године у Немачку. Живи повучено и његова дивља ћуд као да се примирила. Верлен, који се у затвору преобратио у католичанство, по изласку налази Рембоа у Штутгарту да би и свог пријатеља вратио хришћанству. Сусрет се завршава тако што га је Рембо опио, измлатио и натерао га да богохули. После свега му поверава рукопис својих „Илуминација“. Већ је донео одлуку да напусти поезију. Од октобра 1875. године, када је написао своју последњу песму „Сан“, у којој се изругивао поезији, до краја живота више није написао ни један стих. Рембоово ћутање и својевољно напуштање поезије једна је од најзагонетнијих појава у светској књижевности.

Пијан сан на жалу

„Мој дан се свршио; ја напуштам Европу“, написао је Рембо још у „Боравцима у паклу“. „Морски ваздух ће сажети моја плућа; у изгубљеним поднебљима моја ће кожа потамнети. Пливати, мрвити траву, ловити, а нарочито пушити; пити пића јака попут кипећег метала, као што су радили они драги преци око ватри. Вратићу се са удовима од железа, мрке коже, бесмучна погледа: због моје маске мислиће да припадам јакој раси. Имаћу злата: бићу докон и суров. Жене негују ове дивље немоћнике што се враћају из жарких крајева. Бићу умешан у политичке послове. Бићу спасен. А сада сам проклет, ужасавам се домовине. Најбољи од свега јесте један заиста пијан сан на жалу.“

У двадесет првој години залупио је врата поезији и отпочео своје лутање без краја. Маја 1875. године, пешице преко Швајцарске одлази у Италију. Ту добија сунчаницу, те га болесног и у грозници враћају у Француску. Зиму проводи у родном Шарлевилу где ужурбаном учи језике. У пролеће 1876. године, намерава да преко Беча и Србије отпутује у Малу Азију, али је у Бечу покраден, а аустријске власти протерују га као скитницу. Већ у мају ступа у холандску колонијалну војску и у јулу као војник најамник одлази у Индонезију. Три недеље касније, дезертира и једним енглеским једрењаком враћа се у Европу.

Прво пролећно сунце га опет мами на пут. Овога пута из Шарлевила креће у Немачку. У Хамбургу налази запослење у једном циркусу са којим обилази Шведску и Данску, затим се враћа у родни град, да би у септембру из Марсеља бродом отпловио у Египат. Из Египта стиже у Италију, где га болест поново приморава да се врати кући. „Бонови од ветра“ и даље му не дају мира. Чим је прездравио, пешице одлази у Лугано, одакле возом стиже у Ђенову, па бродом у Александрију. На Кипру је почетком 1879. године надзорник радова на палати енглеског гувернера, убрзо се због болести враћа у Француску, да би се недуго потом обрео на Кипру као надзорник у једном каменолому.

У јулу 1880. године бродом стиже у Етиопију и у Адену се запошљава у предузећу које тргује кафом. Из Адена пише породици: „Не рачунајте на то да би моја ћуд могла постати мање скиталачка. Напротив, када бих имао могућности да путујем, а да због рада и зарађивања не будем приморан на дуже боравке у истом месту, нико ме не би видео два месеца у једном граду. Свет је врло велик и препун дивних крајева који ни за хиљаду живота не би могли да се обиђу. Али, с друге стране, не бих желео да се скитам као сиромаш. Желео бих да имам неколико хиљада франака ренте и да могу да проведем годину у две-три разне земље живећи скромно и тргујући тек толико да покријем трошкове. Али, да живим стално у истом месту, то ћу увек сматрати великом несрећом...“

У Етиопији ће провести следећих десет година бавећи се разним пословима и неуспешно покушавајући да се обогати – кријумчари оружје за етиопског краља Менелика, тргује кожом, кафом, слоновачом, златним прахом, тамјаном и свиме до чега може да дође водећи караване од Харареа до лука на Црвеном мору. Први је Европљанин који стиже у неке крајеве Огадина, о чему пише извештаје, касније објављене у билтенима Географског друштва у Паризу. Опасни трговачки подухвати често нападају. Сву стечену имовину од осам килограма злата чува у појасу који никада не скида и са којима обилази беспућа источне Африке. Да му се у домовини објављују песме и да је као песник већ славан – не зна.

Почетком 1891. године Рембо је потпуно сед и све чешће се жали на бол у десном колелу, који приписује реуматизму, исцрпљености или проширеним венама. У априлу бол постаје неподношљив, а колелу све више отиче. Уз стравичне муке, шеснаест црнаца које је изнајмио на носилима га, по пакленој врућини, преносе из Харареа до обале мора – 300 километара пута прелазе за 12 дана. У аденској болници лекари дају дијагнозу: малигни тумор. Одмах га упућују у Марсељ.

Крајем маја у марсељској болници ампутирана му је нога. Очајан, прикован за постељу, вежба ход на штакама и својој сестри пише: „...Дане и ноћи проводим размишљајући о начинима путовања: то је право мучење. Хтео бих да радим свашта, да свуда идем, да видим, да живим, да путујем: немогуће, немогуће, бар за дуго време, ако не и заувек.“

Сестра Изабела је поред њега. У јулу на штакама одлази на дуг и мучан пут до Шарлевила. Болест напредује муњевито. После месец дана поново је у марсељској болници.

Деветог новембра, дан пре него што ће његово срце заувек стати, измучен болешћу и прикован за постељу болнице у Марсељу, својој сестри Изабели у бунилу грознице издиктирао је своје последње писмо. А последње речи у њему биле су: „Ја сам потпуно парализован: стога желим да рано будем на броду. Реците ми у колико сати морам бити пренет на брод...“ ■

Небојша Грујичић

Шта се чита, носи, слуша...

КАМЕН КОЈИ ВИДИ

Ко је могао да предвиди да ће баш у време највеће популарности романа (али и филма!) о доживљајима дечака чаробњака Харија Потера и занимања за судбинске пустоловине Хобита у роману (и новом филму!) „Господар прстенова“, неки други писац, односно нека друга књига, успети да готово истом снагом привуче пажњу младих читалаца. Тако нешто ипак се догодило.

Британски историчар и писац Кевин Кросли Холанд, угледни стручњак за средњи век, у својој кућици из 16. века надомак Лондона, далеко од градске вреве и усредсређен на нека давна времена, упорно је бележио причу о свакодневном животу дечака Артура, потоњег легендарног краља Артура. Историчар Холанд, сетивши се пријатељске подршке коју му је некада пружио славни колега Р. Р. Толкин, своју причу понудио је издавачу. Исход је био охрабрујући за писца и његове читаоце: роман „Камен који види“ (илустровао га је Дејвид Клајн) не само што је на водећем месту ли-

ХОРОР РОМАН

Новинари су желели да подмах сазнају тајну формулу коју је строги професор историје применио створивши бестселер за младе. Само су две ствари важне, објаснио је историчар Холанд који је раније објавио читав низ збирки нордијских легенди и бајки: прича мора бити привлачна, убедљива и требало би да говори о ономе што је младима важно. А оно што је младима важно, важно је очигледно свима (посебно онима који се осећају младим). Статистике кажу да су безмало тридесет одсто читалаца романа „Камен који види“ – одрасли људи.

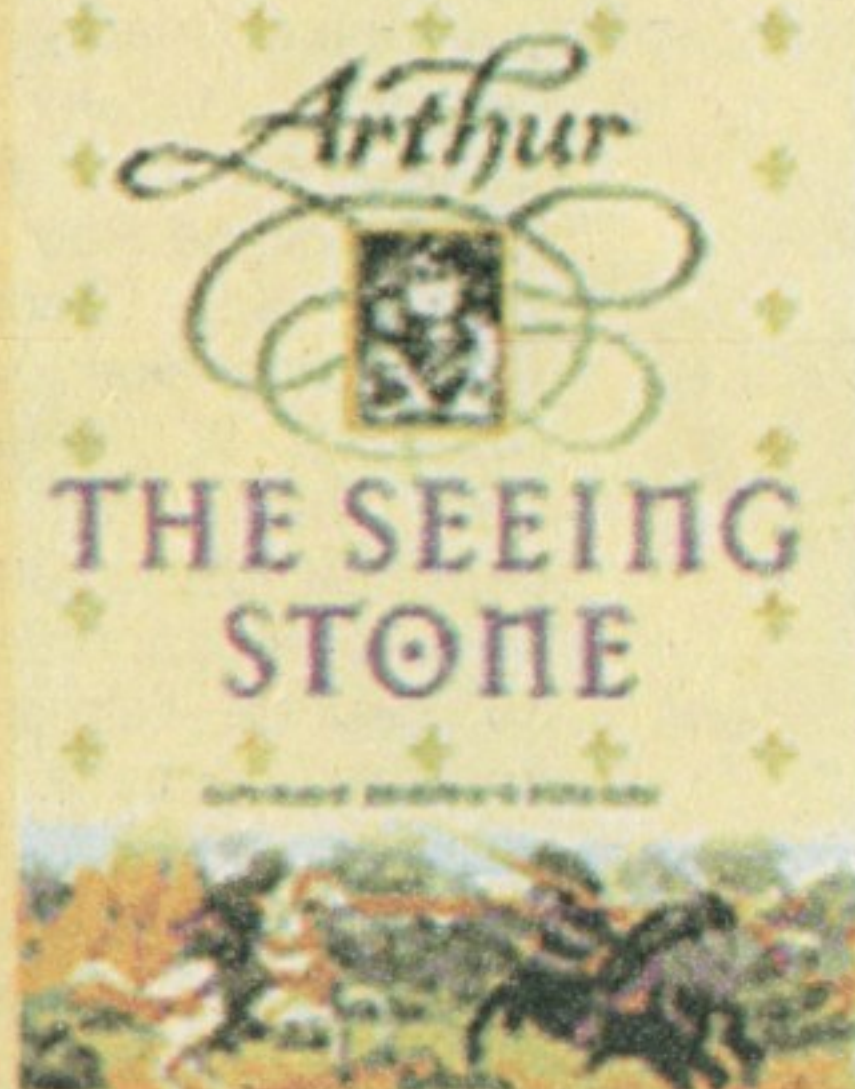
ПОДТИТНИ
ЗАБАВНИК

3. 5. 2002.

Књиге, срећом, нису изашле из моде. И што је најважније: деца и те како читају

сте најчитанијих књига за младе у Великој Британији и САД већ је скоро истовремено објављен и на других петнаест језика. Читају га у Јапану, Шведској, Данској,

KEVIN CROSSLEY HOLLAND

Италији, Холандији, Израелу, Норвешкој, Мађарској, Француској... Читаоци с нестрпљењем очекују следећи наставак ■

Ако оставимо по страни легенде, енглески хумор заиста уме да буде црн, а тек ако се зачини хорором! Такву мешавину без сумње воле британски читаоци, бар судећи по популарности нове књиге Тома Бејкера чији наслов много тога објашњава а гласи: „Дечко који је шутирао прасиће“. Приповеда о Роберту, тринаестогодишњаку који не само што је неваљао већ је и нескривено злбан. Презире људе, укључујући и рођену сестру коју мучи шутирајући њену касицу прасицу. Читати књигу Тома Бејкера исто је што и гледати хорор филм, написали су британски књижевни критичари. Књига „Дечко који је шутирао прасиће“ украшена је цртежима (наравно, црно-белим) Дејвида Робертса ■

ПОДТИКНИ
ЗАБАВНИК

3. 5. 2002.

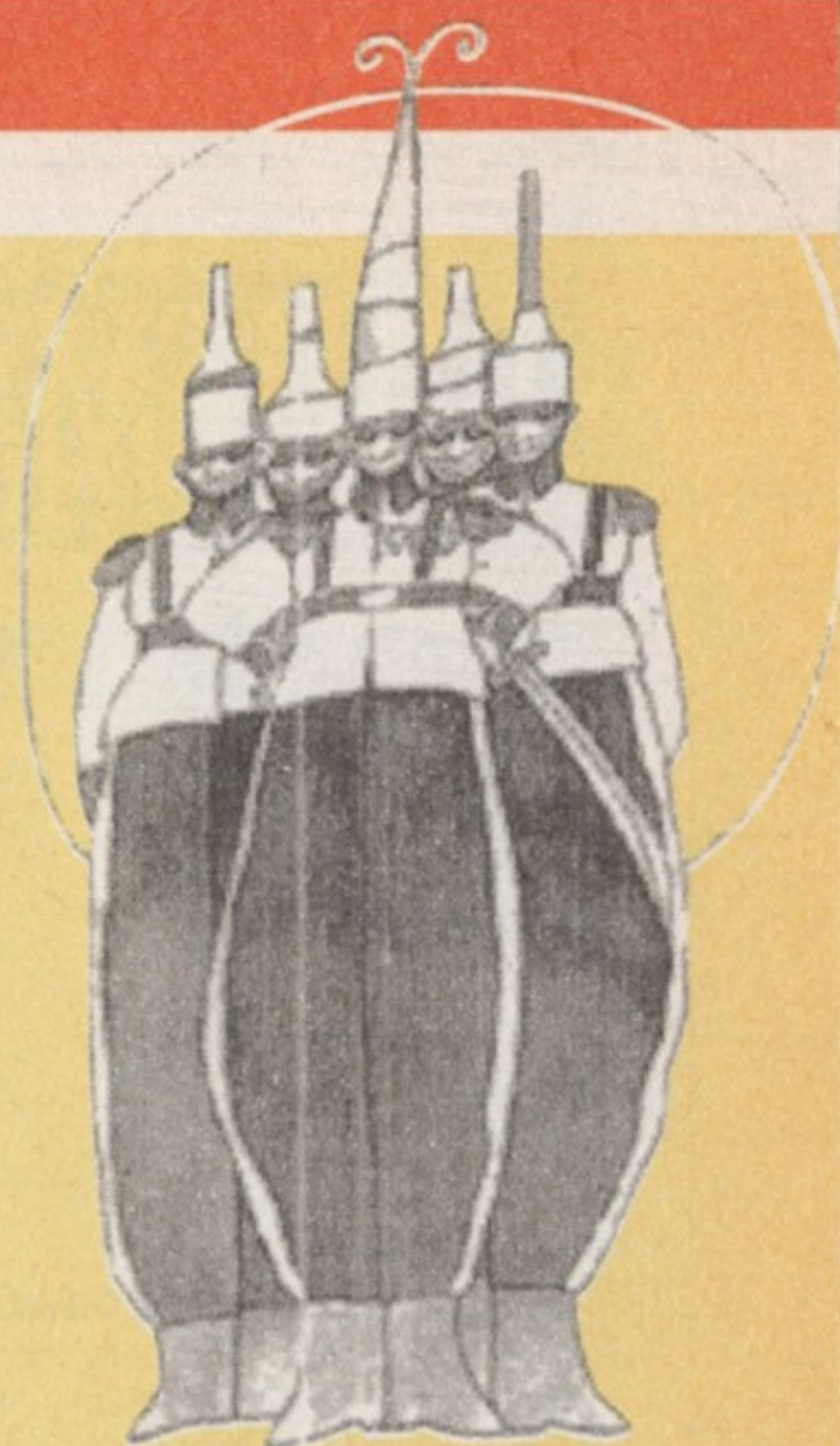
ОБОЖАВАОЦИ КОЊСКИХ ТРКА

Нико се није изненадио када је шпански филозоф, романописац, драматург и новинар Фернандо Саватер одлучио да напише кратак роман за децу под називом „У галопу“. Међутим, многи нису слутили да ће то веома брзо постати једна од најчитанијих књига за децу у Шпанији последњих година. О чему говори ова књижица? Све се догађа у градићу по имену Нибелунги дал Мар где сви становници (који су током векова успели да очувају самосталност и слободу својих мисли и дела) обожавају коњске трке. Ова страст биће им од помоћи

у најтежем тренутку, онда када неко буде желео да их увуче у рат. Тај рат одвео би их далеко од њиховог места, а и сасвим је бесмислен.

Будући да овдашњи издавачи будно прате које су књиге у свету популарне, сва је прилика да ће се и у преводу на наш језик ускоро наћи и ови дечји бестселери. До тада, можда ће љубитељима лепе књижевности време брже проћи уз један домаћи бестселер: уз „Пустолова“ Владимира Андрића, књигу која је освојила „Забавникову“ награду ■

М. О.

Шта се носи, чита, слуша...

ЦВЕТИЋИ, ПЕРЛИЦЕ, СМЕШКО

Међу девојцама је завладала мода „уради сама“: прави се накит, узгаја цвеће и, уопште, доста се полаже на изглед

НОКТЕ НА СУНЦЕ!

Изгрицкани нокти потпуно су „аут“. Због тога је најтраженије козметичко средство против грижења ноктију нека врста лака који је горак кад се стави у уста. Захваљујући њему, и најнервознији и најупорнији на крају ће положити оружје. На другом месту је ојачивач који спречава да се нокти листају због недостатка витамина (што се често догађа љубитељима брзе хране) ■

СОЧИВА СУ „АУТ“

Многи који имају тешкоћа с видом све радије носе наочаре. Лепих оквира има толико да их носе и они који не морају, а футрола у којима се наочаре чувају да се не би поломили још је више. И то прелепих! ■

У ШКОЛУ СА СМАЈЛИЈЕМ!

Ево њега опет! Смајли, Смешко, најомиљенији симбол осамдесетих година, поново је у дечјим собама, на школским торбама, свескама и блоковима. Нарочито су у моди они у јарким бојама ■

ПЕРЛИЦА ПО ПЕРЛИЦА...

Шарлота Казираги, кћерка принцезе Каролине од Монака, једна је од најпознатијих тинејџерки света. Она, кажу, обожава огрлице од перли и тако се мода шири. Али, није штос купити младалачки накит у радњи, него га сам направити, по подне, у слободно време, заједно са другарицама. Комплекти са разним перлицама и свим осталим прибором за овај посао могу да се нађу и у нашим продавницама дечјих играчака ■

РАСЦВЕТАНА ГАРДЕРОБА

Једноставна хаљиница, али са много цветова: великих, малих, флуоресцентних, у стилу наивних сликара. Таква гардероба веома се допада младим звездама монденског живота, као што је Каролина Факинети, кћерка глумице Орнеле Мути, која је учествовала на неким модним ревизијама у Милану. Мајке су већ прихватиле ову моду, па и најмлађе кћеркице облаче „на цветиће“ ■

тридесет један

ПОМИЦАЉКА

Називе биљака
помакните лево-
десно како бисте
у две узастопне
усправне колоне
добили још две
биљке са
јестивим
плодовима ■

БРЕСКВА
МЕНТА
БОСИЉАК
КАКТУС
НЕВЕН
ЈАБЛАН

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Годишње доба – Град у Сибиру, 2. Аме-
рички глумац, Курт – Митска птица која се рађа из пепела, 3.
Врбова шумица – Сорта, сој – Италијанска телевизија, 4.
Лична заменица (средњи род) – Име писца Шевченка – Ини-
цијали кошаркаша Лончара, 5. Гњурци – Због, 6. Довољно –
Највиша тачка изнад главе посматрача, 7. Псеудоним писца
Саломона Рапапорта – Марљив, 8. Део стопала – Подземни
затвор, 9. Авенија (скр.) – Мужева сестра – Име глумице
Гарднер, 10. Главни град Италије – Доњи део посуде (мн.) –
Етичар, 11. Со сирћетне киселине – Кукурузни хлеб, 12. Тог
часа – Направа за отварање (флаша)■

УСПРАВНО: 1. Енглески песник, Метју – Справа, 2. Време
у години кад су дан и ноћ једнаке дужине, 3. Дрскост, охо-
лост, бахатост – Пчелињи производ, 4. Медикамент – Пи-

смена или усмена изјава – Симбол тантала, 5. Иницијали
шахисте Ласкера – Италијански фудбалер Франческо –
Речно острво, 6. 23. слово азбуке – Посуда за кисели ку-
пус – Рачун (итал.), 7. Чуvari храмова у античкој Спарти –

Острво у Јадрану –
Ознака за тону, 8.
Име глумице Рас –
Име глумице Габор
– Ауто-ознака за
Пљевља, 9. Лична
заменица – Дан у
седмици – Дуго вре-
менско раздобље,
10. Тишина – Цртач
крајњих покрета у

цртаном филму, 11. Полуо-
стрво на северу Европе, 12.
Дрвени састојак мрког угла
– Наш бивши фудбалер,
Силвестар ■

⊕	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1								■				
2						■						
3					■				■			
4				■						■		
5								■				
6	■						■					
7						■						■
8					■							
9			■						■			
10				■				■				
11							■					
12					■							

УЉЕЗ

Која реч не припада овој
групи?

ИНКУБАТОР
КОМАНЕЧИ
ОРИГАМИ
ПЕРУНИКА
САБИРАК
СОМАЛИЈА
ТИРАНИН

Решења на
страни 49

БЕЛА УКРШТЕНИЦА

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									

Број црних поља означен је у за-
гради на крају описа.

ВОДОРАВНО: 1. Име и презиме
глумца са слике (0), 2. Особина оно-
га који изражава оно шта мисли и
осећа (0), 3. Токсин – Скраћеница
за: Диспансер ме-
дицине рада (1), 4.
Бадава, бесплатно
(лат.) – Писац Ка-
рољ (1), 5. Циганин
– Врста ручног ра-
да од ланеног или
памучног конца (1),
6. Тропско воће
(мн.) – Ознака за
волт (1), 7. Символ
натријума – Врста
тврдых крушака

(1), 8. Дуо, свирање удвоје – Пове-
ћавање у висину (1), 9. Трг у Паризу
– Индијанско племе у Канади (1) ■

УСПРАВНО: 1. Гранична река из-
међу САД и Мексика (0), 2. Космо-
наут (0), 3. Танак слој који се ухва-
ти на површини нечега, танка кора –
Други и четврти самогласник (1), 4.
Биће дечјег облика у Афродитиној
пратњи (грч. мит.) – Наталија одми-
ла (1), 5. Присталица левице –
Ознака за литар (1), 6. Иницијали
бившег боксера Нортон – Животи-
ња из реда кичмењака која своје
младе храни млеком (2), 7. Родбина
– Орган инсеката који служи за пи-
пање (1), 8. Ученик осмог разреда –
Кола за спавање и ручавање (скр.)
(1), 9. Улазити трчећи (0) ■

ДОПУЊАЉКА

ВИД — — — ДИО

Допуните овај израз са пет
различитих самогласника!

ПОДТКНИ
ЗАБАВНИК
3. 5. 2002.

Радио
ПОЛИТИКА

(У сарадњи са Round Records-ом и IPS-ом)
Бр. 44/17
ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
(27.4.-4.5.2002.)

- (5) ♣ **SHERYL CROW**
– Soak Up The Sun (3)
- (1) ♣ **MARILYN MANSON**
– Tainted Love (6)
- (2) ♣ **GARBAGE** – Breaking Up The Girl (5)
- (8) ♣ **P.O.D.** – Youth Of The Nation (3)
- (10) ♣ **US3** – Get Out (2)
- (4) ♣ **THE DANDY WARHOLS** – Get Off (9)
- (12) ♣ **THE CHEMICAL BROTHERS**
– The Test (4)
- (-) ♣ **OASIS** – The Hindu Times (1)
- (7) ♣ **MODJO** – No More Tears (4)
- (11) ♣ **KOSHEEN** – Hungry (5)
- (14) ♣ **FOO FIGHTERS** – The One (2)
- (15) ♣ **PULP** – Bad Cover Version (3)
- (3) ♣ **JEWEL** – Standing Still (7)
- (-) ♣ **WEEZER** – Dope Nose (1)
- (6) ♣ **ANASTACIA** – 1 Day In Your Life (6)
- (17) ♣ **TRAVIS** – Flowers In The Window (5)
- (18) ♣ **MOS DEF & MASSIVE ATTACK**
– I Against I (4)
- (9) ♣ **PET SHOP BOYS** – Home & Dry (6)
- (21) ♣ **IRON MAIDEN**
– Run To The Hills (live) (2)
- (-) ♣ **KORN** – Here To Stay (1)
- (19) ♣ **GEORGE MICHAEL** – Freeek! (5)
- (13) ♣ **MICK JAGGER**
– Visions Of Paradise (8)
- (16) ♣ **HEATHER NOVA**
– Virus Of The Mind (8)
- (20) ♣ **THE CHARLATANS**
– You're So Pretty, We're So Pretty (7)

Испали:

- JAMIROQUAI** – Love Foolosophy (8)
NICKELBACK – How You Remind Me (9)
THE CALLING – Wherever You Will Go (9)

Листу уређује и води Ах-Неша.

ЛИСТА СИНГЛОВА ДОМАЋИХ

- (2) ♣ **VROOOM** – Undersense (2)
- (1) ♣ **RARE** – Blacksun Rising (4)
- (3) ♣ **ОБОЈЕНИ ПРОГРАМ**
– Кад се неко нечем добром нада (6)
- (4) ♣ **HAVANA WHISPER** – Zig-Zag Jack (3)
- (-) ♣ **ЈАРБОЛИ** – Dn-Tn (1)
- (6) ♣ **EYEBURN** – Foundation (10)
- (5) ♣ **ПРВИ ПУТ** – Ко је то (5)

Испали:

БАЈАГА И ИНСТРУКТОРИ – Ала (9)

Листу уређују и воде:

Зорица Бајић и Давид Вартабедијан.
Тонски реализатор DJ Данијел.

Мини топ-листе на 105,2 и 91,5 MHz
сваког дана од 18.30 до 19.00

(live, независна, рок, гар,
алтерготик, reggae, ретро)
(Екипа емисије се захваљује Аци Николићу.)

КАКО ЈЕ ОСВАЈАН НОВИ СВЕТ

БУНТОВНИК

Када је у победоносној поворци кроз Севиљу и Барселону, приликом свог првог повратка из тек откривене Америке, Колумбо радозналом народу, између осталих чудеса, показао и неколико корпица злата, свет је био толико задивљен да је поверовао у Колумбове бајке. А он им је причао да тамо, у Западној Индији, налазишта злата леже готово на површини земље, да треба само мало загревати и – ето богатства!

Заводљиве приче дигле су на ноге целу Шпанију. Не само што се јављају честити племићи и смели пуштолони, већ се у Палос и Кадис слива сав олош и сви пробисвети тадашње Шпаније да би преко мора кренули у потрагу за златом. Једним јединим потезом Шпанија је очишћена од лопова, скитница, дужника...

Ко је Васко Нуњес де Балбоа?

Од силног злата и богатства остало је само горко разочарање. Гувернер Еспањоле – касније Сан Доминга или Хаитија – запрепашћено је гледао како незвани гости из Шпаније преплављују острво које му је поверено. Из године у годину бродови су довозили нове необуздане насилнике. У

једном од тих бродова допловио је и племић Васко Нуњес де Балбоа.

Узалуд је гувернер покушавао да од њега начини вредног досељеника – после само неколико месеци Балбоа је напустио посед који му је био додељен. Бежећи од поверилаца, укрцава се као слепи путник на брод који је пловио за Америку.

Дрзак и смео, какав је био, сакрио се на броду у један сандук и успео не само да се спасе да га посада не баци у море заједно са сандуком, већ је преузео команду над бродом. Препловивши Карибско море, искрцао се у Даријену на Панамској превлаци и веома брзо постао господар једне колоније. Заједно са Франсиском Писаром поробљава и потчињава домороце из суседства, а узевши за жену кћерку једног касика – индијанског поглавице – добија прилику да се спријатељи и са другим поглавицама, па и са најмоћнијим.

Чекајући краљев одговор

Тај врховни поглавица поклања Нуњесу де Балбои огромну количину злата и не може да се начуди похлепи белих људи који су, кад су видели толико благо, једни на друге потегли мачеве. Касико је затим испричао Нуњесу де Балбои како се иза високих планина простире големо море, а све

Франсиско Писаро

Шпанија се дигла на ноге: и честити грађани, и пробисвети, и дужници, сви су, опијени Колумбовим заводљивим причама, гледали како да се отисну на пут преко мора. Међу њима је био и млади племић Васко Нуњес де Балбоа

реке које теку у то море носе грумење злата... Онда, рекао је, живи народ који плови бродовима с једрима, а краљеви једу и пију из златних посуда.

Земља о којој је причао поглавица био је Перу.

Васко Нуњес де Балбоа

осећа да је погођен право у срце. Најзад је наишао на траг оне земље злата. Истовремено је, коначно, потврђено да постоји и други океан до кога су пут узалуд тражили Колумбо, Кабот и Кортереал.

Добро је знао да су му, ако жели да освоји Земљу

У ЗЕМЉИ ЗЛАТА

Атахуалпа (1502–1533), владар Инка, понудио је Писару и његовим војницима откуп за свој живот, обећавајући да ће једну просторију напунити драгоценостима. Истина, сакупљено је више од 5700 килограма злата и око 11.000 килограма сребра. Забележено је да у Перуу било толико сребра, и тако квалитетно, да су освајачи њиме поткивали коње.

чији таласи заплјускују Америку, Индију и Кину.

А један обичан војник из његове чете, Алонсо Мартин, рекао је писару да забележи црно на бело да је, ето, он, Алонсо, први човек који се окупао у том новооткривеном мору.

Земља Инка

Боравећи на обали Пацифика, Шпанци су отели извесну количину злата, али, на њихово чуђење, домороци им доносе пуне шаке бисера које налазе на оближњим острвима. Међу њима је и зрно чувено под именом Пелегрин, исто оно зрно бисера што су га опевали Сервантес и Лопе де Вега јер је, будући да је изузетно лепо и крупно, нешто касније красило шпанску круну.

Шпанци су натрпали џепове и џакове драгоценостима које становници Новог света не цене више од обичних шкољки. Један поглавица показао им је у правцу југа. – Тамо – рекао је – лежи земља с неизмерним благом. Њени владари једу из златног посуђа, а велике четвороножне животиње (мислио је на ламе) преносе најдивније товари у краљеву

злата, потребни људи и новац. Он зато шаље поруку у Шпанију да је од једног касика чуо како у близини ње-

гове колоније постоји Земља злата, те моли краља да му пошаље хиљаду људи са којима ће кренути да освоји ту земљу.

Време је пролазило, а од шпанског краља није стизао одговор. Изгубивши стрпљење, Васко Нуњес де Балбоа на своју руку опрема људе и креће у поход. Стотину деведесет војника, готово сви за оружје спремни становници колоније, заједно са својим вођом Васком Нуњесом де Балбоом полазе у потрагу за Земљом злата. Прелаз преко Панамске превлаке почиње у покрајини Којба.

По врелом и спарном времену Шпанци су се пробијали кроз мочварне пределе крчећи секиром и мачем пут

кроз непроходну и нездраву џунглу. За храну немају ништа осим по шаку кукуруза за сваког човека. Од стотину деведесет војника само њих шездесет и седам успело је да се попне на брежуљак са кога је могло да се види непознато Јужно море – Мар дел сур, данашњи Тихи океан.

Васко Нуњес де Балбоа жели да буде први Европљанин који је угледао непознато велико море и зато својим људима наређује да га причекају. Сам се пење на брежуљак и гледа океан

Иако европски освајачи, махом неуки пустолови, нису умели баш јасно да опишу пределе, биљке и животиње из покорених земаља, на основу њихових сведочења ипак су веома брзо урађене многобројне гравире и мапе. На овој се, поред обала Јужног мора (Ел мар дел сур, како га је назвао Васко Нуњес де Балбоа), види и неколико животиња непознатих европским зоолозима. Међу њима је и лама.

Васко
Нуњес
де
Балбоа

ризницу. Та земља која лежи на мору, јужно, иза планине, зове се Биру.

Тај Биру је данашњи Перу, земља Инка, златно царство 16. века.

Васко Нуњес де Балбоа чезнутљиво је гледао у даљину. Попут златног звона кроз душу му одзвања реч Биру, али он не може да се одважи да крене на тај пут. Са тридесетак измождених војника не може се освојити царство.

Враћа се у своју колонију Даријен и поносно шаље вест у Шпанију да је он, после Колумба, начинио највећи подвиг за шпанску круну.

Недуго по повратку Васка Нуњеса де Балбоа са обала Тихог океана становништво Даријена угледало је на хоризонту једра: била је то краљева морнарица коју је круна, добивши напослетак вест не о подвигу Васка Нуњеса де Балбоа, него ону прву – о Земљи злата – послала у Нови свет.

Шпанска круна није оклевала да за ту експедицију опреми тако силну морнарицу, али у Севиљи и Барселони ни на тренутак нису помислили да тако важан задатак повере озлоглашеном пустолову и бунтовнику Нуњесу де Балбои.

Мржња, љубомора, пресуда

Са морнарицом је стигао краљев гувернер Педро Аријас Давила, звани Педраријас, да би завео ред у колонији, казнио све бунтовнике – међу њима и Васка Нуњеса де Балбоу – пронашао тако звано Јужно море и освојио обећану Земљу злата.

Но, чувши да је тај Васко Нуњес де Балбоа открио Јужно море, краљев гувернер нашао се у незгодном положају. Како да бунтовника Нуњеса де Балбоу стави у окове кад је тај човек начинио такав подвиг, можда највећи после Колумбовог?

Тако је Нуњес де Балбоа и даље остао гувернер Даријена, али Педраријас није могао да му опрости што је самостално извео оно што су њему ставили у задатак и што би му осигурало славу за сва времена. Његова мржња и љубомора постале су још снажније кад је из Шпаније, где су напослетак дознали за дело Нуњеса де Балбоа, стигао налог да се некадашњи бунтовник унапреди, а Педраријасу је наложено да се о свему поса-

ветује са њим. Задовољан и поласкан, Нуњес де Балбоа наивно предлаже Педраријасу да му он опреми експедицију за поход на Перу. Гувернер подмукло пристаје.

Нуњес де Балбоа по други пут креће да освоји Земљу злата. Али, судбина је према њему само једном била милостива: други поход Васка Нуњеса де Балбоа у Земљу злата не прати срећа. У маршу кроз влажну џунглу црви су изгризли дрво за бригантине, но, Балбоа не губи наду. Он и његови људи посећи ће у Панамском заливу нова стабла и изградити нове бригантине. А онда је наишао торнадо, реке бујају, бујица носи тек начињене бродике и оне се разбијају у мору.

И по трећи пут Нуњес де Балбоа се даје на посао да сагради бродике. Још само два-три бригантина и он би могао да крене на пут и освоји Земљу злата – Перу, још само неколико месеци и нешто мало среће па светска историја не би као освајача који је победио Инке и заузео Перу наводила име Писара, него име Нуњеса де Балбоа.

Али, сумњичаво Педраријасово око види шта чини Нуњес де Балбоа. Педраријас шаље једно срдечно писмо и позива га да, пре него што коначно започне свој освајачки поход, дође на договор у Аклу, град у близини Даријена. Надајући се да ће од Педраријаса добити помоћ у војницима, Нуњес де Балбоа долази на уговорени састанак. Пред градским вратима прилази му група војника који као да желе да га поздраве. Он им радосно иде у сусрет да би загрлио њиховог вођу, свог дугогодишњег пријатеља Франсиска Писара.

Уместо да га загрли, Писаро му тешко полаже руку на раме и изјављује да је ухапшен. Гувернер Педраријас покреће парницу због наводне побуне коју је починио Васко Нуњес де Балбоа.

Неколико дана касније Нуњес де Балбоа са неколицином својих највернијих људи осуђен је на смрт. Пресуда је одмах извршена.

Тако су Педраријас и Писаро осујетили Нуњеса де Балбоу у његовом продору ка Земљи злата и отворили пут себи. Али, то је већ нека друга прича ■

Ива Драшкић-Вићановић

ЗАШТО КАКО

КАКО СЕ ПРАВИ ИГЛО?

Ескимима са хладног севера увијени у крзно седе у својим леденим кућицама, привременим зимским склоништима и, док лове рибу, чекају топлије и боље дане. Да ли сте се икада запитали како се прави игло и зашто се не истопа?

Пре него што почне да гради игло, Еским прво ископа ров у свежем снегу, па одатле ножем исеца снежне блокове. Слаже их у круг, један на други, тако да се спирала иглоа све више сужава. Пукотине између блокова допуњава снегом. Након тога у помоћ зове своју жену која довршава изградњу њиховог привременог дома прилагођавајући га потребама породице.

Наоружана „лампом“ од китове масти, жена улази унутра, оставља лампу на највишу могућу тачку и брзо излази стављајући ледени блок на улаз. Унутра, снег са крова почиње да се топи натапајући водом остале снежне блокове. Када су блокови скоро сасвим натопљени водом, жена се враћа унутра и гаси лампу, а хладан ваздух који нагло улази претвара растопљени снег у чврст лед.

Игло је сада спреман за привремене станаре чија телесна топлота, уједињена са топлотом лампе од китове масти, одржава сасвим подношљиву унутрашњу температуру. Поврх тога, снег који споља пада на кров ледене кућице брзо се топи и тако ствара неку врсту заштитног слоја, односно изолацију за игло. Током тог замрзавања и одмрзавања игло се толико стврдне да би издржао и тежину великог поларног медведа ■

ЗАШТО КИЈАМО?

Кијамо углавном онда када је нервни завршетак слузаве носне мембране надражен, на пример, када смо прехлађени или нам неко страно тело, рецимо мушица, улети у нос. Исто се дешава и када алергија и полен учине своје. Кијање може настати и када очни нерв реагује на јаку светлост.

Шта год да је разлог, носна мембрана је надражена а кијање је рефлексни чин, потпуно ван нашег утицаја. Нос једноставно покушава да дувањем избаци уљеза и заштити се.

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК
3.5.2002.

ШТА ЈЕ ТЕТОВАЖА?

Осликавање тела тетоважама постало је веома популарно међу људима широм света. У различитим културама то осликавање има и различито значење, али је украшавање тела главни мотив који важи до данашњих дана. У појединим културама, тетовирани људи углавном носе веома лош предзнак, што показује и чињеница да су стари Римљани тетовирали само своје робове и разбојнике. За разлику од њих, за Тахићане је то био део ритуала, приче о проживљеном животу. Тетовирање је питање укуса и, наравно, жеље да убризгате мастило у тело, али се мора признати да неке слике – без обзира да ли се налазе на рукама, ногама, леђима – могу да буду веома лепо урађене.

Игла за тетовирање слична је зубарском алату. Померањем горе-доле произ-

води неколико стотина вибрација у минуту и продире у кожу на дубину од једног милиметра. Траг мастила које остаје на кожи назива се тетоважа. Реч „tattoo“, која се и код нас полако одомаћује, потиче од тахићанске речи „tattau“ што значи знак, жиг или ознака, а први пут се помиње у записима чувеног морепловца Џејмса

Кука 1769. године када је био у експедицији по јужном Пацифику. Неки научници сматрају да је тетовирање постојало и много раније јер су нађена обележја на кожи Снежног човека – мумифицираног људског тела које потиче из 3300. године пре наше ере. Неке тетоваже нађене су и на египатским мумијама из 2000. године пре наше ере.

Тетовирање су поново открили Европљани када су у својим истраживачким походима дошли у додир са полинезијским и америчким Индијанцима. Пошто се тетовирање у европском и америчком друштву сматрало егзотичним, осликани Индијанци одушевљавали су масе по сајмовима и циркусима у 18. и 19. веку ■

КАКО МУВА СЛЕЋЕ НА ПЛАФОН?

Да ли сте некада, док вас је излуђивало зујање муве по соби, размишљали о томе како она уопште слеће на плафон? Јер, док лети по соби, мува је наравно окренута главом нагоре, као и сва жива бића. Међутим, на плафону стоји наглавце, значи – негде мора да се окрене на том путу. Научници су годинама веровали да мува изводи маневар сличан борбеном авиону, односно да се обрне око своје осе у неком тренутку пре слетања на плафон.

Снимајући тај тренутак, дошли су до потпуно супротног сазнања када су гледали кадар по кадар. Мува се уопште не обрће, већ непосредно пре слетања пружа предње пипке изнад главе и користе-

ћи моменат силе, захваљујући лету, практично се преврће преко главе, слично колуту унапред који деца праве на часовима фискултуре. Дочекује се свим пипцима и „лепи“ за плафон остајући у том положају наопачке захваљујући лепљивој састојци на врховима пипака. Управо због те лепљивости и длачица мува може пренети болест и заразу. Иначе, мува цео свој кратки живот проведе у кругу од неколико метара од места на ком дође на свет ■

Докле год се надражено подручје не смири, нос покушава исти начин одбране, а ми кијамо.

Медицина је временом побила стара веровања када је у питању неконтролисано кијање. Примитивни људи су некада давно сматрали да кијање предсказује смрт, а стари Египћани, Грци и Римљани веровали су да је кијање предсказање како за лоше тако и за добре ствари у будућности. Срећа је била када се кине удесно, а несрећа ако се кине улево.

Папа Гргур Први Велики у шестом веку увео је обичај да се ономе ко кине каже „Наздравље“ (на енглеском, буквално преведено: „Бог те благословио“) како би се „преварил“ смрт. Тај обичај задржао се до наших дана ■

В. Р.

Илустровао
Коста
Здравковић

DA LI STE SKORO BILI U TIRŠOVOJ?

AKCIJA ZA POMOĆ DEČIJOJ KLINICI

Životi mališana koji se leče na Univerzitetској дејјој клиници у Тиршовој не зависе само од стручности и пожртвованости лекара, већ и од опремљености клинике апаратима, материјалом и лековима. Данас на тако важном месту много тога недостaje.

Na hematologiji nema razvoda kiseonika. Na kardiologiji ne postoji nijedan ispravan monitor za praćenje teških srčanih mana. Na odeljenju opekotina otpada malter sa zida, a za anesteziju se koristi poljska oprema pozajmljena od vojske. Na intenzivnoj nezi pola inkubatora ne radi. Od pet operacionih sala samo jedna je savremeno opremljena, a koriste se instrumenti od kojih su neki stari preko pet decenija. Na spisku onih mališana koji čekaju na operacije nalazi se preko dve stotine imena. Na odeljenju neonatologije nema grejanja ni tople vode, pa se voda za kupanje beba zagreva na šporetima starim i po 50 godina.....

Ovo su samo neki od problema sa kojima se klinika i njeni pacijenti svakodnevno suočavaju. **UKLJUČITE SE I VI!**

www.decijaklinika.org

žiro račun klinike: 40802-603-5-7022454

info tel. 011 33 44 600

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

Akcija lista ZABAVNIK i Centra za brigu o deci

Илустровао Бобан Савић

ЦИЈАНИД ИЗ ЈАБУКА

Џон Тоел остао је до данас запамћен као први убица коме је главе дошло тада сасвим ново техничко достигнуће – електрични телеграф

Џон Тоел, који је почео као апотекар, исељен је по казни у Аустралију 1814. године због фалсификовања. Када се, после одслужене казне, вратио у Енглеску, у џепу је имао богатство од 30.000 фунти стерлинга.

Његова жена убрзо се разболела и умрла, а за време њене болести Тоел је ступио у интимну везу са Саром Хадлер, привлачном болничарком која је неговала болесницу. Сара му је касније родила двоје деце и Тоел ју је преселио у малу кућу у Солтхилу, у близини места Слау.

У међувремену се оженио госпођицом Кетфорт од које је брижљиво крио своју везу са Саром Хадлер. Сари је давао једну фунту недељно, што је била пристојна свота за издржавање. Када ју је посетио у септембру 1844. године, Сара се тешко разболела, непрекидно је повраћала, али је извукла живу главу.

Ухапсите човека у квекерској одећи!

За Нову 1845. годину Тоел је из своје куће у Брекхамстеду поново отишао до Саре и деце у Солтхил. Једна Сарина сусетка видела га је како долази и, када је нешто касније срела Сару, која је ишла да купи пиво, рекла јој је да изгледа веома срећно.

Убрзо, пошто је пао мрак иста та жена чула је Сарине јауке и с гасном лампом у рукама похитала до њених врата. Срела је Тоела који је журно некуда одлазио и

затекла Сару како се у агонији грчи на поду. Пре него што је лекар успео да стигне, Сара Хадлер је издахнула у највећим мукама.

Телеграфска веза, једна од првих, тек што је била успостављена између Слауа и железничке станице Падингтон у Лондону и преко ње је послата телеграфска порука у којој се од полиције захтевало да ухапси човека у квекерској одећи (сивој са шеширом широког обода), односно, Тоела.

Чим је Тоел стигао на станицу Падингтон, упутио се – не слутећи да га детективи прате – према кући у којој је унапред изнајмио собу за ту ноћ. Следећег јутра ухапшен је и одмах је направио велику грешку порекавши да је претходног дана напуштао Лондон.

Црева и стомак прускоплаве боје

Леш Саре Хадлер је, док се то збивало, отворен и лекари који су присуствовали аутопсији одмах су осетили горак мирис цијановодоничне киселине. Доктор Купер, који је радио обдукцију, помешао је садржину црева и стомака с одређеним реагенсом и добио тамну прускоплаву боју опасног отрова калијум-феријанида.

Он је закључио да је Сара отрована цијановодоничном киселином вероватно убаченом у пиво. А када је доказано да је Тоел купио баш ту киселину у Бишопсгејту, црно му се писало.

Тоелов адвокат, познати Фицрој Кели, иступио је с невероватном одбраном: он

је рекао како коштице јабука садрже цијановодоничну киселину, а у соби у којој је Сара издахнула налазила се корпа с јабукама!

После овога, медицински вештаци обе стране бацили су се на дестилисање коштица из јабука не би ли сазнали колико цијанида из њих може да се добије.

Тужилац је, затим, изјавио да количина цијанида из петнаест јабука уопште није опасна када се удише. Адвокат одбране рекао је да су његови вештаци дестилисањем коштица петнаест јабука добили 43,2 милиграма цијановодоничне киселине и да та количина може да буде отровна.

Признање пре вешања

Порота је била исправног мишљења да све то с јабукама уопште није битно и прогласила је Тоела кривим, а судија му је изрекао смртну казну. Кратко пре извршења казне он је признао убиство Саре Хадлер као и покушај тровања исте особе морфином претходног септембра.

Његов мотив био је искључиво материјалне природе. Његовим аустралијским инвестицијама пала је вредност и морао је да уштеди и ону једну фунту недељно коју је давао Сари и деци.

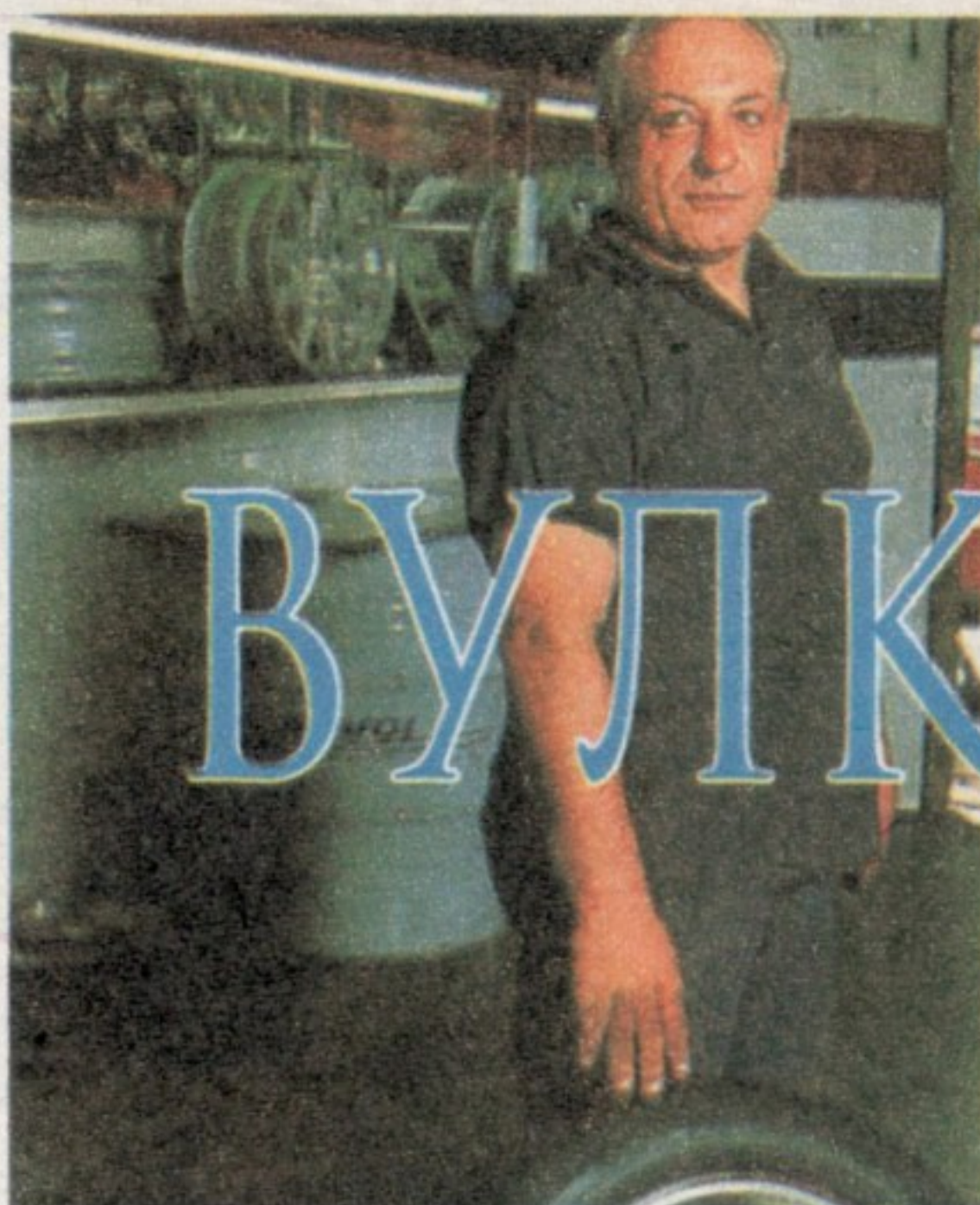
Тоел је обешен априла 1845. године и остао запамћен као први убица ухваћен захваљујући телеграфу. Његовог угледног браниоца адвоката Фицроја Келија до смрти су звали „Епл Пип Кели“ – „Јабукова Коштица Кели“ ■

Бојана Дожић

Исто име, други људи

Носити неко већ добро познато име понекад може да живот учини сложенијим него што је потребно за мир и спокојство. Тога су, између осталих, свесни и Франческо Петрарка – бравар, Силвио Берлускони – сезонски радник и Папа Јован – вулканизер

Вулканизер
Папа Јован

ПАПА ИЛИ ВУЛКАНИЗЕР

води ме до лудила! – жали се радник Силвио Берлускони. –

Јулије Цезар има 35 година. Као што би могло да се претпостави, он живи у – Риму. Његово занимање није нимало царско: Јулије Цезар је радник, техничар. Када се, пружајући руку, упознаје са људима које раније није имао прилике да сретне, он једноставно нема куд, па љубазно каже:

– Јулије Цезар, драго ми је. – Најчешће му одговоре отприлике овако:

– Како да не! Марко Антоније! И мени је драго!

Отац Јулија Цезара зове се Август, а брат Клаудије. У њиховој породици очигледно се негује култ обожавања старог Рима. Али, Јулије Цезар тврди да није тако: „Историју Римског царства уопште не познајем!“, каже он, истичући

ипак како је срећан због имена које носи. Током службе војног рока није му било лако: претпостављени су били убеђени да се мора показати као јунак...

Носити неко већ добро познато име понекад може да живот учини сложенијим него што је потребно за мир и спокојство. На пример, Силвио Берлускони, сезонски радник, не може да се ослободи непријатних телефонских позива. О писмима незадовољних грађана Италије да и не говоримо! Његово поштанско сандуче у месту Арборе премало је да прими депеше свих оних који су убеђени како је овај Силвио заправо председник италијанске владе.

– Ово је прави ужас и до-

Помишљао сам да избацам свој број из телефонског именика. Али, сачекаћу. Неће Берлускони бити ваљда доживотно председник владе! Незгодно је што ме људи зову и ноћу. Има и несрећника, болесних, којима је потребан новац. А шта да кажем о онима којима је једини циљ да збијају шале с председником владе! – каже радник Берлускони.

Бил Гејтс – давител

Чини се ипак да се прави понор испречио испред двојице Американаца са једнаким именом и презименом. Бил Гејтс је осуђеник на смрт који последње дане проводи у тексаском затвору. Убеђен је да је злој судбини највише допринело уклето име које су

му дали. Има 50 година, тамне је пути, висок тек 150 центиметара и има 100 килограма! Никада у животу није користио компјутер, као истоимени, чувени четрдесетшестогодишњи Бил Гејтс, председник „Мајкрософта“ и вероватно један од најбогатијих људи на свету. После низа оружаних пљачки тамнопути Бил Гејтс из Калифорније постао је и убица – давител. Ухваћен је и изречена му је смртна казна.

Да ли сте читали „Канцонијер“ песника Франческа Петрарке (1304–1374), славног представника италијанског хуманизма? Франческо Петрарка, шездесетпетогодишњи бравар пореклом из Таранта, читао је и чита стихове давно преминулог песника из једног јединог разлога – убеђен је како му је Петрарка далеки предак. Данашњи Петрарка у животу

Као јаје јајету:
Франческо
Петрарка са
сликом, како
сам верује, свог
славног претка

– Ја сам
Силвио
Берлускони,
сезонски
радник! –
Његово
поштанско
сандуче
премало је да
прими сва
писма грађана
Италије који су
убеђени да је
баш он
председник
владе.

Бил Гејтс,
осуђеник на
смрт који, за
разлику од
истоименог
председника
„Мајкрософ-
та“, никада
није радио на
компјутеру.

Јулије Цезар,
техничар,
потиче из
царске
породице

се углавном бавио кључевима, али то му не смета да воли поезију. Уверен је да веома личи на песника Франческа Петрарку.

Нема отрова, само беби кашице

Лукреција Борџија има 31 годину и тврди како никада никога није отровала нити је мењала мужеве, бавила се политичким сплеткама као Лукреција Борџија која је живела у 16. веку. Садашњој Лукрецији њено име веома тешко пада: осећала се посебно непријатно када су је после положеног возачког испита позвали преко разгласа. Била је црвена као булка због недела које је особа која се исто звала починила пре пола миленијума! Лукреција је иначе мирна, љубазна службеница једног италијанског осигуравајућег друштва. Једино до

чега јој је у животу заиста стало јесу њена беба и муж. Љути се на родитеље који су јој дали име Лукреција.

— Ја припремам беби кашице, а не отрове — љути се ова Лукреција Борџија.

Папа Ђовани (Јован) вулканизер је и живи у Риму. Рођен је 1961. године, а његови родитељи, католици, желели су да свом сину (или можда папи?) учине ту част и тако је беба постала Папа Јован. Осим што га је једном давно ошамарио саобраћајац мислећи како жели да га насамари, Папа Јован није имао непријатних искустава с обзиром да је навикао да пријатељи без престанка причају вицове на његов рачун.

Ко носи име неке живе познате особе, лако ће и сам постати онај од кога се очекује нешто више. Многи

стога доживљавају разочарање. Јер, постоји веровање да се у имену крије и сама судбина. А како ћемо се онда осећати када знамо да наше име носи особа много, много славнија? Можда ће то створити чак и осећање мање вредности. Тако металостругар Алберто Сорди презире Алберта Сордија, једног од најпопуларнијих италијанских глумаца, мада га никада није видео. Сви га упоређују са миљеником филмске публике, а они ни по чему не личе. Само носе исто име.

Шта рећи ако неко носи име каквих има на стотине? Да ли то значи да ће њихови животи бити

безначајни (будући да носе неоригинална честа имена) јер се зову Драган Петровић, Зоран Поповић или Петар Јовановић? Никако! Живот нам је онакав какве су нам мисли, рече један мудрац. Зато, водимо рачуна о својим мислима. Име понекад и није судбина ■

М. Опњановић

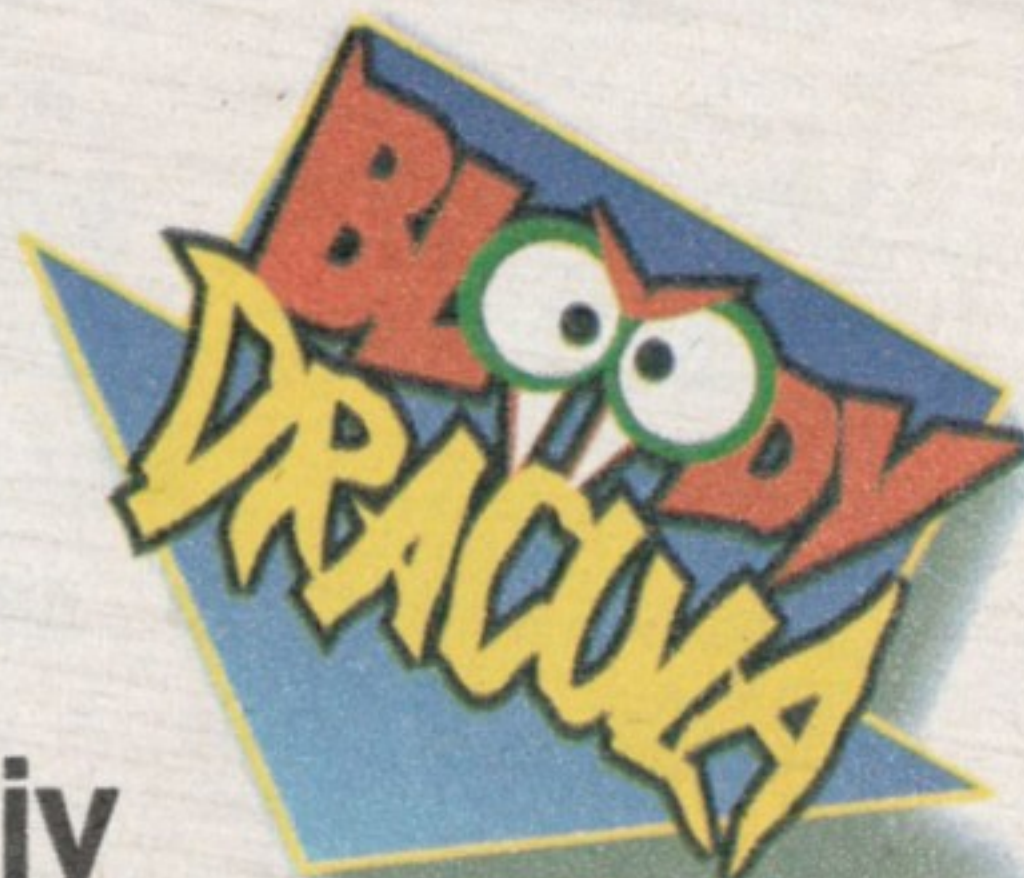
Лукреција Борџија са својом бебом: не помишља да трује људе као Лукреција Борџија пре много година

Kolinska ПОНОВО НАГРАЂУЈЕ

И

награђују
добре навике

и своју адресу
пошаљете на адресу:

не бацајте омоте
гума за жвакање

Јавно извлачење
биће обављено 5. јуна 2002.
године. Имена срећних
добитника биће објављена у
„Забавнику” и у листу
„Вечерње новости”
7. јуна 2002.
E-mail: kolinska@eunet.yu

Очекује Вас фонд
НАГРАДА

5 телевизора
10 мобилних
телефона
10 фотоапарата
50 мини тротинета
500 качкета

LES MONTÉNÉGRINS

OPERA EN DEUX ACTES

Musique de

A. LIMNANDER

Прва
страна
партитуре

Црногорци у Паризу

стоје две струје: једна окренута Русији, а друга Француској. Ту су, разумљиво, свакојаки сукоби, сплетке и фантастични догађаји. И, наравно, љубав – млада Црногорка загледала се у француског капетана. Не треба сумњати да су, у опери, победили њих двоје, односно снага и дружба француског и црногорског оружја. Ваља, узгред, подсетити да је то време Наполеона, али и Петра I Петровића

тог времена изводи-ло, а било везано за те „страшне планине“ – доживела сажимања. Свела се на два чина, а документи упућују да је извођена и 1858. године, мада не кажу колико пута и многима остала у уху. Неки Французи су током друге половине 19. века – пењући се врлетима Његоша и врховима

MONTÉNÉGRINS

OPERA EN DEUX ACTES

A. LIMNANDER

Musique pour Opéra en Deux Actes

Opéra en 2 Actes

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

Paris 1849

У брдима која додирују небо

Хроничар је забележио да је те снеговите вечери 31. марта 1849. године испред Париске опере било много света који се тискао да се што пре докопа свог места. А до краја сезоне – наредна три месеца – опера „Les Montenegrins“ изведена је чак 26 пута.

Да ће то уистину бити догађај на париској музичкој сцени у сезони 1848/49. године наговештавала су имена аутора. Пре свега, име француског композитора белгијског порекла Армана – Мари Гислена Лимнандера (1814–1892), те писца либрета Е. Албоаза који се послужио стиховима познатог француског песника Жерара де Нервала и извођача, ондашњих звезда Париске опере, као што су били: Ерман-Леон, Белкур, Бош, Мадам Угалд...

Утисци оних који су имали привилегију да се докопају карата за премијеру нису се још слегли, а песник Теофил Готје већ 2. априла у листу „La Presse“ закључује да је „управа Театра дала све од себе да „Црногорци“ успеју, да је режија М. Анрија била сјајна, а да је измешаност француских униформи и горштакских костима, напола оријенталних, чинила угодан контраст за око“.

Мања Радловић-Вулић, професор на цетињској Музичкој академији и страствени истраживач музичке прошлости, посебно истиче мишљење Хектора Берлиоза, чувеног француског композитора. Поводом премијерног извођења опере „Les Montenegrins“ он се огласио већ 4. априла 1849. године у угледном листу „Le Journal des Debats“. Уз похвале музици, режији и костимима, Берлиоз каже да се радња догађа „у оним страшним планинама које се дижу изнад јадранских обала“.

А у те „страшне планине“ писац либрета смешта радњу која се збила у време француске окупације Боке Которске 1807. године. По њему, те године ту четрдесет два

Док је на вечерњим поселима у цетињској Биљарди гуслар био важнији и од самог Његоша, у Француској је опери „Les Montenegrins“ чак и строги Хектор Берлиоз делио хвалоспеве...

Његоша, историјских, али и готово митских личности.

Иако као одредница тог Лимнандеровог дела стоји ознака „комична опера“, реч је – тврди Мања Радловић-Вулић – о ведром идилично-сентименталном комаду, у духу времена, с елементима фантастике, али и с призвуком херојске опере. По грађи, ово Лимнандерово музичко-сценско дело припада опери. Има три чина, а њима претходи увертира с кратким полетним темама. Осим хорских сцена, током сва три чина смењују се арије, дуети, терцети... Прати их свечана хорска песма: „У овим брдима која додирују небо/Бог је створио тај храбри народ...“

Опера се завршава призором који велича победу, одјекују стихови: „Црна Гора, нека те Бог чува/Бићеш вечно слободна, као снег на твојим висовима...“

Време је, наравно, учинило своје, па је опера „Les Montenegrins“ – једно од најранијих музичко-сценских дела које се у Европи

Хектор Берлиоз као критичар није штедео речи хвале за оперу „Les Montenegrins“

„каменог мора“ – у заносу умели да запевају мелодије из Лимнандерових „Црногораца“, посебно химничну песму: „У овим брдима која додирују небо“. Тако је, бар, записао Шарл Иријар у прилогу о Црној Гори објављеном у чувеном путописном журналу „Leo tour de monde“.

Лимнандерова опера „Les Montenegrins“ на овим просторима никада није изведена, чак ни у деловима. Да није тих малобројних трагалаца по музичким архивама неких других простора, попут проф. Мање Радловић-Вулић, а тиче се нас, и те како, можда би заиста многи до краја остали у уверењу да оне гусле из Биљарде још нико није успео да – надгусла...■

Петар Милатовић

РЕКЛИ

СУ О БОГУ

ДВЕ ВРСТЕ ЉУДИ ЗНАЈУ
ЗА **БОГА**. ЉУДИ СА
СМИРЕНИМ СРЦЕМ,
СВЕЈЕДНО ДА ЛИ СУ
ПАМЕТНИ ИЛИ ГЛУПИ, И
ЉУДИ ДОИСТА РАЗУМНИ.
САМО ЉУДИ ГОРДИ И
ОСРЕДЊЕ ПАМЕТИ НЕ
ЗНАЈУ ЗА **БОГА**.

Блез Паскал
француски мислилац
(1623–1662)

БОГ ЈЕ ЗА МУШКАРЦА,
ВЕРА ЈЕ ЗА ЖЕНУ.

Џозеф Конрад
британски писац
(1857–1924)

БОГ ЈЕ ЉУБАВ. А КО ХОЋЕ
РЕЧИМА ДА ОБЈАСНИ ШТА
ЈЕ **БОГ**, ЧИНИ ШТО И
СЛЕПАЦ КОЈИ БИ СЕО НА
ОБАЛУ МОРА И ХТЕО ДА
ИЗМЕРИ КОЛИКО ЈЕ ПЕСКА
НА ЊЕГОВОМ ДНУ.
КО ВОЛИ ГОСПОДА,
НАЈПРЕ ЈЕ БРАТА СВОГ
ЗАВОЛЕО. ДРУГО ЈЕ
ДОКАЗ ПРВОГ.

ПОДНИСНИ
ЗАБАВНИК

3. 5. 2002.

Свети Јован Лествичник
(око 483–563)

МОГУЋЕ ЈЕ НЕ
ИМЕНОВАТИ **БОГА**,
НЕ ИЗГОВАРАТИ ТУ РЕЧ,
АЛИ ЈЕ НЕМОГУЋЕ
НЕ ПРИЗНАВАТИ ГА.
НИЧЕГА НЕМА
АКО ЊЕГА НЕМА.

Лав Толстој
руски писац
(1828–1910)

БОГ ЈЕ НЕПРОЛАЗНИ,
А НЕ КРАТКОТРАЈНИ
УЗРОК СВЕГА.

Барух де Спиноза
холандски филозоф
(1632–1677)

БОГ ЈЕ
У СРЦИМА ОНИХ
КОЈИ ГА ТРАЖЕ.

Народна изрека

НЕ ВЕРУЈЕМ
У **БОГО** ЧОВЕКА.
АЛИ, И ТЕ КАКО
ВЕРУЈЕМ ДА
У УНИВЕРЗУМУ
ПОСТОЈИ ТЕЖЊА
ЗА ЕТИКОМ. КАДА
НЕШТО ЧИНИМО,
МИ ЗНАМО ДА ЛИ
ТО РАДИМО НА
ПОШТЕН ИЛИ
НЕПОШТЕН НАЧИН.

Хорхе Луис Борхес
аргентински писац
(1899–1984)

ЧАСТАН ЈЕ ПРЕД
БОГОМ И ЉУДИМА
ОНАЈ КОЈИ НЕ
ПРЕДУЗИМА НИШТА
ШТО БИ МОГЛО
НАШКОДИТИ ЉУБАВИ.

Старац Таласије
игуман манастира
у Либијској пустињи
(прва половина 7. века)

ПОНЕКАД САМ **БОГ**
ПРИСТУПА ЧИСТОМ
УМУ И ПОУЧАВА ГА.
ПОНЕКАД МУ ДОБРО
ПРЕДЛАЖУ СВЕТЕ
СИЛЕ. А ПОНЕКАД
ПРИРОДА СТВАРИ
КОЈУ САГЛЕДАВА.

Свети Максим Исповедник
(прва половина 7. века)

— четрдесет три

ДРУГО ЛИЦЕ ПРИРОДЕ

7 ЧУДА

Трећина копнене масе наше планете, око 45 милиона квадратних километара, прекривено је пустињама. Простиру се у тропским и суптропским пределима Африке, Азије, Америке и Аустралије. Без обзира да ли су песковите, шљунковите, камените или покривене глином, њихово тло мало кад натапају кише. Годишње падавине не прелазе просечних 25 центиметара. Из њихове утробе избија врелина која изазива сушу и температура не пада испод 50. подеока. Због тога су пустиње неплодне и ненастањене. У њима царује мук и пустош. Једини трагови живота постоје у оскудним и малобројним оазама.

То је слика пустиње коју познајемо. Сурова и застрашујућа. Ипак, баш у такву, највећу пустињу на свету, Сахару, био је заљубљен британски пуковник, археолог и оријенталиста Лоренс Томас Едвард (1888–1931), познатији као Лоренс од Арабије. За њега она није била непрегледна застрашујућа пустош, већ „грандиозна и особена по својим чудима“ – забележио је кратко у својој књизи „седам стубова мудрости“ не откривши чиме је то био очаран.

Романтични занесењак Лоренс од Арабије можда није желео да с другима подели лепоту својих сазнања, или пак није имао шта да дели,

четрдесет четири

тек научници који су истраживали разне пустињске пределе обелоданили су своја чудесна открића. За сада их има седам. Спој су давно минулих времена и необичне игре природе. Сачињена од њих, слика пустиње изгледа потпуно другачије. Лепа је, плодна и пуна живота.

Језеро испод Мора без воде

Бехр бела ма или Море без воде, тако Арабљани називају Сахару, највећу пустињу на свету, која се површином од 8.700.000 квадратних километара протеже на северу афричког континента, омеђена Црвеним морем на истоку, Атлантским океаном на западу, Саудијском висоравни на југу и Средоземним морем и планином Атлас на северу. Пре 10.000 година Сахара је била зелена, плодна равница, домовина слонова, жирафа, крокодила и нилских коња. Већ с првом променом климе, почело је исушивање тла. Тоне песка обликовале су дине и бархане. Нестало је воде и живот у Сахари је замро.

Али, пре осамдесет година француски хидролог Жистан Саворнан открио је велико подземно језеро површине око 20 квадратних километара чији се ниво сваке године спусти отприлике седам метара и поново се напуни. Геолошка истражива-

Лоренс од Арабије био је опчињен пустињом. За њега она није била неприступачна, застрашујућа и сурова, већ величанствена у својој пустињи и особена по својим чудима

ња показала су да вода у језеро дотиче из великих дубина јер цела Сахара почива на једанаест великих корита у којима се сакупља вода од бујица после ретких киша. Претпоставља се да су резерве старе неколико хиљада година и да у подземним резервоарима на дубини од пет километара има око 150.000 кубних километара воде. Либија и Египат већ користе „Саворнаново језеро“ за наводњавање.

Расцветана Долина смрти

Пустињски предео Калифорније у ком температура скоро никада не пада испод 57 степени Целзијуса, а ретка киша ороси земљу тек сваких неколико година, назван је Долина смрти. У оваквим немилосрдним природним условима ни бактерије

не могу да опстану. Пустиња је гола и мртва. Ипак, понекад накратко и изненада оживи у пурпурним бојама најразличитијих врста љиљана и орхидеја. Довољно је да падне ситна киша па да километарски тепих цвећа преко ноћи заодене пустињску голет. Семе ових биљака отпорно је на дугогодишњу сушу, мирује у земљи све до макар и кратког влажног времена када се у бокорима расцвета.

Слично је и са папучицом (*Calceolaria picta*) нежних цветова која потиче из пустиње Атакама (северни Чиле). У суровим климатским условима своје постојбине цвета само када јој се за то укаже прилика, односно када падне киша, а у осталим

крајевима света, где је пренесена, једном до двапут годишње.

Подневни ловац

Cataglyphis bombycina латинско је име пустињског мрав. Изгледом се не разликује од својих сродника, али начин живота чини га посебним. Његово станиште је Сахара и у потрагу за храном креће по највећој врућини, у подне, када жива у термометру пређе 50 степени Целзијуса. Толику температуру не може да поднесе ниједна копнена животиња. Мајушни мрав није никакав шампион издржљивости. Он се само довија како да преживи. Не лови у прохладна јутра и ве-

ма. Реч је о фатаморгани – привиђењу, опсени, обмани чула вида, атмосферској оптичкој појави која се јавља у пустињи. Као да је чаролија, светлосни зраци пролазећи кроз топле слојеве ваздуха који су при површини ређи, мењају правац и на одређеној висини стварају изврту слику у ваздуху као у огледалу. Тако се путницима који данима исцрпљени тумарају пустињом чини да у близини виде спасоносну оазу, па похрле према њој зарањајући у песак, а не у извор јер оно што виде није стварност, већ одраз неке далеке плодне оазе.

Америчка научница Елисон Фрејзер која је истражи-

успева да опстане у безводном крају где су годишње падавине око 10 милиметара, назвао ју је – чудо.

Биолози су касније испитивали Велвичово чудо. После сазнања о овој биљци сложили су се да јој име у потпуности одговара јер је развила невероватан одбрамбени механизам. Њени дугачки листови одбијају Сунчеву светлост, а при највишим температурама смотају се у клупко да би се заштитили од исушивања. Ипак, највеће изненађење доживели су када су ишчупали биљку. У корену, разгранатом на 50 квадратних метара, пет метара дубоко у земљи, налазиле су

Опасни гмизавци дугачки шест метара временом су се смањили на два метра, а освежење су, уместо у води, нашли у песку који је у касним ноћним сатима чак 9 степени хладнији него вода у Нилу. Ипак, због великих врућина и оскудне хране, све је мање ових становника песка.

Симфонија песка

У записима многих истраживача пустиња је описана као „мртва и нема област“. Ипак, сазнали смо да у пустињама има живота. Има и звука – кажу Ник Ланкастер, научник из Америке, и Франко Нори, музиколог из Италије. – Тачније, пустиње су распеване, поготово оне пешчане. Сахаром одјеку-

ПУСТИЊЕ

чери, јер тада пешчаним пространством језди његов непријатељ, пустињски гуштер (Acanthodactylus dumerri). А како опстаје на подневној врелини? Шест ногу држи његово тело 4 милиметра од тла, а ту је температура нижа за 10 степени. Али, ако само незнатно отопли, а мрав то не осети и не потражи спас на каквој травци, пада покошен врућином. О њему је „Забавник“ писао у броју 2618.

Опасна чаролија

Бедуини је називају Марјана, а Индијци Мангала по богу плодности. У европским легендама о краљу Артуру позната је као Вила Моргана, краљева посестри-

вала кобне последице оваквих обмана, фатаморганом је објаснила и чудесан прелазак израелског народа преко Црвеног мора описан у Старом завету.

Испијање магле

Иза имена Welwitschia mirabilis крије се најзагонетнија биљка на свету. Открио ју је 1859. године у најсувљем делу камените Намибијске пустиње аустријски лекар Фридрих Велвич по коме је и добила име. Научник је установио да биљка припада врсти старој 10 милиона година, али, пошто није могао да објасни како са зеленим листовима дугачким два метра

се залихе воде за дуже време иако је земља око биљке била исушена. Схватили су да Велвичово чудо „пије“ маглу која настаје када хладни ветар с Антарктика дође у додир с топлим ваздухом афричких обала чак и са удаљености од 120 километара.

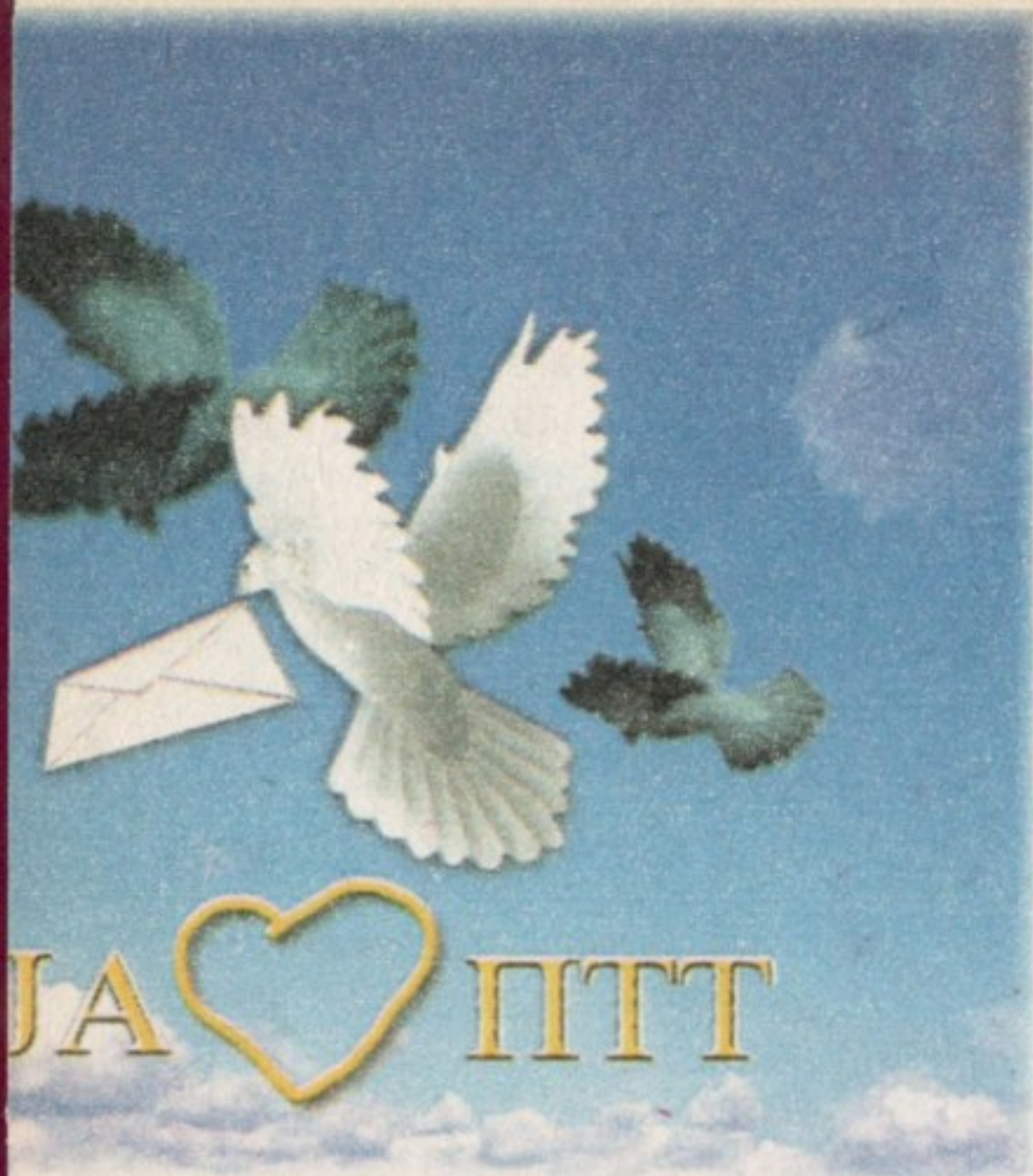
60 крокодила

Природна околина гмизаваца су мочварна подручја и приобални појас великих топлих река. Али, ових животиња има и у југоисточној Мауританији. Око 60 крокодила живи у испустима и усецима усред брда глине, окружени песком Сахаре. По процени научника, рептили су ову област населили пре 12.000 година, у ледено доба. Тропски предели били су плодне зелене баште и веза са делтом Нила. Крокодили који су ту остали прилагодили су свој живот и развој измењеним климатским условима.

ју звуци трубе, оргуља, добоша, чује се ритмично пљескање руку... Песак је прави музички уметник. Свира симфонију. А има и буке као кад пролази воз или се пролама пуцњава – објашњавају двојица научника. Све су то чули и снимили, а онда и открили како настају ови звучни феномени. Ношени ветром, наноси песка ваљају се и обликују у трубе кроз које пролази ветар јечећи или ваљајући ситно камење. Хучање ветра изазива сеизмичке таласе – лаке земљотресе – који стварају тонове различите јачине. Да би пустињске звуке „ухватили“ у изворном облику, научници су поставили микрофоне на различитим висинама. Оно што су снимили назвали су пустињском симфонијом. Те исте звуке италијански истраживач и путописац Марко Поло (1254–1324) описао је као „тајанствене гласове разљућених духова“■

С. Делибашић

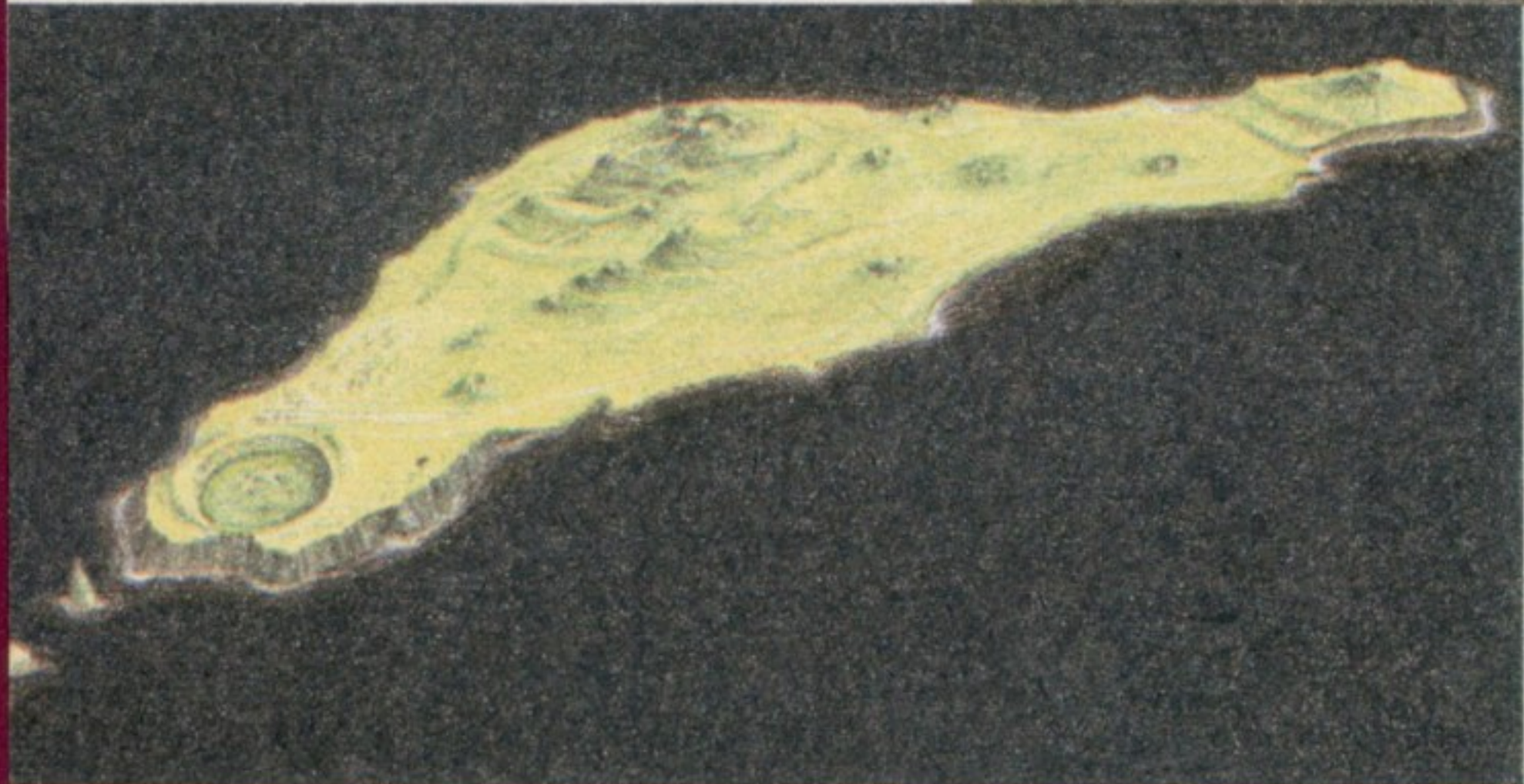

ПРИПРЕМА
ЈОВА
РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО
ДОБРОСАВ
БОБ
ЖИВКОВИЋ

ОСТРВО ЦИНОВСКИХ ГЛАВА

Занима ме где се налази Ускршње острво и зашто се баш тако зове?

ЗОРАН
Остружница

То је острво у Јужном Пацифику, а открио га је холандски адмирал Јакоб Рогевен 1722. године. Пошто је на дан када се Рогевен искрцао био Ускрс, он му је наденуо то име (на језику локалног становништва острво се зове Рапа Нуи).

Ускршње острво налази се на више од 1500 километара од најближег насеља. На њему је у време Рогевиновог открића живело око 2000 домородаца, тамнопутих Полинежана (данас једва половина тог броја).

Дуж целе обале Рогевен и чланови његове посаде нашли су велике камене главе, издуженог лица и изузетно великих и дугих ушију. Поједине су имале шешире начињене од црвене окамењене лаве. Холанђанин је ускоро открио да се кипови не појављују само поред обале, већ су расути по целом острву. Многи су нађени, још недовршени, у каменоломима у којима су клесани.

Ови циновски кипови и данас су велика тајна. Најзагонетније је питање како су, односно којим превозним средством, тако велике фигуре (неке тешке и 50 тона) пренете из каменолома и постављене тамо где се налазе.

Сматра се да су ове статуе вероватно повезане са примитивним верским обредима и погребним обичајима тамошњег становништва.

Данас се Ускршње острво налази под влашћу Чилеа и изузев малог дела одређеног за домороце цело је прекривено пашњацима. Дуго је 20, широко 10 километара и има површину од око 166 km² ■

РОДИЛА ГА МАЈКА

Чему служи пупак осим што на њега могу да се ставе разни украси?

ТАЊА Г.
Београд

Углавном ничему. С тачке гледишта физиологије, пупак је само „некористан“ ожиљак, код неког лепши, код неког мање леп у зависности како су га у болници „упаковали“. Истовремено, пупак је нешто најважније у животу док смо у мајчиној материци и без њега фетус не би преживео. Од пупка полази пупчана врпца преко које се плод у материци храни и дише. Одатле иду крвни судови који плоду доносе кисеоник, шећере и аминокиселине.

У часу порођаја, када беба изиђе из материце, лекар или бабица секу пупчану врпцу, праве „чвор“ и на том месту остаје патрљак, који се у првим данима живота суши све док не отпадне. Остаје „чвор“ као део нашег тела, то јест пупак. Он потом може да послужи да се кроз њега најбезболније сагледа унутрашњост готово целог тела: на њему се прави мали рез у који се провлачи сонда од оптичких влакана помоћу које се постављају разне дијагнозе без отварања стомака или било каквих хируршких захвата. И ова техника зове се лапароскопија ■

ПОДАТНИК
ЗАБАВНИК

3.5.2002.

ПАРАДАЈЗОВ И ДУВАНОВ РОЂАК

Знамо да је кромпир донет у Европу из Америке, али бисмо волеле да о њему објавите нешто више.

ИРЕНА и ИСИДОРА
Вишњићка бања

Кромпир је повртарска култура пореклом из планинских крајева Јужне Америке, односно из Еквадора и Перуа. Он чак и данас тамо расте дивље. Када су Шпанци почетком 16. века дошли у Перу (о чему можете да читаш управо у овом броју „Забавника“), нашли су кромпир и пренели га у своју домовину. Из Шпаније се проширио по свим европским земљама и почео свакодневно да се користи у исхрани.

Ова једногодишња зелена биљка чији је латински назив *Solanum tuberosum*, припада фамилији Solanaceae, баш као и парадајз и дукан. У ствари, кромпир је задебљало подземно стабло ове биљке чији плодови, зелене бобице, нису за јело. Обично не расте из семена, него из делова подземног стабла – кртоле – који имају клице или окца.

Данашњи кромпир веома се разликује од свог јужноамеричког претка. Ове промене настале су због различитих начина гајења кромпира јер се пољопривредници труде да побољшају и повећају принос. Кромпир се највише користи за исхрану, затим за производњу скроба и алкохола, а веома важну улогу је одиграо у историји ирског народа. Пре једног и по века Ирци су веома зависили од кромпира који им је био главна храна. Када је 1846. године биљна болест медљика уништила цео годишњи род ове биљке, у Ирској је више од 600.000 људи умрло од глади, а многи преживели напустили су домовину и населили се, углавном, у Северној Америци ■

И ТРЕЋА СРЕЋА?

Много сам се обрадовао када сам недавно чуо да ће мој град 2005. године бити домаћин Европског првенства у кошарци. Реците ми где су у Београду одиграна два претходна таква шампионата?

СРЂАН
Нови Београд

Београд је први пут био домаћин једног европског кошаркашког првенства у јуну 1961. године. Овај шампионат (12. по реду) играо се у највећој дворани (Хали 1) Београдског сајма и на њему су

„плати“ изборили прву од низа медаља освојених до сада на великим такмичењима.

Златни кошаркаши Југославије, јуни 1975.

То „сребро“, после пораза у финалу од екипе СССР-а, припало је репрезентацији Југославије у следећем саставу: Иво Данеу, Сретен Драгојловић, Немања Ђурић, Слободан Гордић, Маријан Кандус, Радивоје Кораћ, Миха Локар, Миодраг Николић, Звонко Петричевић, Радован Радовић, Жељко Трошкот.

Четрнаест година касније (јуна 1975) у нашем главном граду поново се играло (19. по реду) првенство Старог континента за кошаркаше. Завршница је одиграна у палати „Пионир“ и била је у знаку бриљантне игре југословенских репрезентативаца. Наши кошаркаши који су бранили златну медаљу освојену две године

Уређење хале на београдском сајму, априла 1961.

Спортска хала „Лимес“ Нови Београд

раније у Барселони, овог пута су у финалу надмашили и раније тешко достижну екипу СССР-а. То „злато“ изборили су: Крешимир Ћосић, Дражен Далипагић, Мирза Делибашић,

Винко Јеловац, Жељко Јерков, Драган Капичић, Драган Кићановић, Никола Плећаш, Зоран Славнић, Дамир Шолман, Рато Тврдић и Рајко Жижић ■

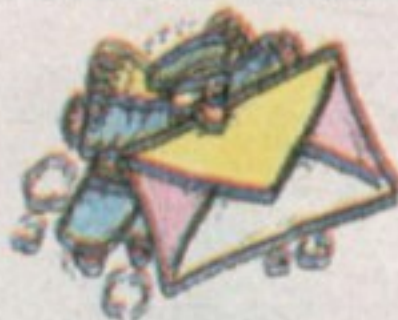
— четрдесет седам

ZDRAVO!!!

Jovana
5/1
DENS WITH ME!!!

Živen se Jovana.
Živim u Beogradu, a
škola u koju idem
zove se „Kralj Petar I“
do sam godište.
U horoskopskom znaku
sam strelec.
Novi mi je igranje, i
ponekad kreiranje.
Omiljena grupa mi je
Doggan.
Svi koji hoće da mi pišu
neka pišu na adresu:
Tadeuša Koščuškov 66
11000 Beograd!
za redakciju!
Super ste! ovaj list je
čitao moj tata kada je bio
mal. Sve brojeve smo ukoristili.
Moim vas da mi pismo stavite u
rubriku: piši mi piši. (Ako može i
kaset za uspomenu)

ТАЈНА НАЗЕБА

Занима ме шта је, у ствари, назеб и како се може избећи?

ДРАГАНА
Рума

Назеб је једна од најдосаднијих невоља које могу да нас снађу. У свету више од 90 одсто људи пати од назеба, а више од половине тог броја има назеб и по неколико пута годишње. Знаци назеба су познати: нос „цури“, кијамо, у грлу нас гребе или је болно, а понекад је ту и главобоља. Доцније почињемо да кашљемо или имамо грозницу.

Код одраслих назеб углавном није озбиљно обољење. Међутим, код деце може да буде и предзнак неких болести и зато лекари, најчешће, посвећују велику пажњу назебу деце.

Назеб се развија у року од једног до три дана. Обичан има три ступња: први, суви, не траје дуго, нос је сув и отечен, грло гребе, а очи су понекад влажне, у другом, нос почиње да цури, а у трећем цури из све снаге и болесник често кашље или има повишену температуру.

А шта је назеб и услед чега он настаје? Обично се каже да је то запаљење горњих дисајних путева, што не казује много. Често се верује да ту болест изазива неки вирус, али необично је што се тај вирус, по свој прилици, стално налази у грлу мада напада тело само онда кад нам је умањена отпорност. Ту могу да се нађу још неке бактерије, али оне нападају тек када се отпорност нашег организма знатно смањи.

Од назеба се најбоље штити помоћу правилне исхране, уз доста одмора и сна. Такође је врло важно, нарочито кад је хладно, бити прикладно одевен и клонити се оних који имају назеб ■

КАО БРИТНИ СПИРС

Још од малена се интересујем за певање. У веома лепо певам. У последње време све више мојих пријатеља се појављује на MTV-у и на моје изненађење, многи од њих су изразитих таласовних способности. Чула сам и да су Бритни Спирс и Кристина Агилера веома рано запеле да вежбају певање и улазиле сам се да је за мене (која имам 14 година) касно да запнем са вежбањем. Валера бих да ми каже да је за мене касно да запнем да вежбаим и ако није, да ме упутује на неку студију коју би измерио моје таласовне способности и да ми каже да ли могу вежбају певање. То би мени као и још многим девојчицама које

имају исту онебу као и ја много значило. Унапред сам вам захваљна.

Милица

На који су начин и када славне поп певачице Бритни Спирс и Кристина Агилера почеле да уче певање, то је тешко утврдити. У сваком случају, 14 година за почетника није прекасно, чак и ако

је крајњи циљ оперска позорница. Музичка школа је савршено место за младу особу која би желела да савлада вештину лепог певања. У београдској музичкој школи „Станковић“, једној од најстаријих и најугледнијих музичких установа у нашој земљи, од 1995. године постоји Цез одсек. Професор соло певања је позната певачица Љиљана Ранчић – Мадам Пиано која са запаженим успехом подучава младе певаче популарне музике. Дакле, прво учење, па онда вежбање. Ако постоји и таленат, успех је неминован ■

ПОП-МУЗИКА
ЗАБАВНИК
3.5.2002.

УСТА СВЕ МАЊА

Да ли је
истина да
уста постају све мања?
В. Ш.
Кикинда

Током
еволуци-
је облик
човеко-
вих уста
се мењао
и она су
се сма-
њивала.

На слици је реконструисани
Australopithecus afarensis.
Његова уста, као што се види,
била су много већа од наших.

До овога је дошло постепено. Пре све-
га, смањили су се зуби, вероватно због
промена у начину исхране – од сировог
јела прешло се на кувано, печено, пр-
жено. Највеће промене претрпели су кут-
њаци: трећи кутњак, звани умњак, који је
у почетку био највећи од сва три и у гор-
њој и у доњој вилицы, постао је најмањи и
тежи да сасвим нестане. Први кутњак по-
стао је највећи.

Смањење зуба одразило се, наравно, и
на изглед лица пошто се променила и гра-
ђа мишића. Лице некадашњег човека из-
губило је изглед „њушке“ и црте су поста-
ле блаже. И наше црте лица плод су лага-
не еволуције. То је веома очигледно ако
се, на пример, посматра скелет нашег пра-
претка аустралопитека.

Неке црте лица аустралопитека још су
сличне мајмунским: мала лобања, доњи
део лица истурен унапред. Али, ход, грађа
шаке и стопала већ су карактеристични за
хоминиде. И грађа уста другачија је од са-
дашње: горња и доња вилица веће су и
снажније, мишићи за жвакање јачи од на-
ших.

Значи, тачно је да су се уста смањивала
и да ће се, можда, и даље смањивати наро-
чито ако с јела пређемо на исхрану пилу-
лама. Али, то неће бити тако скоро!

РЕШЕЊЕ КВИЗА

ПОЛИТИКИН
КО ЧИТА ЗАБАВНИК ТАЈ И ЗНА

ТАЧНИ ОДГОВОРИ:

1. А, 2. Б, 3. В, 4. В, 5. А, 6. А, 7. Б, 8. В, 9. Б,
10. А, 11. В, 12. Б, 13. Б, 14. В, 15. А, 16. А, 17.
Б, 18. А, 19. А, 20. В.

РЕЗУЛТАТ:

0-9: Погледајте енциклопедије или
уџбенике.
10-14: Добро.
15-17: Одлично.
18-20: Изузетно!

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
3.5.2002.

РЕШЕЊА

ПОМИЦАЉКА

Смоква, кестен

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Пролеће, Омск, Расел, феникс,
ивик, ков, РАИ, оно, Тарас, НЛ, ро-
ниоци, ради, доста, зенит, Ански,
радин, пета, казамат, ав, заова,
Ава, Рим, дна, етик, ацетат, проја,
тада, отварац ■

УЉЕЗ

Оригами (у овој речи крије се назив
града – Рига. У осталим речима
скривени су називи држава – Куба,
Оман, Перу, Ирак, Мали, Иран) ■

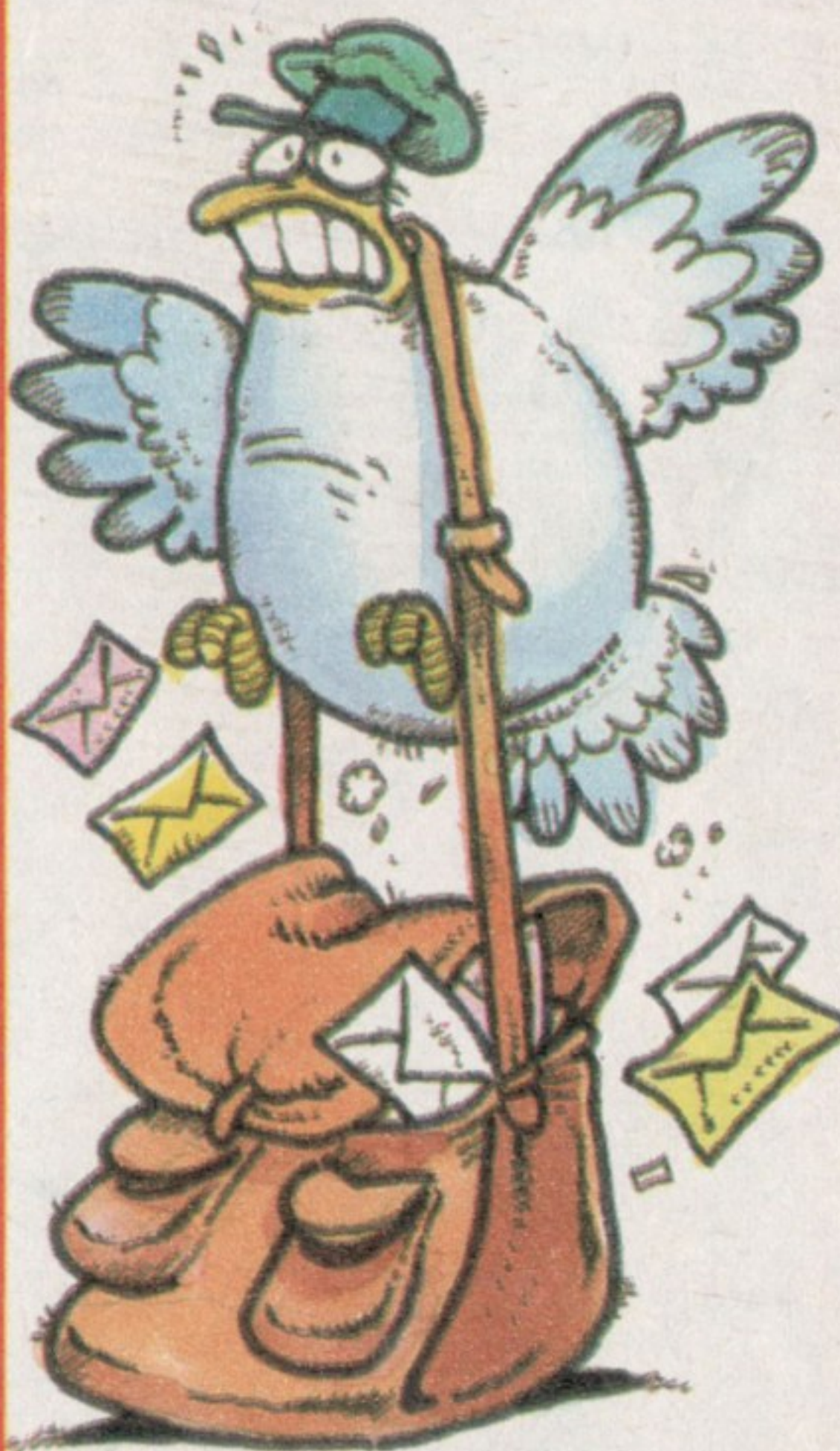
БЕЛА

УКРШТЕНИЦА

Расел Кроу, искреност, отров,
ДМР, гратис, Ач, Ром, чипка, анана-
си, В, На, арапка, дует, раст, Етоал,
Кри ■

ДОПУЊАЉКА

Видео и аудио

на ствар по закону обавезно означавање имен

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 2621

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је
28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни
уредник Зефирно Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Издаје и штампа ПОЛИТИКА
Newspapers and Magazines
(PNM) d.o.o.

Заменик главног и
одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички
уредник Душан Глушац

Графички уредник
стилиста Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић
Бојана Дожић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Мирјана Огњановић
Биљана Орловић
Љубомир Патрновић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић
Миленко Тодоровић

Техничка редакција Слободанка Вујић
Зоран Петканић
Митра Тилев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3224-471
Техничка редакција 3226-620

центра 3224-191 и 3225-761
претплата 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/Г,
тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.
На основу мишљења Републичког секретаријата
за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I
1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин.
Претплата на жиро рачуне број: 40801-603-4-3054128
и 40801-603-1-2054128 уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ
„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност
осталих валута. Полугодишња/авионом: I група –
Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка: 102
EUR. III група – Америка – Аустралија: 108 EUR
или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ у EUR

за иностранство вршити преко:
(или противвредност осталих валута)

I RAIFFEISEN ZENTRAL BANK
Swift code: RZBAATWW-VIENNA Austria
Корисничка банка: 55.052.658
Raiffeisenbank Југославија АД Београд – Ресавска 22
Swift code: RZBJYUBG
Корисник: 540100-4117372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд
или

II DEUTSCHE BANK AG
Swift code: DEUTDEFF – Frankfurt/M
Корисничка банка: 100935966200 Комерцијална банка
АД – Београд
Swift code: KOBBYUBG – BLZ 99900158
Корисник: 540100-17372424 (EUR) PNM – ДОО – Београд
Код уплате обавезно навести
Претплата на лист **Забавник**
Копију уплате и адресу послати на:
ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines – 11000 Београд,
29. новембра 24/1, Југославија или
на факс ++ 381 11 3228-776
Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

УПОЗНАЈ СВЕТ У ПОНОЋ И ПЕТ

Најбољи светски документарни програм

на телевизији ПОЛИТИКА

РЕПРИЗЕ наредног дана 10³⁰ - * СУБОТОМ у 17⁰⁵

ПОНЕДЕЉАК
ГЕОПОЛИТИКА

УТОРАК
СТИЛ
ЖИВОТА

СРЕДА
КУЛТУРА,
ЦИВИЛИЗАЦИЈА

ЧЕТВРТАК
У ДИВЉИНИ

ПЕТАК
ИСТРАЖИВАЧ

ЛАВИНЕ, ХЛАДНЕ БЕЛЕ РЕКЕ

Нема, кажу неки, смртоносније и разорније појаве у природи од лавина. Крећу се брзином и до 350 километара на час и скоро у тренутку могу да збришу све што им се нађе на путу. Сваке године милиони људи жељ-

них уживања у природи одлазе у забачене крајеве и сваке године неколицина мање срећних настрада уколико их стигне и затрпа лавина.

Лавина је, заправо, табла снега на површини чврстог, али због силе кохезије,

држи се у једном комаду. Испод те плоче налази се растресит, мекан снег. Лавина настаје када се та својеврсна плоча снега покрене и то попут тањира који клизи са стола. Плочасте лавине су и најопасније јер може да их изазове један скијаш или неко на снежном скутеру. Тада се плоча одлама, почиње да клизи по доњем слоју и не постоји могућност да се заустави.

За разлику од земљотреса, лавине често могу да се предвиде. Када стручњаци протумаче све предзнаке, податке прослеђују ски-центрима, али и појединцима који планинаре или се возе снежним скутером. Занимљиво је, међутим, што се у неким зимовалиштима ски-патроле против лавина боре тако што их изазивају и то тако што користећи ваздушни топ, избаце експлозив и на најприступачнија места. Да лавину намерно не покрену, она би вероватно кренула спонтано док су скијаша на тој падини. Ипак, не могу све лавине да се спрече и зато сваке године понеко на нашој планети заврши у снежној гробници после сусрета са „хладном белом реком“, како многи називају ову појаву. О тим опасностима, кроз примере малобројних преживелих после сусрета са лавином, читаоци „Политикиног Забавника“ могу погледати у једној од емисија „Истраживач“ на Телевизији Политика ■

Ана-Марија Симоновић

ПОДНИМНИ
ЗАБАВНИК

3. 5. 2002.

Hristos voskrese!

Vrhunski ukus, jedinstvena aroma, tradicionalna receptura.

85 godina proizvodimo za Vas...

...Hristos voskrese!

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD

